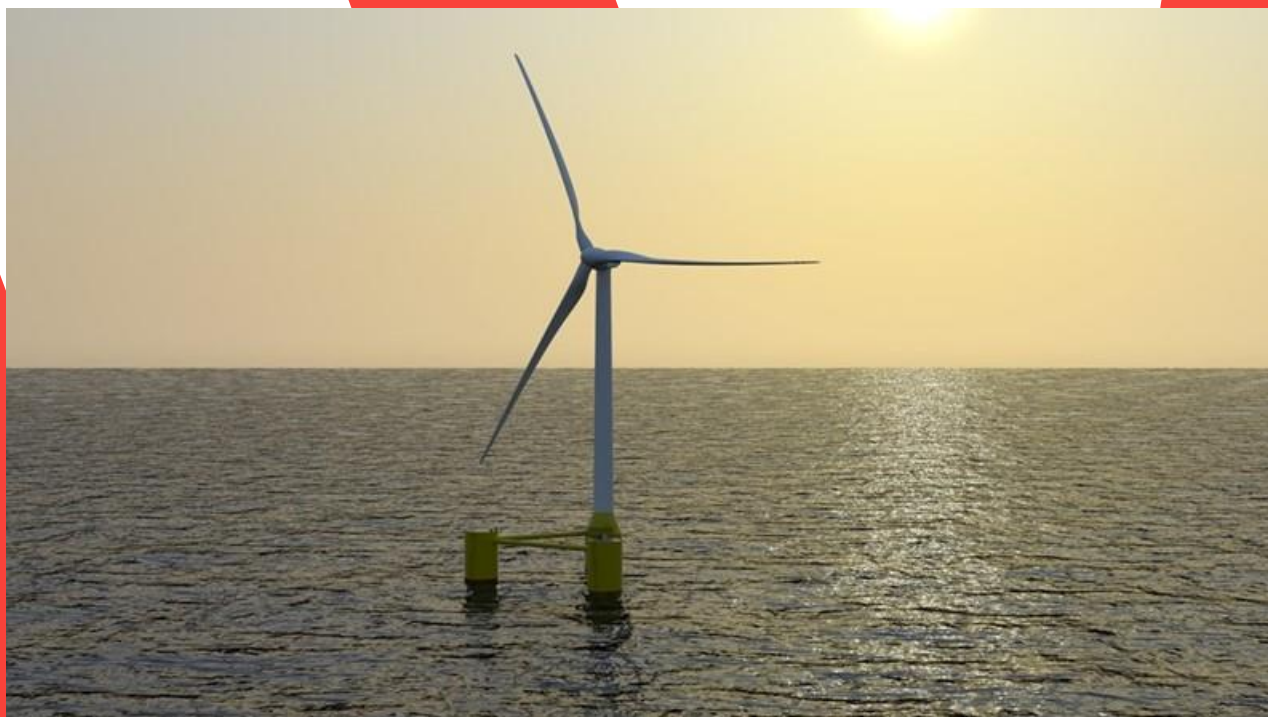

Ålands landskapsregering

Planläggning och miljöbedömning av generalplan Sunnanvind

Bilaga 2. Samrådsredogörelse

28-10-2024

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

PROJEKT SUNNANVIND

Innehåll

SAMRÅDSREDOGÖRELSE.....	0
Projekt Sunnavind	0
MEDVERKANS- OCH INFORMERINGSPLAN SAMT SAMRÅDSUNDERLAG för avgränsning	0
1 Inledning.....	2
2 Samrådsrets samt information om samråd	4
3 Sammanställning av synpunkter.....	5
3.1 Sammanfattning.....	5
3.2 Myndigheter.....	6
3.3 Kommuner	23
3.4 Företag	38
3.5 Föreningar	63
3.6 Synpunkter från allmänheten	78

Bilagor

Bilaga 1: Mötesprotokoll samrådsmöte

Bilaga 2: Inbjudan och annonser

Bilaga 3: Lista över samrådsparter

Bilaga 4: Inkomna yttranden

Bilaga 5: Samrådsunderlag

1 INLEDNING

Sunnanvind projektet syftar till att möjliggöra etablering av havsbaserad vindkraft i Ålands norra havsområden genom att ta fram ett förslag till generalplan för respektive kommun för ett lämpligt planområde, samt utföra miljöbedömning av planerna. Landskapsregeringen planerar att till våren 2025 inleda generalplanplanlägningsärenden och delge förslag över generalplan till respektive berörd kommun för behandling i enlighet med angiven process och i den ordning som anges för behandling av generalplaner i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland. Avsikten är att generalplanens bestämmelser och underlag ska möjliggöra beviljande av bygglov till projekt som uppfyller planbestämmelserna. Landskapsregeringen avser att auktionera ut nyttjanderätt för etablering av vindkraft inom planlägningsområdet till utvecklare i branschen.

Mellan den 6 mars och 12 april 2024 hölls ett gemensamt samråd för Sunnanvinds generalplan och miljöbedömning. Det samrådsunderlag som låg till grund för samrådet omfattade både en medverkans- och informeringsplan för generalplanen samt samrådsunderlag för avgränsning av miljöbedömningen av generalplanen.

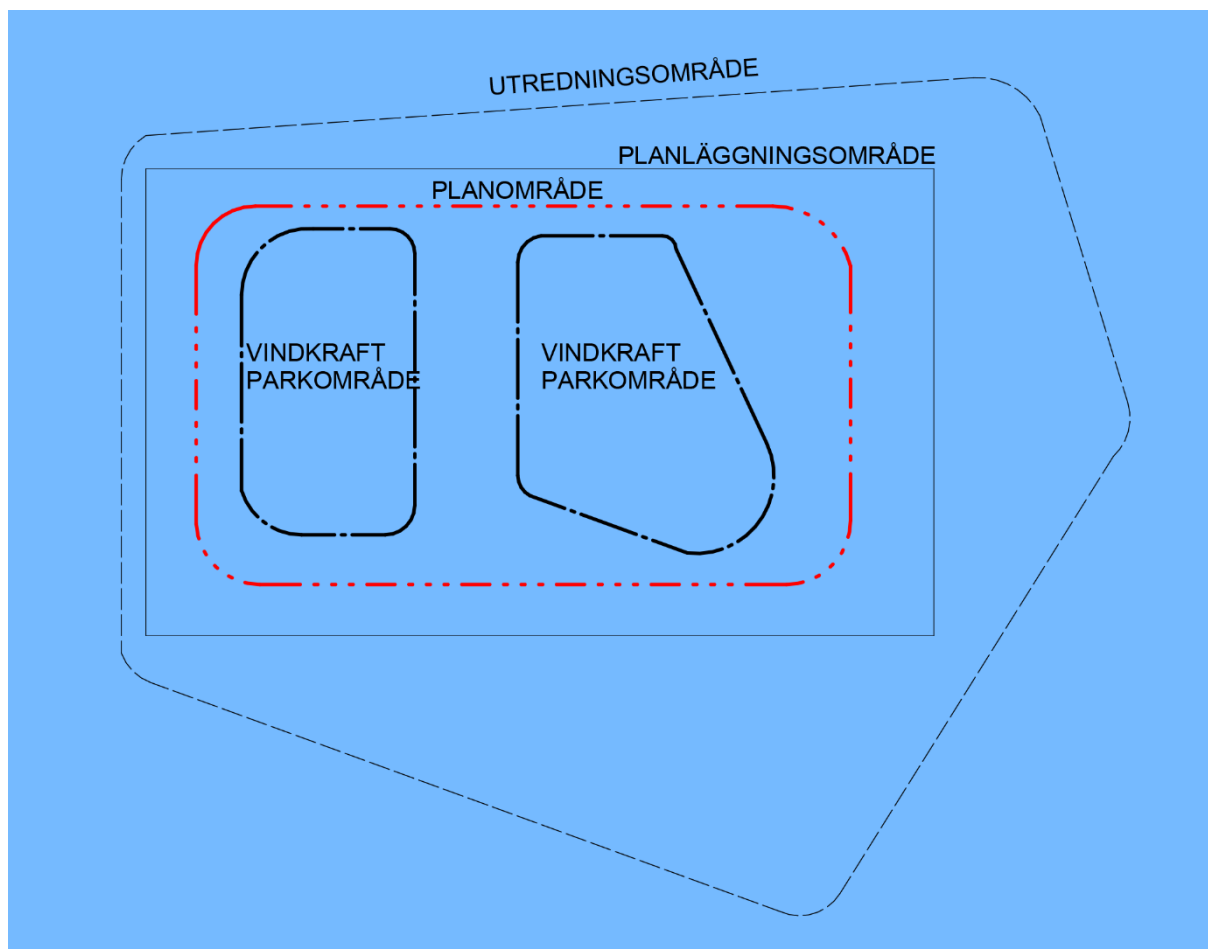
Ålands landskapsregering tackar för alla yttranden som inkommit under samrådsperioden.

Samrådsredogörelsen syftar till att beskriva samrådets genomförande, inkomna synpunkter och Ålands landskapsregerings ställningstagande avseende inkomna synpunkter under samrådsprocessen. Inkomna synpunkter är en viktig del av planprocessen för att synliggöra behovet av olika utredningar och analyser inför utformningen av generalplanförslaget och miljörapporten.

Personuppgifter som medföljt insända synpunkter används till nödvändig administration och hanteras i enlighet med dataskyddsförordningen, GDPR.

I samrådsredogörelsen förekommer följande begrepp och nedan förklaras skillnaden mellan dem (se även Figur 1):

- **Utredningsområde:** Utredningsområdet är det område som undersöks för att identifiera olika typer av miljömässiga värden (till exempel skyddade områden, landskapsbild med mera) som kan påverkas av planen.
- **Planlägningsområde:** Planlägningsområdet är det område som pekas ut i samrådsunderlaget som möjligt utbyggnadsområde. Under vidare arbete med plan- och miljöbedömningsprocessen kommer detta område att begränsas till följd av inkomna synpunkter, samt de underlagsutredningar som syftar till att identifiera delar av området som är mindre lämpliga för utveckling tex. ur miljöhänsyn. Planlägningsområdet som presenterats i samrådet ska därmed ses som det maximala området som kan komma att planläggas.
- **Planområde:** Planområdet motsvarar det eller de områden som generalplanen stipulerar bestämmelser för. Det är inom detta område som vindkraftsområden senare kan komma att etableras. Generalplanen kan innehålla ett eller flera planområden med delvis varierande bestämmelser.
- **Vindkraftparksområde:** Vindkraftparksområde motsvarar det område som slutligen utvecklas av en verksamhetsutvecklare. Av både miljömässiga, tekniska och ekonomiska skäl kan vindkraftparksområdet som slutligen utvecklas vara mindre än själva planområdet, men däremot inte större. I planområdet kan det finnas flera vindkraftsparker byggda av en och samma eller flera olika verksamhetsutvecklare.

Figur 1. Geografiska grundbegrepp för Sunnanvind som används i denna samrådsredogörelse.

2 SAMRÅDSKRETS SAMT INFORMATION OM SAMRÅD

Enligt åländsk lagstiftning ska berörda parter, myndigheter och allmänheten ges tillfälle till samråd och möjlighet att yttra sig gällande planens syfte och betydelse samt ges information om hur och när de kan ta del av planförslaget och miljörapporten (plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland och landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning). Detta samråd är en del av planläggnings- och miljöbedömningsprocessen och är det inledande samrådet där generalplansinitiativet presenteras för allmänheten och myndigheter och därmed det första steget i landskapsregeringens arbete med att ta fram förslag över generalplan med miljöbedömning till berörda kommuner.

Samrådskretsen för utfört samråd omfattade myndigheter, kommuner, föreningar, företag och den allmänhet som kunde antas bli berörda av projektet. I Bilaga 3 redovisas de som bjudits in till samråd (myndigheter, kommuner, föreningar och företag) via direktutskick.

Samrådet kungjordes också för allmänheten genom annonsering i lokaltidningarna Nya Åland och Ålandstidningen, samt via regeringens och projektets hemsida den 1 mars 2024. Allmänheten erbjöds via dessa att inkomma med yttranden (Bilaga 2). Samrådsunderlaget fanns också tillgängligt för allmänheten på Sunnanvinds hemsida.

En direktinbjudan till samrådet med följebrev samt länk till samrådsunderlag skickades via epost till Ålands kommuner, offentliga förvaltningar samt sakägare och intresseorganisationer. Inbjudan samt sändlista redovisas i Bilaga 2.

Ett fysiskt samrådsmöte hölls den 6 mars 2024 i Mariehamn där deltagare även erbjudits möjligheten att närvara digitalt (via Teams). Under mötet presenterade projektgruppen projektet Sunnanvind, samt samrådsunderlaget varefter åhörarna kunde ställa frågor. Inkomna frågor om projektet besvarades under mötet och de finns redovisade i en separat sammanställning (mötesanteckningarna från samrådsmöte samt länk till inspelning av mötet, se Bilaga 1).

Mindre tekniska fel som påpekats i inkomna yttranden har korrigerats i *Medverkan- och informeringsplanen samt samrådsunderlaget*. Den uppdaterade versionen finns bifogad (se Bilaga 5) och på projekt Sunnanvinds hemsida. Inkomna synpunkter beaktas vidare i plan- och miljöbedömningsprocessen.

3 SAMMANSTÄLLNING AV SYNPUNKTER

3.1 Sammanfattning

Samrådsunderlaget omfattar både en medverkans- och informeringsplan för generalplanen samt samrådsunderlag för avgränsning av miljöbedömningen av generalplanen, se Bilaga 5. Dokumentet presenterar det planläggnings- och miljöbedömningsarbete som nu påbörjats inom projekt Sunnavind. Syftet med samrådet var att samla in synpunkter på planens omfattning och miljöbedömningens avgränsning.

Många yttranden har kommit in under samrådet. Yttranden lämnades från fem myndigheter, fem kommuner, nio föreningar, åtta företag och 24 privatpersoner. De inkomna yttrandena har klassificerats i olika ämneskategorier och presenteras i denna samrådsredogörelse enligt ovanstående yttrandegivare. Figur 2 sammanställer antalet synpunkter för olika ämneskategorier. De ämneskategorier som fått flest synpunkter är avgränsningsområde, fisk och marina däggdjur, fåglar och fladdermöss, planläggningsprocessen och visuell påverkan. Yttrandena gäller bland annat utvidgningen av planläggningsområdet, jämfört med vindkraftsområden i havsplanen, påverkan på naturen och djurlivet, hur planläggningsprocessen fungerar samt metodik och osäkerheter i utförda visualiseringar. Långa yttranden har delats upp i olika ämneskategorier och sammanfattats i detta dokument. Landskapsregeringens svar följer direkt efter sammanfattningen. Yttrandena i sin helhet, där allmänhetens yttranden har anonymiserats, finns i Bilaga 4. Ursprungsversionerna kan begäras från landskapsregeringens registratur.

Flera yttranden eller delar av yttranden innehåller kompletterande information till det samrådsunderlag som tagits fram. Ålands landskapsregering tackar för denna information och kommer att beakta den vidare i plan- och miljöbedömningsprocessen och behandla/komplettera frågor där detta är möjligt och lämpligt.

MIP	Ämneskategori	Totalt	Myndigheter	Kommuner	Föreningar	Företag	Privatpersoner
1	Avgränsningsområde	19	2	2	6	5	4
2	Bottenförhållanden & samhällen	5	1	1			3
3	Buller & vibration	16	1	2	2	4	7
4	Fisk & marina däggdjur	18	2	3	5	1	7
5	Fåglar & fladeremöss	21	1	2	6	3	9
6	Förorening och utsläpp	10	1	2	2	1	4
7	Försvarsintressen	3				1	2
8	Hydrologi & vattenkvalitet	5		2	3		
9	Klimat, energi & naturresurser	8		3			5
10	Kulturmiljö, landskap, boendemiljö	12		3	2	2	5
11	Lagstiftning	7	1	2		1	3
12	Nollalternativ	5			2	2	1
13	Näringsliv & infrastruktur	6	1			4	1
14	Planläggningsprocess	17	4	1	2	6	4
15	Rekreation & friluftsliv	5		1		1	3
16	Sedimentspridning	9		2	3		4
17	Skyddade områden	10	1		2	5	2
18	Teknik	7	2		1	3	1
19	Transport & logistik	8	2			3	3
20	Visuell påverkan	22	1	4	4	3	10
21	Yrkesfiske & sjöfart	8	3	1		3	1
22	Övrigt	36	4	5	7	6	14
		257	27	36	47	54	93

Figur 2. Synpunkter per ämneskategori och givare av yttrande

3.2 Myndigheter

Myndigheternas yttranden sammanfattas nedan.

3.2.1 Fiskeribyrån

Fisk & marina däggdjur

- a. *I samrådsunderlaget nämns fiskarterna skarpsill och vassbuk. Detta är benämningar på samma fiskart och på Åland, liksom i Finland, benämns arten som vassbuk. I uppräkningsen av de vanligaste marina arterna bör man även ta upp torsken. Det skrivs även att det åländska havsfisket främst består av strömming, skarpsill och torsk som landar i hamnar utanför Åland. Det bör noteras att all torsk som fiskats från och med år 2020 landats på Åland.*
- b. *Beträffande fiskebestånden och deras förutsättningar framhåller fiskeribyrån vikten av att utreda hur en eventuell vindkraftspark i området skulle påverka vissa fiskarter (främst kopplat till lax, sik och strömming) och framför allt deras vandringsbeteenden.*

Projekt Sunnavinds svar:

- a. Projektet tackar för informationen och beaktar den i plan- och miljöbedömningsprocessen.
- b. Påverkan på bestånd av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planlägningsområdet är bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika negativ påverkan på värden för de olika bestånden av fisk.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Eftersom man i det här skedet inte har vetskap om hur stor del, eller vilka delområden, av projekteringsområdet som eventuellt kommer att bli utnyttjat för vindkraft bör man i utredningen utgå från att fiske i hela området kommer att omöjliggöras om planerna realiseras. Därför bör det utredas på vilka grunder en etablerad näring ska tvingas avstå från sin verksamhet i planområdet.*
- b. *Fiskeribyrån konstaterar att, trots att det från projektets sida lagts ner mycket arbete med framtagningen av dokumentet, hittar man väldigt lite material om fiskebestånden och fisket i området i samrådsunderlaget. Fiskeribyrån påtalar att fisket som näring och fiskebestånden som naturresurs är bland de viktigaste områdena som berörs av etableringen av en eventuell vindkraftspark med tillhörande kabeldragningar i det aktuella området och även andra eventuella parker i omkringliggande områden. Den kumulativa effekten av dessa projekt är något som måste beaktas vid eventuella tillstånd för etablering.*

Projekt Sunnavinds svar:

- a. Projektet noterar synpunkten gällande påverkan på yrkesfisket och föreslagen utredning.
- b. Orsaken till det sparsamma materialet är att det saknas statistik och vetenskapligt underlag i stor utsträckning gällande fiskbestånden. Påverkan på yrkesfiske och sjöfart kommer att utredas och ligga till grund för de bedömningar som utförs i miljörapporten. En mer detaljerad genomgång av data gällande fångster, fiskemetoder och AIS-data genomförs inom planområdet som kommer att utgöra underlag för miljörapporten. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till

potentiella samverkande faktorer, till exempel hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

Övrigt

- a. *Vätgasproduktion resulterar i ett värmeöverskott och saltvatten med högre salthalt än havsvattnet. Eftersom bägge dessa avvikelser påverkar fiskebestånden är det nödvändigt att utreda konsekvenserna.*

Projekt Sunnavinds svar:

- a. Eventuella effekter från värmeöverskott och saltutsläpp kommer att utredas på en allmän nivå inom generalplanens miljörapport genom en syntes av nuvarande kunskapsläge. Då val av teknik inte planeras att regleras i generalplanförslaget och då tekniken för vindkraftsproduktion till havs utvecklas snabbt är det omöjligt att beskriva ett framtida projekts alla miljöeffekter kopplade till specifika anläggningar. Generalplanförslagets miljörapport kan innehålla rekommendationer för genomförandet av mer specifika utredningar i det fall att produktion av vätgas inom vindkraftparksområdet blir aktuellt. En potentiell produktionsanläggning av vätgas på land faller utanför generalplanens ramverk och kommer att hanteras i en separat prövning enligt plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland, landskapslag om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning (2018:31), landskapslag om Miljöskydd (2008:124) och annan lagstiftning som reglerar vätgasproduktionsanläggningar. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i landskapsregeringens planläggningsarbete. Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten.

3.2.2 Miljöministeriet

Bottenförhållanden & samhällen

- a. *Informationen om Velmus bottenmätningar är felaktig och bör korrigeras. Velmu kombinerar sjökortsdata och data från egna mätningar, så påståendet att Velmus punktvisa djupdata är orsaken till den platta botten stämmer inte.*
- b. *Det bör specificeras vilken del av rapporten som hänvisar till Velmu och vilken del till Åland Seamap.*
- c. *För närvarande är informationen om detaljerade naturvärden i planeringsområdet bristfällig (till exempel rev), så det är mycket viktigt att göra noggranna utredningar i området med hjälp av Velmu-metoder.*
- d. *Det är viktigt att i bedömningen av effekter beakta att fundamenten för vindkraftverk också kan fungera som habitat för främmande invasiva arter.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen tackar för utlåtandet och ser fram emot kommande samarbete för att minimera miljöpåverkan och främja energiförsörjning som kan stävja klimatomställningen. Angående Velmu:s punktvisa djupdata, noterar landskapsregeringen att beskrivningen blivit oklart formulerad på sida 50 i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd*. Orsaken till att underlaget är lågupplöst är inte Velmu:s metodik för insamling av punktvisa djupdata, snarare att det aggregerade dataunderlaget för offentligt bruk generellt har en låg upplösning i framtagandet. Det är ett område där de ansvariga instanserna för datainsamling kunde förbättra tillgång till data.

- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten angående referenshantering av dataunderlag.
- c. Landskapsregeringen har utfört sjömätningar och utredningar av bottensamhällen. Undersökningarna har genomförts med likvärdig Velmu-metodik i form av dropvideo undersökningar. Resultaten kommer att redovisas i miljörapporten.
- d. Landskapsregeringen är medveten om att revmiljöer kan skapas vid vindkraftverkens fundament. Huruvida dessa revmiljöer kan bli habitat för invasiva arter och ifall de utgör ett hot mot lokala arter är svår att utreda då det finns få exempel på etablerade havsbaserade vindkraftsparker i norra Östersjön. Det finnas även lite information om invasiva arter från väletablerade verksamheter som hamnar och farleder. Det bör även påpekas att revmiljöer kan ha positiva effekter för bottensamhällen.

Buller & vibration

- a. *I miljökonsekvensbeskrivningen bör riktlinjerna från CMS-avtalet beaktas. För att minska effekterna av undervattensbuller bör informationen i CMS-publikationer användas.*
- b. *Miljöministeriet rekommenderar att Landskapsregeringen ska titta på ramdirektivet för havsstrategi, dess definitioner av god status och tröskelvärden för buller.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. En mer djupgående utredning gällande effekter från buller och vibrationer vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplanförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange riktvärden för buller samt skyddsåtgärder.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange tröskelvärden för buller, samt skyddsåtgärder.

Fisk & marina däggdjur

- a. *Mer information behövs om fiskarnas reproduktionsområden, inklusive potentiella områden om de förstörs någon annanstans.*
- b. *Finland är medlem i ASCOBANS och åtagit sig att skydda Tumlaren som en del av Jastarnia-planen. Likaså godkände CMS:s 14:e partsmötet att lägga till Tumlaren i bilaga I till avtalet (tidigare endast i bilaga II). Arterna i bilaga I är hotade och bör skyddas strikt genom att bland annat skydda dem, främja skyddet av deras livsmiljöer och restaurering av dem samt minska faktorer som hindrar migrationen i samarbete med länderna i utbredningsområdet.*
- c. *Det finns en egen rekommendation om skydd av Tumlaren i Helcom, och den har också beaktats i Helcoms BSAP-handlingsprogram.*
- d. *Gråsäl och Östersjöns tumlare omfattas av direktiv (II och V bilagor). Effekter kan också vara minskning/försvinnande av bytesdjur i området, vilket i sin tur påverkar bland annat fiske. Med tanke på effekterna bör det också föreslås som ett alternativ att begränsa vindkraftverkens gränser med tanke på de områden som är viktiga för sälarna. Åtgärder för att minska påtryckningarna är inte nödvändigtvis tillräckliga för att minska skadorna, så det bör i första hand övervägas att ändra gränserna.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Påverkan på bestånd av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planläggningsområdet är bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika negativ påverkan på värden för de olika bestånden av fisk. Om miljöministeriet kan bistå projektet med information om vilka reproduktionsområden som kan komma att förstöras och annan information gällande bestånden av fisk i planläggningsområdet är det välkommet.
- b. Landskapsregeringen tillämpar landskapslagen (1998:82) om naturvård (naturvårdslagen) och sköter övervakningen av bestämmelserna i naturvårdslagen på sådant sätt att det fortlöpande är möjligt att bedöma skyddsnivån för de arter och biotoper som förekommer på Åland. Landskapsregeringen följer även de riktlinjer som anges i Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, inom vilken tumlaren (*Phocoena phocoena*) även ingår. Landskapsförordning (2023:88) trädde i kraft den 01.11.2023, inom vilken Tumlaren avsetts särskild skyddsvärd status.
- c. *Medverkans- och informeringsplanen samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd* har förmedlats till myndigheten med begäran om yttrande. Helcom har för närvarande inte gett ett utlåtande angående ytterligare skydd för tumlaren inom planläggningsområdet. Enligt befintligt kunskapsunderlag är inte planläggningsområdet av betydelse för skydd av tumlare till den grad att specifika skyddsåtgärder för tumlare kan motiveras. Mer om detta redovisas i kommande miljöbedömning.
- d. En underlagsutredning kopplat till planområdets påverkan på Natura 2000-områden, med bland annat fokus på gråsäl och östersjötumlare tas fram inom projektet. Utredningens resultat kommer utgöra grund till vilka begränsningar inom generalplanförslaget som behövs för att minimera risk för projektets påverkan på dessa arter.

Fåglar & fladdermöss

- a. *Planläggningsområdet ligger mitt i en av de viktigaste flyttningsrutterna för fåglar i Östersjön. Risker är betydande att projektet orsakar stor skada för flera arter som använder denna flyttväg när de migrerar. Med tanke på den pågående utarmningen av den globala biologiska mångfalden kan detta faktum inte ignoreras.*
- b. *Mer information behövs om viktiga områden för fåglar, inklusive vinterlekplatser och flyttvägar för varje art vilka bör planeras genom Sunnanvindsområdet så att flyttvägarnas totala bredd är tillräcklig. Till exempel behövs information om födosöksområden för fiskmåsar (fiskmås, silltrut, dvärgmås) och hur långt ut de går. Det är också viktigt att följa häckande fåglar och till exempel förekomsten av silltrutar i området med hjälp av sändare.*
- c. *Många fågelarter inom området är hotade och Helcoms rekommendationer och BSPA-åtgärder samt målen för AEWA-avtalet för flyttande fåglar bör också beaktas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Fågelinventeringar genomförs för att undersöka fåglarnas vår- och höstmigration inom ramen för projekt Sunnanvind under våren och hösten 2024 för att komplettera befintligt kunskapsunderlag som inom planläggningsområdet kan konstateras vara bristfälligt. Den förväntade påverkan från en framtida utbyggnad av planområdet på berörda fågelarter kommer att bedömas. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.

- b. Förutom ovannämnda inventeringar, gällande fåglar planeras inga ytterligare inventeringar utföras av landskapsregeringen för framtagandet av generalplansförslagen. Ytterligare utredningar gällande värden för fågel kan antas ingå i det projektspecifika MKB-förfarandet som verksamhetsutvecklaren genomför.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Planlägningsprocess

- a. *Internationella åligganden för bevarande av biologisk mångfald samt liknande åligganden bör inkluderas i samrådsunderlaget. Dessa bör beaktas även i 2.1.1, eftersom det handlar om en trippelkris där klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och förorening är involverade.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I kommande miljörapport och generalplanförslag kompletteras kapitlet om klimat- och energipolitiska strategier och mål med relevanta internationella skyldigheter och rekommendationer, inklusive en sammanställning av aktuella och tillämpliga internationella avtal, konventioner och överenskommelser som är i kraft på Åland och andra internationella samarbeten som Åland är formellt en del i.

Skyddade områden

- a. *Ett par Natura 2000-områden ligger nära det planerade området. Dessa områden är viktiga för bland annat sälarna och revets livsmiljöer samt arter som är beroende av dem. Det skulle vara bra att på något sätt ange att en möjlig åtgärd för att minska/ändra gränserna för dessa områden, särskilt när det gäller Södra Sandbäck, där gränsen går alldeles för nära sälreservatet, som också är ett Natura 2000-område på den finska sidan. Natura 2000-objekt har tagits med i RED-III-förordningen (artikel 15.3 i punkt iii).*
- b. *IMMA-områden i Östersjön bör också beaktas. Potentiella nya områden bör också övervägas med hänsyn till CBD, EU och Helcoms skyddsområdesmål.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Hänsyn till samtliga Natura 2000-områden kommer att tas, antingen genom att begränsa planområdet eller, vid behov, genom att begränsa nivån av miljöeffekter och dess spridning till de skyddade områdena genom till exempel säsonsrestriktioner för påverkan. Fler skyddade områden kommer att tas med i miljörapporten än de som togs upp i samrådsunderlaget/MIP.
- b. IMMA-områden kommer att beaktas inom miljörapporten.

Visuell påverkan

- a. *Speciellt varningsljus som syns på natten och deras eventuella påverkan på arter bör undersökas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Då det i dagsläget inte är helt klart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnavind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock att tas upp mer allmänt, och hänvisning till liknande projekt om möjligt, i miljörapporten. Frågan är viktig

för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar negativa ljuseffekter.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Det verkar som om det sjötrafikområde som planeras i Sunnanvindprojektet står i konflikt med vindkraftsprojekten och sjötrafikområdena på den finska sidan. Samordningen avser inte bara samordningen av själva vindkraftsområdena och bedömningen av deras sammanlagda effekter, utan även hänsynen till alla andra sjöfartsnäringars behov.*
- b. *Vid utarbetandet av Sunnanvinds generalplan bör behoven av all övrig sjöfartsverksamhet beaktas och man bör sträva efter att samordna vindkraftsbyggandet på ett sådant sätt att det skadar dem så lite som möjligt.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. *Det i samrådsunderlaget föreslagna sjöfartsområdets syfte är att fortsättningsvis möjliggöra sjötrafik genom Ålands norra havsområden. Sjötrafiken från och till Nystads hamn kan komma att påverkas, beroende på sjöfartsområdets slutliga utformning och vilken sjöfart som i framtiden trafikerar. Det kan påpekas att Ålands havsområden redan idag påverkas av betydande anspråk för internationell sjötrafik. Påverkan på sjötrafiken kommer att analyseras som en del av planarbetet, vilket inkluderar trafik till och från Nystads hamn. Det projekt inom Finlands ekonomiska zon som gränsar till landskapet Åland, (Ilmatars Vågskär projekt), påverkar i sig inte den pågående planläggningsprocessen för ett område som är inom territorialvattengränsen. En utmaning med projekt i den ekonomiska zonen är att dessa inte styrs av likartat planläggningsförfarande. En konflikt i uppförande av angränsande vindkraftsparker behöver inte nödvändigtvis uppkomma, men är sannolik om inte verksamheterna samordnas.*
- b. *Syftet med planläggningen är att beakta de olika konsekvenser som generalplanförslaget medför. Generalplanen stipulerar inte bestämmelser utanför planläggningsområdet, men miljöbedömningens konsekvenser utreds inom ett utredningsområde som är större än planläggningsområdet (se figur 1 ovan i inledningen), med beaktandet av proportionalitetsprincipen.*

Övrigt

- a. *Miljöministeriet anser att det är mycket viktigt att de förklaringar och konsekvensbedömningar som presenteras i planen görs noggrant och att de vid behov även kompletteras när arbetet fortskrider.*
- b. *Området är ett viktigt fiskeområde och har betydande natur- och kulturvärden, som bör beaktas vid utarbetandet av Sunnanvinds översiktsplan.*
- c. *Miljöministeriet anser att det är viktigt och hoppas att Sunnanvindprojektet skulle bygga upp en dialog mellan miljöministeriet, Satakuntaliitto, Egentliga Finlands förbundet och Koordination av Finlands havsplanerings samarbete för att framgångsrikt samordna vindkraftsutbyggnaden med andra maritima sektorer och natur-, miljö- och kulturvärden i Södra Bottenhavet.*
- d. *Planläggningsområdet ligger i huvudsak i ett kustområde som är Ålands och fastlands-Finlands sista havsödemarker. I ett område med höga naturvärden över och under vattenytan, ett av Finlands två viktigaste flyttfågelvägar. Samtidigt har området synnerligen lite mänsklig aktivitet, som bosättning, byggnader eller sjötrafik jämfört med övriga Åland och fastlands-Finland. Om området byggs fullt med vindkraft enligt Sunnanvindprojektets plan så mister vi oåterkalleligt den här unika havsödemarken som också är en viktig rutt för flyttande fåglar.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Konsekvensbedömningar kommer att utföras noggrant och kompletteras vid behov.
- b. Planläggningsområdets natur- och kulturvärden, och påverkan på yrkesfisket, kommer att beaktas i miljöbedömningen.
- c. Ett fortsatt samarbete för koordination av Finlands och Ålands havsplaner är något som landskapsregeringen ser som positivt. Sunnanvindprojektet är dock inte direkt involverat i planeringen av Ålands havsplan.
- d. Planläggningsområdet ligger inom ett område för både sjöfart och yrkesfiske som har haft inverkan på bottenmiljön och djurlivet under en längre tidsperiod. Utförda bottenstudier inom projekt Sunnanvind visar på närvaro av trålsår på botten och förekomst av föroreningar i sedimenten som är typiska för Bottenhavet. Landskapsregeringen tar gärna emot vetenskapliga studier som påvisar varför detta havsområde skulle vara unikt när det kommer till avsaknad av mänsklig påverkan. Ett område med inte alltför stor närvaro av andra intressen minskar dessutom problemen med samexistens mellan olika intressen. Både de litteraturstudier och fältstudier som utförs inom utredningsområdets ramar som en del av miljöbedömningen pekar utifrån den preliminära analysen på att planläggningsområdet är lämpligt för storskalig havsbaserad vindkraft då både påverkan på områdets naturvärden och samexistens med andra intressen verkar vara på en hanterbar nivå. Planområdets förhållande till flyttstråk för fåglar undersöks under 2024 och resultat kommer publiceras i samband med kommande miljöbedömning. Nödvändiga skyddsåtgärder för flyttstråk kommer att diskuteras inom miljöbedömningen.

3.2.3 Trafikledsverket

Avgränsningsområde

- a. *Planläggningsområdet täcker de två stora sjöfartsområdena i norra delen av Ålands havsplan som bär trafiken mellan Södra Kvarken och Nystad samt Raumo. Förslaget till att flytta trafikområdena söderut är problematisk på åtminstone fyra punkter:*
 - *Vattnet söder om planläggningsområdet är för grunt för Nystads trafik och trafikflyttning skulle kräva muddring samt säkerhetsanordningar för sjöfarten.*
 - *Trafiken skulle styras nära eller till områdena med väderfulla natur, kultur och miljö i Ålands havsplan.*
 - *Nya trafikområdets trafik skulle nå Södra Kvarkens trafiksepareringssystem i rätt vinkel, som inte tillåter en ordentlig närmande till trafikseparationssystemet.*
 - *Trafiken till Nystad som skulle passera söder om planläggningsområdet skulle nå Enskärs västfarled i en olämplig vinkel som skulle öka riskerna för navigeringsfel.*
- b. *Trafikledsverket anser att det inte är lämpligt att flytta trafikområdet söderut så att trafiken skulle passera söder om planläggningsområdet. En flytt skulle hindra trygg användning av trafikseparationssystemet i Södra Kvarken och Enskärs västfarled 2385 till Nystad i enlighet med reglerna genom att granska områden som används av skepp för att närma sig trafikseparationssystemet eller farleden.*
- c. *Trafikledsverket anser att planläggningsområdets södra gräns bör flyttas norrut till samma nivå som södra gränsen av det nordligaste vindkraftsområdet i Ålands havsplan. Nordvästra delen av området bör granskas separat så att användning av trafikseparationssystemet i Södra Kvarken inte äventyras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och ser fram emot kommande samarbete för att lösa samordningen mellan vindkraftsområden och sjöfarten. Som nämns i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag för avgränsningssamråd* sida 72 är det inritade sjöfartsområdet ett förslag som kommer att modifieras när planläggningen framskrider. Den nuvarande avgränsningen av planlägningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den potential som ett förstorat område medför för produktion av förnyelsebar energi, vilket anses vara av väsentlig betydelse för Finlands industri och näringsliv. En förflyttning av sjöfartsområdet enligt nuvarande förslag skulle innebära att sjöfarten genom Ålands norra havsområde skulle omdirigeras söderut.
 - Landskapsregeringen är medveten av att denna åtgärd kan komma att begränsa större tonnage på grund av grundare bottenförhållanden söderut, men anser inte detta som en betydande omdirigering av sjötrafik. AIS-data indikerar att endast en liten del av lastfartygen som passerar Åland och planlägningsområdet åker inom Ålands territorialvatten. Ändringarna skulle så som Trafikledsverket påpekar, primärt påverka trafiken från och till Nystads hamn. Större tonnage som använder sig av det nuvarande sjöfartsområdet skulle kunna få en längre sjörutt på ca 30 sjömil.
 - De områden som är inritade för värdefull natur, kultur och miljö i havsplanen är riktgivande och har inte karterats enligt inventerade naturvärdesdata. Områdena beaktas i planläggningens utredningar, vilket även inkluderar potentiell ökad påverkan till följd av omdirigerad trafik.
 - Landskapsregeringen noterar synpunkten.
 - Ifall kommande utredningar och konsekvensanalyser ger skäl till det, bör anslutningsvinkeln till Enskärs västfarled 2385 justeras.
- b. I Traficoms och Trafikledsverkets anvisning för *samordning av havsbaserad vindkraft och sjöfart samt sjöfartens infrastruktur 07.11.2023*, anges de internationella riktlinjerna för säkerhetsavstånd mellan farleder/sjöfartsområden och vindkraftsparker vara runt 1–2 sjömil (1,8–3,6 km), men att varje fall bör bedömas enskilt. Södra halvan av havsplanens indikerade potentiella energiområden togs bort i förslaget som presenterades i samrådsunderlaget delvis för att minimera risken för kollision av fartyg som åker igenom en delad vindkraftspark. Landskapsregeringen beaktar Trafikledsverkets och Traficoms önskemål angående säkerhetsavståndet på tre sjömil av den nordvästra gränsen i kommande planlägningsarbete. Ifall konsekvensanalyserna ger skäl till det, bör avgränsningen för planlägningsområdet ändras längre bort från sjötrafikområdet än vad som föreslås i nuläget.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten och hänvisar till tidigare punkter.

Teknik

- a. *Under den fortsatta planeringen av projektet ska vindkraftverkens konsekvenser för radaranläggningar, radionavigeringsanläggningar och andra radioanläggningar som är viktiga för sjöfarten och trafikledningen utvärderas med en separat utredning.*
- b. *En omfattande riskbedömning av projektet ska också göras under den fortsatta planeringen av projektet.*
- c. *Vid planeringen av vindkraftverkens placering ska man beakta radaranvändningen som fartygens huvudsakliga navigeringsverktyg och verktyg för att förhindra kollisioner och dess centrala betydelse för vintersjöfarten och trafikledningen.*
- d. *Vid bedömningen av projektets konsekvenser i MKB-fasen ska man beakta fartygens avvikande användning av fartygens radar under isförhållanden. Vindkraftverken kan orsaka*

antingen skugg- eller reflektionseffekter på sjöfartens radar, vilka i värsta fall försvårar tolkningen av radarsignaler. Att radar- och radiosystemen fungerar tillförlitligt är en väsentlig del av upprätthållandet av sjöfarten och den allmänna säkerheten.

- e. *Vindkraftverken kan även ha konsekvenser för mobilnätets fältstyrka och signalkvalitet. Även små ändringar i placeringen av ett vindkraftverk kan ha en avgörande betydelse för radiosystemens funktion i området.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Separata utredningar gällande det som Trafikledsverket nämner i punkten utförs av projektspecifik MKB och projektspecifika tillståndprocesser. Då tekniken utvecklas kontinuerligt inom branschen, kommer landskapsregeringen inte lägga begränsningar på val av teknik. Vindkraftverkens exakta placering och teknikval är projektspecifika och ska redovisas i verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Vissa riskfaktorer kommer att identifieras och beskrivas i miljörapporten. En omfattande riskbedömning genomförs först i verksamhetsutvecklarens MKB-process.
- c. Påverkan på sjöfartens radarsystem hanteras av verksamhetsutvecklare vid planering av exakt positionering av vindkraftverken inom vindkraftsområdena.
- d. Landskapsregeringen anser att frågan angående isbeläggningen vid vinterförhållanden bör hanteras i ett nationellt forum, då isen påverkar majoriteten av havsbaserade vindkraftsparker i Östersjön. Ett samarbete initierat från en högre nivå skulle även hjälpa koordineringen av exempelvis isbrytarassistans för närliggande områden, vilket ligger utanför de enskilda projektens ansvarsområden.
- e. Mobilnätverksoperatörerna på Åland, Telia¹ och Ålcom², indikerar i sina täckningskartor att signalstyrkan vid planläggningsområdet är svag eller obefintlig. Koncessionskraven omfattar inte täckning av havsområden. Landskapsregeringen noterar att frågan bör utredas vidare.

Transport & logistik

- a. *Vindkraftsparker i planläggningsområdet kan påverka hamnarnas tillgänglighet och sjöfartens verksamhetsförutsättningar, eftersom vindkraftsparkerna kan ha betydande konsekvenser för de rutter som sjöfarten använder och för vintersjöfartens rutter, som genomförs enligt det rådande isläget, samt för handelsfartygens behov av isbrytarassistans.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I nuläget anses ingen åländsk hamn påverkas av planläggningsområdet. Däremot kan sjötrafiken till och från Nystads hamn påverkas då begränsningar på genomfart i sjöfartsområdet för större tonnage kan tillkomma. Landskapsregeringen anser att denna synpunkt bör diskuteras i ett bredare forum då projekt Sunnanvind inte kan besvara vilka faktorer som påverkar verksamhetsförutsättningar utanför landskapets gränser och fartygens behov av isbrytarassistans.

¹ <https://www.telia.fi/asiakastuki/kuuluvuuskartta>

² <https://www.alcom.ax/privat/mobil/tackningskartor>

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Projektets konsekvenser för sjöfartens säkerhet och verksamhetsförutsättningar ska utredas i MKB-fasen. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid vintersjöfarten, eftersom projektet skulle ha konsekvenser för ordnandet av vintersjöfarten i ett område vars återverkningar också skulle omfatta övrig sjöfart i Bottniska viken. De allmänna farlederna har anvisats för sjöfart och de ska hållas öppna för sjöfart. En tillgänglig användning av farlederna förutsätter också fri passage mellan det öppna havet och farleden i havsområdet (sjöfartens trafikeringsområde).*
- b. *Trafikledsverket anser att det är viktigt att noggrant undersöka risk för sjöfart och nödvändiga säkerhetsavstånd mellan vindkraftsområdena och sjöfartsområdet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och gör antagandet att Trafikledsverket syftar på verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB-fas och inte den miljöbedömning (se 15 § landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning) som utförs inom ramen för planläggning av projekt Sunnanvind.
- b. Riktgivande säkerhetsavstånd till vindkraftsparken kan preciseras vidare i planläggningsprocessen och kan stipuleras i landskapsregeringens generalplanförslag. Den slutliga placeringen av vindkraftverken bestäms dock efter projektspecifik MKB och detaljprojektering av verksamhetsutvecklarna enligt bland annat byggbarhet, vilket gör att en precisering av nödvändiga säkerhetsavstånd i detta skede inte är möjligt. Landskapsregeringen påpekar att det huvudsakliga ändamålet är att utreda konsekvenserna av en flytt av sjöfartsområdet för att trygga att säkerheten för fartygen som trafikerar närliggande farleder inte äventyras som en följd av vindkraftsetableringen.

Övrigt

- a. *Trafikledsverket hänvisar till Traficoms utlåtande om Sunnanvinds medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlaget och stöder synpunkterna i detta.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.2.4 Transport- och kommunikationsverket Traficom

Avgränsningsområde

- a. *Traficom anser att områdesavgränsningen för det planerade havsbaserade vindkraftsprojektet Sunnanvind inte är genomförbar på grund av den betydande olägenhet den innebär för sjöfarten. Områdesavgränsningen på projektets västra och södra sida måste preciseras med beaktande av sjöfarten innan något närmare förfarande för planläggning och miljökonsekvensbeskrivning genomförs i projektet. Traficom framför att gränsen för den södra kanten av planläggningsområdet borde motsvara den nordligaste gränsen för det havsbaserade vindkraftsparksområdet som angetts i Ålands havsplan. En flyttning av sjötrafikområdet söderut skulle hindra en del av fartygen från att trafikera det nya området eftersom det är så grunt, om inte havsområdet till nödvändiga delar muddras så att det blir tillräckligt djupt. Om projekt Sunnanvind genomförs på det sätt som föreslås i samrådshandlingen kan det i högre grad än idag styra bland annat trafiken till och från hamnarna i de södra delarna av Bottenhavet till havsområdet på den svenska sidan. Traficom har redan tidigare krävt att en utvecklare av havsbaserad vindkraft som planerar att utveckla*

på delvis samma område ska avgränsa den västra kanten av området för havsbaserad vindkraft så att avståndet mellan den yttre gränsen av Finlands ekonomiska zon och det planerade vindkraftparksområdet förblir åtminstone tre sjömil. Samma avstånd borde beaktas vid avgränsningen av den västra kanten av Sunnanvinds planområde.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och ser fram emot kommande samarbete för att lösa samordningen mellan vindkraftsområden och sjöfarten. Som nämns i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag för avgränsningssamråd* sida 72 är det inritade sjöfartsområdet ett förslag som kommer att justeras när planläggningen framskrider. Den nuvarande avgränsningen av planläggningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den potential som ett förstorat område medför för produktion av förnyelsebar energi, vilket anses vara av väsentlig betydelse för Finlands industri och näringsliv.

En förflyttning av sjöfartsområdet enligt nuvarande förslag skulle innebära att sjöfarten genom Ålands norra havsområde skulle omdirigeras söderut. Landskapsregeringen är medveten av att denna åtgärd kan komma att begränsa tonnage på grund av grundare bottenförhållanden söderut, men anser inte detta som en betydande omdirigering av sjötrafik. AIS-data indikerar att endast en liten del av lastfartygen som passerar Åland och planläggningsområdet åker inom Ålands territorialvatten. Ändringarna skulle så som Traficom påpekar, primärt påverka trafiken från och till Nystads hamn. Fartygen som använder sig av det nuvarande sjöfartsområdet skulle kunna få en längre sjörutt på ca 30 sjömil.

I Traficoms och Trafikledsverkets anvisning för *samordning av havsbaserad vindkraft och sjöfart samt sjöfartens infrastruktur 07.11.2023*, nämns det att de internationella riktlinjerna för säkerhetsavstånd mellan farleder/sjöfartsområden och vindkraftsparker ligger runt 1–2 sjömil (1,8–3,6 km), men att varje fall bör bedömas enskilt. Det bör påpekas att kollisionsrisk har analyserats i planläggningsprocessen. Södra halvan av havsplanens indikerade potentiella energiområden togs bort i förslaget som presenterades i samrådsunderlaget delvis för att minimera risken för kollision av fartyg som åker igenom en delad vindkraftspark. Landskapsregeringen beaktar Trafikledsverket och Traficoms önskemål angående säkerhetsavståndet på tre sjömil av den nordvästra gränsen i kommande planläggningsarbete. Ifall riskbedömning ger skäl till det, bör avgränsningen för planläggningsområdet ändras längre bort från sjötrafikområdet än vad som föreslås i nuläget. Planläggningsarbetet och miljöbedömningen sker parallellt för att precisera utformningen av landskapsregeringens slutliga förslag till generalplan för respektive berörd kommun. I nuläget anser inte landskapsregeringen att planläggningsarbetet bör avtrappas för att precisera sjöfartsområdet, då utredningen är en del av planläggningsarbetet.

Planläggningsprocess

- a. *Det är viktigt att Finlands och Sveriges havsplaner samt olika projekt för havsbaserad vindkraft som planeras på olika havsområden beaktas i det kommande arbetet. De kumulativa effekterna på sjöfarten behöver studeras. Det är viktigt att beakta de eventuella ändringar som områdena för havsbaserad vindkraft orsakar i trafikrutterna på området när man analyserar AIS-data om fartygens faktiska rutter i dagsläget på det ännu obebyggda havsområdet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En fortsatt koordinering av Finlands och Ålands havsplaner är något som landskapsregeringen ser som positivt så att även landskapets intressen tillgodoses. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas närmare och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

Teknik

- a. *Havsbaserade vindkraftsparker belägna i närheten av farleder eller sjötrafikområden kan orsaka olägenhet för både fartygens radarsystem och radarövervakningen för styrning av sjötrafiken. Parkerna kan även orsaka fara för sjöfartens och farledernas användningssäkerhet eller störa sjötrafikens funktionsförutsättningar i synnerhet under den isbelagda tiden. Detta ska utredas inom fasen för planläggning och miljökonsekvensbeskrivning inom projektet. Det är även bra om man i miljökonsekvensbeskrivningen beaktar ett eventuellt behov av att utvidga trafikstyrningen längre ut mot det öppna havet på grund av de förändrade trafikförhållandena för sjöfarten till följd av de havsbaserade vindkraftsparker som byggs.*
- b. *Vindkraftverk påverkar fältstyrkan och signalkvaliteten i mobilnät. Elektroniska kommunikationstjänster på havsområden vid kuster är beroende av radiosystem och därför är det viktigt att säkerställa att mobiltjänster, radarsystem och radiolänkar fungerar tillräckligt störningsfritt även på havsområden. De olika parterna bör samarbeta redan under planeringen av vindkraftverken och sträva efter att kartlägga placeringen av vindkraftverken så att störningar i radiosystemen inte uppstår eller kan åtgärdas. Det rekommenderas att den ansvariga för vindkraftsprojektet kontaktar alla kända ägare av radiosystem i närområdet. Cirka 30 kilometer har betraktats som ett tillräckligt koordineringsavstånd.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregering anser att frågan angående isbeläggningen vid vinterförhållanden bör hanteras i ett nationellt forum, då isen påverkar majoriteten av havsbaserade vindkraftsparker i Östersjön. Ett samarbete initierat från en högre nivå skulle även hjälpa koordineringen av exempelvis isbrytarassistans för närliggande områden, vilket ligger utanför de enskilda projektens ansvarsområden. Landskapsregeringen noterar att vindkraftverkens påverkan på sjöfartens radarsystem är en viktig fråga för både Traficom och Trafikledsverket. Radarstyrningen bör beaktas i verksamhetsutvecklares projektspecifika planering av slutliga placering av vindkraftverk inom vindkraftsområdet, då konstruktionerna (beroende på teknik) kan försämra radarteknologins täckningsområde. Landskapsregeringen kommer att beakta synpunkten i förslag till planläggningsområdets slutliga utformning, men anser att frågan bör vidareutvecklas i en diskussion mellan landskapsregeringen, verksamhetsutvecklare, Traficom och Fintraffic sjötrafikledning Ab som övervakare av VTS-tjänster. Det nuvarande övervakningsområdet *Archipelago VTS* täcker endast ca 10 % av det nuvarande och föreslagna sjöfartsområdet³. Landskapsregeringen genomför en miljöbedömning för planer och program, inte en detaljerad miljökonsekvensbedömning för projekt, enligt landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning.

³ Fintraffic Master's guide Archipelago VTS

- b. Mobilnätverksoperatörerna på Åland, Telia⁴ och Ålcom⁵, indikerar i sina täckningskartor att signalstyrkan vid planläggningsområdet är svag eller obefintlig. Landskapsregeringen noterar att frågan bör utredas vidare. Krav i nätkoncessioner omfattar inte täckning över havsområden. Landskapsregeringen konstaterar att detaljerade utredningar över vindkraftsverks eventuella påverkan på elektroniska kommunikationstjänster och radiosystem bör utföras i samband med verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB.

Transport & logistik

- a. *Det nya sjötrafikområdet som föreslås i samrådshandlingen förutsätter ändringar i trafiksepareringssystemet mellan Åland och Sverige. För att trygga sjöfartens säkerhet och verksamhetsförutsättningar är det av högsta vikt att beakta trafiksepareringssystemet och det fria trafikutrymmet när man kommer in på trafiksepareringssystemets område när man planerar det havsbaserade vindkraftsområdet Sunnanvind och linjedragningen för sjötrafikområdet norr om Åland. Enligt SOLAS-konventionen är de internationella ruttsystemen alltid fastställda av Internationella sjöfartsorganisationen IMO. En lämplig systemlösning och dess närmare egenskaper bestäms alltid från fall till fall och ofta genom att använda en riskbedömning som baserar sig på IMO:s Formal Safety Assessment (FSA).*
- b. *Det är viktigt att inkludera gränsbevakningsväsendets och sjöräddningsmyndighetens syn på det planerade projektet och placeringen av enskilda vindkraftskonstruktioner i parken samt på projektets eventuella inverkningar på sjösäkerheten, sjöräddningen, åtgärder för bekämpning av miljöskador och myndigheternas radiotrafik med beaktande av även planerna för havsbaserad vindkraft i närheten av projektområdet. Säkerhetsaspekterna kan ha stor inverkan på till exempel den föreslagna områdesavgränsningen, som har en viktig ställning i bland annat projektets planläggningsfas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och för gärna dialog med Traficom angående potentiella påverkansfaktorer på trafiksepareringssystemet. Ifall behov framkommer kan planbegränsningar i generalplanförslaget utformas på lämplig nivå för att säkerställa att konsekvenserna sjötrafiken är på en godtagbar nivå. Inom ramen för en projektspecifik MKB, där en mer detaljerad utformning av vindkraftsparken bestäms, kan sjösäkerhetsanalyser genomföras och dialog med behöriga myndigheter föras gällande en kommande vindkraftparks säkerhetsfrågor.
- b. Gränsbevakningsväsendet som ledande sjöräddningsmyndighet har som part blivit inbjuden till samrådet och blivit delgiven samrådsunderlaget och därmed informerats om planläggningsområdet. I nuläget har inga inkomna synpunkter registrerats.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *I samrådshandlingen har den havsbaserade vindkraftsparkens eventuella inverkningar på sjöfarten behandlats mycket ytligt. För att projektets inverkningar på sjöfarten ska bli beaktade i tillräckligt stor utsträckning och jämlikt med de omgivande projekten under processen för planläggning och miljökonsekvensbeskrivning bör utredning enligt bifogad bilaga utföras. Utredningar i anknytning till sjöfarten och detaljerna i dem ska avtalas i samarbete med Traficom och Trafikledsverket.*

⁴ <https://www.telia.fi/asiakastuki/kuuluvuuskartta>

⁵ <https://www.alcom.ax/privat/mobil/tackningskartor>

- b. *Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt vintersjöfarten då projektet påverkar ordnandet av vintersjöfarten på området, vilket kan ha återverkningar för sjöfarten på ett betydligt större område än projektområdet.*
- c. *Man bör utreda och beakta eventuella förändringar i säkerheten i sjötrafiken på grund av projektet samt de miljörisker som följer av bland annat placeringen av området för havsbaserad vindkraft i närheten av den mest centrala trafikrutten i nord-sydlig riktning i Bottniska viken och placeringen av trafikrutterna söder och norr om området för havsbaserad vindkraft.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen genomför en miljöbedömning för planer och program, inte en miljökonsekvensbedömning för projekt, enligt landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Ambitionerna är att samla in information och skapa en överskådlig bild av havsområdets karaktäristik och hur vindkraften påverkar miljön, men miljöbedömningen kommer inte att vara lika detaljerad som en verksamhetsutvecklares MKB-förfarande, då slutlig placering av vindkraftverk inom vindkraftsområdet i generalplanförslaget inte kommer fastställas.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten och välkomnar kompletterande information med detaljer kopplat till hur ordnandet av vintersjöfarten sker i området samt dess betydelse för sjöfarten. Landskapsregeringen välkomnar även ett ökat samarbete med Traficom och Trafikledsverket angående frågor kring vintersjöfarten.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Förväntad påverkan på säkerheten i sjötrafiken från en framtida utbyggnad av planområdet kommer att bedömas. Inom ramen för en projektspecifik MKB, där en mer detaljerad utformning av vindkraftsparken bestäms, kan sjösäkerhetsanalyser genomföras och dialog med behöriga myndigheter föras gällande en kommande vindkraftparks säkerhetsfrågor.

Övrigt

- a. *Förklara de planerade åtgärderna för rivning av vindkraftverkskonstruktionernas fundament och eventuellt återställande av havsbotten. Det bör noteras att det finns planer för byggande av flera hundratals vindkraftverk i Bottniska viken, vilket innebär att om havsbotten i områden för havsbaserad vindkraft inte återställs kommer förändringarna på havsbotten att beröra en stor del av Bottniska viken.*
- b. *I samrådshandlingen har inga alternativ för linjeföring av elkablar eller eventuella vätgasledningar framställts. I den fortsatta planeringen av projektet bör alternativ linjeföring av kablar planeras så att kablarna eller ledningarna inte hindrar underhåll eller utveckling av farlederna. Traficom och Trafikledsverket ger mer detaljerade anvisningar direkt till den ansvariga för projektet.*
- c. *Projektet förutsätter att en omfattande riskbedömning görs där bland annat säkerhets-, miljö- och logistikaspekter beaktas. Den ska genomföras av en yrkesperson som utför riskbedömningar. Riskbedömningen ska följa IMO:s anvisning Formal Safety Assessment.*
- d. *De negativa inverkningarna av sjötrafiken på bland annat fiske och rekreation skulle kunna sträcka sig till de låga norra stränderna på Åland. Som det ser ut i dag uppstår motsvarande inverkingar bland annat längs handelssjöfartens farleder i de södra och östra delarna av Åland.*
- e. *Traficom uppmuntrar till att leta efter sätt att minska den havsbaserade vindkraftsparkens inverkingar på sjöfarten. Genom att lägga till exempelvis radarsystem och kameror, som lämpar sig för uppföljning av isläget och isens rörelser, i vindkraftverkens konstruktioner är*

det möjligt att förbättra uppföljningen av helhetsbilden av isläget och behovet av isbrytarassistans i rätt tid på området.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Vindkraftsparkens livscykel kommer att beskrivas mer utförligt i planutkastet och miljörapporten. Exploateringen av botten kommer långt att styras av valet av fundamenttyp och den interna kabeldragningen. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas närmare och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.
- b. Effekter av exportkabeldragning och eventuella vätgasrör utreds inom verksamhetsutvecklarnas projekt och endast riktgivande åtgärder kan stipuleras i generalplanförslaget.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Övergripande riskfaktorer kommer att identifieras och beskrivas i miljörapporten. En omfattande riskbedömning genomförs först i verksamhetsutvecklarens MKB-process.
- d. Påverkan på olika bestånd av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planläggningsområdet är bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika negativ påverkan på värden för de olika bestånden av fisk. Begränsningar för rekreation och friluftsliv till följd av vindkraftsparken kommer utredas inom ramen för miljörapporten.
- e. Valet av teknik är projektspecifik och kommer vara upp till verksamhetsutvecklaren att planera, och hanteras därmed inte inom miljöbedömningen av planläggningsområdet. Landskapsregeringen följer dock med utvecklingen och kan vid behov lägga till säkerhetsbestämmelser i generalplanförslaget.

3.2.5 Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM)

Förorening och utsläpp

- a. *Avfall som miljöeffekt nämns inte i materialet. Valet av fundament kommer specificeras i samband med MKB för projekt, men hantering av muddermassor och eventuella områden för deponering av dessa borde utredas inom planläggningsprocessen. ÅMHM ser positivt på att provtagningar ska göras för att kartlägga vilka ämnen som finns i bottensedimentet. Bottenprover bör tas på det djup i bottensedimentet som kan komma att beröras.*
- b. *Hantering av uttjänta vindkraftverk är i dag oklar. Inom auktionsförfarande bör dock säkerställas att tillräckliga resurser finns för att säkra en avveckling på ett korrekt sätt.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Riktgivande områden för deponering av muddermassor kan anges i generalplanförslaget som kan definieras efter att bottenundersökningarna är genomförda. Planens miljörapport kommer enbart kunna beskriva teoretiska bilder eller olika möjliga scenarion för hantering av massor då detta styrs av bottenstrukturer och valda förankringsmetoder som landskapsregeringen inte kommer att ha en fullständig bild av under planläggningsskedet.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Lagstiftning

- a. ÅMHM önskar i detta skede klargöra myndighetens roll i processen. På sidan 94, under rubriken 12.2 står "Utifrån utlåtandena och åsikterna avger Ålands Hälso- och Miljöskyddsmyndighet en motiverad slutsats om miljörapporten". Detta förfarande existerar inte enligt 3 kap MKB-lagen och därmed har ÅMHM varken sådan uppgift eller behörighet. Myndigheten kan dock lämna synpunkter på miljörapporten i enlighet med 21 § MKB-lagen. I enlighet med 22§ ska det i beslutet att anta planen ingå en redovisning av hur hänsyn tagits till miljörapporten och hur inkomna synpunkter beaktats. I den citerade texten ovan är myndighetens namn fel skrivet.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och har korrigerat texten (se bilaga 5 och projekt Sunnanvinds hemsida).

Planläggningsprocess

- a. Det faktum att miljöförhållandena på det aktuella området inte helt är klarlagda utgör en utmaning i processen. ÅMHM ser positivt på att klargörande utredningar planeras. En riskfaktor i detta sammanhang är dock den korta tiden projektet har till sitt förfogande. Bedömning av miljöns utveckling innebär också en utmaning då till exempel klimatförändringens effekter riskerar bli påtagliga under tiden för eventuella kommande projekt (etablering, drift och avveckling) i området. En uppvärmning av vattnets temperatur och hydrologi kan bland annat påverka områdets djur- och växtliv. Det delvis bristfälliga kunskapsunderlaget för området innebär en utmaning för en adekvat uppföljning av miljöpåverkan.
- b. I dagsläget pågår planering för flertalet projekt i Bottenhavet, liksom i hela Östersjön. Några av projekten återfinns utanför de i havsplanens angivna områden. Som ett exempel kan nämnas projektet Vågskär, som planeras i direkt anslutning till planområdet för Sunnanvind. Om flera av dessa projekt förverkligas kan det medföra kumulativa effekter, som är svåra att förutse och bedöma. Havsplaneringsdirektivet syftar till att främja hållbar utveckling av havsrelaterad verksamhet. Att frångå havsplaneringen, vilket delvis görs genom utökningen av planområdet för Sunnanvind, men även för andra projekt i Östersjön gör det ännu svårare att förutse vilka konsekvenser som kan komma att uppstå. En koordinerad planering med de ansvariga myndigheterna för de närmaste planerade vindkraftsområdena är önskvärda.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Ändringar i miljöförhållandena, bland annat klimatförändringen utgör en utmaning i all regional- och generalplanering. Projekt Sunnanvind hanterar frågan delvis med granskning av och insamling av fakta och utredningar, inkluderande framtidsvisioner, och delvis genom att använda försiktighetsprincipen i utformning av vindkraftsområde och dess restriktioner. Där underlag saknas kommer generalplanförslaget istället kunna begränsa påverkansnivåer och i miljörapporten rekommendera uppföljningsarbete. De ansvariga myndigheterna har rollen att fastställa villkor för beviljandet tillstånd i genomförandefasen av verksamhetsutvecklarnas projekt.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

Visuell påverkan

- a. ÅMHM anser att visualiseringen bör kompletteras med rörliga bilder i olika ljussättningar, där även belysningen bör framkomma. Visualiseringar bör även göras vid worst case-scenario, förhållanden med mycket god sikt under klara sommark dagar. Mycket god sikt innebär en sikt på mer än 30 km. Önskvärt vore också att komplettera visualiseringarna med en punkt längre ut i skärgården.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnavind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett worst-case förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktforhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. Den area av Eckerö kommun som anges i tabell 9 på sidan 89 torde vara felaktig.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Denna siffra har korrigerats i samrådsunderlaget (se bilaga 5 och projekt Sunnavinds hemsida).

3.3 Kommuner

Yttranden som inkommit från kommuner sammanfattas nedan.

3.3.1 Brändö kommun

Avgränsningsområde

- a. *Brändö kommun lyfter att deras samtycke med villkor givits med presenterat underlag för ett mindre område än det som presenterats i samrådsunderlaget.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen skickade den 01.09.2022 en begäran om samtycke till Brändö kommun, att låta landskapsregeringen framarbeta generalplanering, inklusive miljöbedömning för vissa av landskapets vattenområden som är belägna inom kommungränserna för Brändö. Brändö kommunfullmäktige tog beslutet den 16.02.2023 att ge till samtycke till att landskapsregeringen koordinerar planeringen av havsområdena med villkor. I landskapsregeringens begäran av samtycke framkommer inte ett geografiskt område då planläggningsområdet inte specificerats vid detta tillfälle. Landskapsregeringen har vid flera informationstillfällen presenterat planer på att ta fram ett större planläggningsområde. Efter detta inledande samråd kommer landskapsregeringen att ta fram ett utkast till generalplanförslag och miljörapport, som presenterar ett planområde som utformats utefter genomförda utredningar och beaktade yttranden. Utkastet kommer delges kommunen (tillsammans med andra sakägare) när ett sådant finns tillgängligt vartefter det finns möjlighet att ge synpunkter på det. En preliminär tidtabell för när ett slutligt generalplanförslag delges kommunen, och även andra hållpunkter i processen, anges på sidorna 93-95 i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd*.

Klimat, energi & naturresurser

- a. *Isbildning och stränga vintrar bör beaktas trots klimatförändring och statistiskt sett mildare och isfria vintrar. Både konstruktion och möjlighet till underhåll ska beaktas vid stränga vintrar med både tjocka och rörliga ismassor.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. För resonemang kring isförhållanden se Traficoms och Trafikledsverkets synpunkter och landskapsregeringens svar på dem. Konstruktion och underhåll är ett ansvar som vilar på verksamhetsutvecklaren och innefattas därmed inte av denna planläggning och miljöbedömning. Metoder finns för att hantera tjocka och rörliga ismassor, men det kommer att vara upp till verksamhetsutövaren att precisera vilka metoder som man avser att använda.

Kulturmiljö, landskap, boendemiljö

- a. *Det krävs mer undersökningar kring hur en vindkraftspark påverkar boendemiljön och turistbranschen samt om hur störningar i på dessa områden kan och ska kompenseras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Projektets påverkan på landskapsbilden, kulturmiljön och boendemiljön kommer att utredas närmare inför miljörapporten varvid en fristående underlagsutredning upprättas som underlag till miljöbedömningen. Fakta gällande den lokala turismnäringen saknas till stor del,

men kommunen får gärna bistå projektet med eget underlag som har samlats in inom kommunen.

Näringsliv & infrastruktur

- a. *Fiskodlingen är en stor och ytterst viktig näring i kommunen. Därav är omfattande utredningar kring hur en vindkraftspark påverkar fiskodling av stor vikt. En potentiell störning i näringen skulle få samhällsekonomiska konsekvenser för skärgården. Det är redan i detta skede viktigt att kartlägga hur och vem som blir kompensationskyldig samt hur och över tid, ifall en störning i näringen skulle uppstå till följd av utbyggnad av en vindkraftspark.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I nuvarande läge bedöms inte fiskodlingen påverkas av en etablering av havsbaserad vindkraft, då närmaste identifierade fiskodling befinner sig ca 30 km från planläggningsområdet.

Planläggningsprocess

- a. *I den mån utvidgning av planområdet kan påverka landbaserad verksamhet behöver detta också beaktas i planeringsarbetet. Med detta uppnås också en bättre helhetssyn på optimering av framtida intäktsmöjligheter för både landskapet och kommunen.*
- b. *Kommuner vars område berörs av planområdet och en eventuell framtida vindkraftspark ska kunna räkna med en högre ersättning än kommuner som inte berörs av området.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Kommunerna, inom vars administrativa gränser vindkraftverken byggs, har enligt lagstiftningen rätt till fastighetsskatt. Hur övriga intäkter fördelas, utreds parallellt med planläggningsprocessen.

Visuell påverkan

- a. *Fotomontage från siktplatsen på Jurmo är otydlig och bör kunna göras mer varierande. Att horisonten är täckt med moln är opassande i sammanhanget, då enbart en bild och därmed ett väder/siktljus framställs. För klarhetens skull bör olika väder, klart, halvklart och mulet illustreras för att ge en mer heltäckande bild.*
- b. *Skymningsljusbilden från Jurmo är missvisande då det enda ljuset som syns på bilden är på land. Detta kan inte överensstämma med att varje vindkraftverk skulle vara utrustat med hinderbelysning.*
- c. *Kommunen lyfter att de tidigare bett om en siktplats från Fiskö.*
- d. *Ett mer beskrivande sätt att framställa den visuella påverkan nattetid men även dagtid är ett videomontage.*

Ålands landskapsregerings svar:

a-d. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnavind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett worst-case förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. *Utredningarna kring hur en potentiell vindkraftspark påverkar miljön som helhet (vilket inkluderar allt från ovan och under vattnet, havsbotten samt människor och djurs påverkan) bör utredas ytterst noggrant och mångfacetterat. Hela projektets livscykel bör inkluderas.*
- b. *Att kvarlämna fundament i vattnet kan inte vara förenligt med en godtagbar nedmontering av kraftverken. Utgångspunkten bör vara att kraftverken i sin helhet monteras ner vid livscykeln slut.*
- c. *De ekonomiska aspekterna av projektet behöver klargöras för att kommunen på riktigt ska ha en uppriktigt konkret möjlighet att ta ställning till projektet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Detta kommer utredas i den kommande miljörapporten. Inom de områden där underlaget i dagsläget är begränsat kommer underlagsutredningar tas fram. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen instämmer med att utgångspunkten bör vara att kraftverken i sin helhet monteras ner vid livscykeln slut. Kvarlämning av vissa delar av bottenfundament i vattnet kan dock i vissa fall bidra till avsevärt mindre effekter på miljön än om dessa skulle tas upp efter vindkraftsparkens avveckling till exempel till följd av buller och den grumling som uppstår vid borttagandet, eller om borttagande innebär förlust av biogena rev som skapats på de artificiella strukturerna. Inför miljötillståndsansökan kommer verksamhetsutövare att ta fram en plan för avveckling i enlighet med de kravbestämmelser i landskapslag (2008:124) om miljöskydd, som ska godkännas av Ålands Miljö- och Hälsoskyddsmyndighet. I ansökan ska en beskrivning av miljönyttan med eventuellt kvarlämnande av delar av strukturer i vattnet efter avveckling motiveras.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska aspekterna kopplat till kommunens egna intäkter från exempelvis fastighetsskatt utreds parallellt med planläggningsprocessen, men kommer inte att redovisas i generalplanförslaget eller miljörapporten.

3.3.2 Geta kommun

Frågan om anläggande av en möjlig havsbaserad vindkraftspark är inte problemfri och för närvarande är de miljömässiga och ekonomiska konsekvenserna svåra att få ett konkret grepp om. Det är viktigt att samtliga aspekter utreds i grunden, som en del av planeringsprocessen. Geta kommun ser fram emot en noggrann, objektiv utredning över samtliga miljömässiga detaljer och konsekvenser som anläggande av en vindkraftspark skulle ha.

Ur ett kommunalt beslutsfattningsperspektiv kommer ärendet om möjligt antagande av en generalplan inte att vara enkelt och för närvarande är det inte heller klart om de politiska åsikterna stödjer antagande av sådan plan.

Kommunstyrelsen beslutar vidare att omfatta de synpunkter som Saltviks kommunstyrelse fastställde i bilaga "Synpunkter gällande medverkans- och informationsplan samt samrådsunderlag för miljöbedömning inför avgränsningssamråd för projekt Sunnanvind", §72/25.3.2024".

Ålands landskapsregerings svar:

Landskapsregeringen noterar synpunkterna. Miljökonsekvenser kommer utredas i den kommande miljörapporten. Inom de områden där underlaget i dagsläget är begränsat kommer

underlagsutredningar tas fram. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget kan rekommendationer ges på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.

3.3.3 Hammarland kommun

Bottenförhållanden & samhällen

- a. *Kommunstyrelsen anser att ett tydligt material angående vattendjup presenteras på det föreslagna planområdet samt vilken typ av botten området består av.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Bottenmiljöerna inom planområdet har undersökts under våren 2024. Landskapsregeringen utför en partiell sjömätning av planläggningsområdet i utvalda delar för att ge bra underlag till miljöbedömningen av planläggningen. Detaljerade djupdata är inget som får publiceras offentligt i enlighet med gällande sekretessbestämmelser.

Visuell påverkan

- a. *En bättre visualisering bör tas fram från relevanta punkter för att åskådliggöra på förhand hur det kommer att se ut.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett worst-case förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. *Kommunstyrelsen förenar sig i de synpunkter som kommunstyrelsen i Saltvik godkänt.*
- b. *Kommunstyrelsen vill få det utrett hur de olika fundamenten klarar av svåra isförhållanden samt hur säkerhetskrav skall kunna uppfyllas vad gäller vätgasproduktion samt även hur räddningsväsendet på Åland skall kunna klara av olyckor som sker vid framkallning av vätgas.*
- c. *Påverkan på mikroorganismer behöver utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregering noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen kommer inte att lägga restriktioner på valet av fundament, ifall det inte finns miljömässiga skäl. Ansvar för konstruktion vilar på verksamhetsutvecklaren som i sin projektspecifika MKB ska hantera säkerhetsfrågor för de fundament och tekniska lösningar som väljs. Metoder finns för att undvika problematik vid tjocka och rörliga ismassor, men det kommer att vara upp till verksamhetsutövaren att precisera vilka metoder som man avser att använda.
Potentiella tekniska utmaningar som behöver anpassas till de lokala miljöförhållandena kommer verksamhetsutvecklaren redogöra för i sitt MKB-förfarande. En eventuell vätgasproduktion på land kommer att kräva en separat planläggningsprocess samt troligen en projektspecifik MKB-process. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i detta planläggningsarbete. Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten.

- c. Miljörapporten kommer utreda konsekvenserna för naturmiljön vilket inkluderar relevant påverkan på mikroorganismer såsom fiskplankton och bottenlevande djur.

3.3.4 Kumlinge kommun

Buller & vibration

- a. *Det är viktigt att buller och vibrationer utreds grundligt samt att man minskar buller och vibrationer i undersökningsskede, anläggningsskedet samt när vindkraftsparken är i drift samt beaktar den kumulativa effekten med övrigt buller och vibrationer såsom båtar. Utred hur och om olika väderförhållandens påverkan på vindkraftsverken, såsom havsis och is, ger ökat buller och vibrationer. Det bör även tas fram analyser som visar på buller och vibrationer vid olika vindförhållanden.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller och vibrationer vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplanförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt skyddsåtgärder.

Fisk & marina däggdjur

- a. *Fiskebestånden i planområdet bör utredas.*
- b. *Vindkraftsverkens påverkan på övriga fiskebestånd i ytterskärgården bör utredas, om fiskebestånden i planområdet skulle försvinna. Strömmingen som nämnts som en känslig art för buller och som är viktig föda för annan fisk i ekosystemet behöver finnas med i utredningarna. Kumulativ effekt bör beaktas gällande trålfiske av strömming.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Påverkan på bestånd av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planläggningsområdet är bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika påverkan på värden för de olika bestånden av fisk.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Fåglar och fladdermöss

- a. *Kollisionsrisk för fåglar och fladdermöss bör undvikas med tekniska lösningar som stoppar vindkraftsverken eller liknande lösningar för att minimera risken.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. En kartläggning av fåglars och fladdermöss rörelse i närhet till, samt inom planläggningsområdet utförs under 2024. Denna information kommer sedan att ligga till grund för att precisera eventuella rekommendationer för driftregleringar inom planområdet eller rekommendationer för kompletterande utredningar. Förslag till generalplan kan innehålla rekommendationer gällande bästa möjliga teknik och förfarande

för att minimera påverkan, men det är i huvudsak vid de olika tillståndsskedena, såsom provning av MKB eller miljötillstånd, som krav på anläggningar och verksamheter kan påföras.

Förorening och utsläpp

- a. *Skadliga ämnen som kan frigöras eller ske som ett utsläpp vid olyckor ska utredas för undersökningsskede, anläggningsskedet, vid drift och vid avveckling samt att den kumulativa effekten beaktas.*
- b. *Ansaret för sanering och miljökonsekvens ska utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer potentiella utsläpp från anläggande, drift och avveckling beskrivas i generella termer. Den sedimentprovtagning som utförts inom ramen för planläggningsprocessen kommer att ge en indikation på vilka ämnen som kan spridas vid grumling som sker framförallt under anläggningsskedet. Kumulativa effekter kommer även att behandlas inom planens miljörapport. Verksamhetsutvecklaren kommer att behöva påvisa närmare vilka utsläpp som blir troliga till följd av de material och arbetsfartyg som kommer användas, vilka ska inkluderas i den projektspecifika MKB:n.
- b. Ansaret för sanering styrs i huvudsak av miljöskyddslagstiftning (särskilt i landskapslag (2008:124) om miljöskydd), och bör även regleras i avtal för nyttjanderätten av havsområden. Beskrivning av saneringsansvar enligt gällande miljöskyddslagstiftning bör ingå i verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB.

Hydrologi & vattenkvalitet

- a. *Vindkraftverkens påverkan bör utredas gällande havsströmmar, salthalt, temperatur, blågröna alger som påverkar både planområdet, övriga vattenområden i ytterskärgården.*
- b. *Utreda risker och påverkan vid olyckor såsom brand och kollisioner med vindkraftverken.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Ingen hydrodynamisk modellering planeras inom ramen för miljöbedömningen. En omfattande utredning gällande storskalig havsbaserad vindkrafts påverkan på bland annat strömmar, temperatur, salthalt, skiktning tas för närvarande fram av SMHI och ska presenteras under 2024. I den mån rapporten tillgängliggörs och resultaten är tillämpbara för projekt Sunnavind kommer dessa ingå i miljöbedömningen.
- b. Gällande rekommendationer för utformning av vindkraftsparker har Transport- och kommunikationsverket Traficom publicerat generella rekommendationer för hur risker för sjöfart ska beaktas. Dessa kommer att beaktas i generalplanförslaget. Utöver de riskbedömningar som verksamhetsutvecklaren behöver göra i sin MKB-process, beskrivs även kraven för verksamhetsutövarens räddningsberedskap i räddningslag (2006:106) för landskapet Åland. Nya säkerhetskrav och beredskap för olyckor gällande specifikt havsbaserade vindkraftsparker kommer sannolikt att utvecklas i gällande regelverk och branschstandarder vartefter havsbaserad vindkraft byggs ut.

Klimat, energi & naturresurser

- a. *Klargöra vart elen går från vindkraftsparken i planområdet. Åland bör få nytta av det som vindkraftsparken producerar eller med anläggningar som lagrar energi. Åland och skärgården behöver fossilfria bränslen till bland annat skärgårdstrafik och för övrig omställning av bränslen i en känslig skärgårdsmiljö.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Diskussioner hålls kontinuerligt med berörda myndigheter, verksamhetsutvecklare och stamnätsbolag angående anslutnings- och lagringsmöjligheter. Anslutningsmöjligheter och deras slutliga utformning är dock något som ligger utanför planläggningsprocessen. De kommersiella krav som kan komma att ställas vid en konkurrensutsättning av utvecklingsmöjligheterna för havsområden för havsbaserad vindkraft avses inte vara en del av miljörapporten eller generalplanförslaget.

Kulturmiljö, landskap och boendemiljö

- a. *Ta fram utredningar hur en vindkraftspark påverkar boendemiljön och turistbranschen. Påverkan som vindkraftverken har på ytterskärgårdens miljö och vattenområden där sommargäster och besökare vistas bör utredas i utredningen. Samt om hur störningar på dessa områden kan och ska kompenseras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.

Lagstiftning

- a. *Utreda påverkan för kommunerna och landskapsregeringen vid ändringar i åländsk lagstiftning.*
- b. *Utred påverkan i åländsk lagstiftning om man i riket ändrar lagar för vindkraftverk, fastighetsskatt, kommunandelar vid beskattning, statsandelar, planläggning, rätten att yttra sig och ge synpunkter vid olika bedömningar. Påverkan på små kommuner behöver beaktas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Planförslaget eller miljörapporten tar inte ställning till eventuell utveckling av åländsk lagstiftning. Lagstiftningsändringar utreds parallellt med planläggningsprocessen.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Eventuella lagstiftningsändringar som berör kommunandelar, intäktsfördelning, beskattning med mera, utreds parallellt med planläggningsprocessen, men kommer inte att besvaras i generalplanförslaget eller miljörapporten.

Planläggningsprocess

- a. *Kommunfullmäktige i Kumlinge beslöt (KFGE 7 §/26.1.2023) att kommunen konstaterar att kommunens planeringsmonopol kvarstår trots samtycket till att ÅLR koordinerar generalplaneringen av landskapets vattenområden i Kumlinge.*
- b. *Eftersom planområdet ligger nära andra planerade områden och vindkraftverken är utritade nära gränsen till Finlands ekonomiska zon i Östersjön, bör det utredas vilken påverkan detta har.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen bekräftar att kommunernas planeringsmonopol kvarstår i enlighet *plan- och bygglag (2008:102)* för landskapet Åland även om kommunen gett samtycket till att landskapsregeringen koordinerar generalplaneringen av landskapets vattenområden.

Landskapsregeringen tar fram förslag över en generalplan med miljöbedömning för de berörda allmänna vatten för respektive kommun som berörs av projekt Sunnanvind. Generalplanläggningsinitiativ (inklusive generalplanförslag och miljöbedömning) framläggs för respektive kommun. Det är sedan upp till respektive kommun att behandla initiativet med generalplansförslag och miljöbedömning i enlighet med den ordning som föreskrivs och de processbestämmelserna gällande generalplanläggning som anges i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.

- b. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

Rekreation & friluftsliv

- a. *Begränsningar för rekreation och friluftsliv till följd av vindkraftsparken bör utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Begränsningar för rekreation och friluftsliv till följd av vindkraftsparken kommer utredas inom ramen för miljörapporten.

Sedimentspridning

- a. *Utredningar bör grundligt undersöka hur sediment kan spridas till och påverka negativt ytterskärgårdens områden och inom planområdet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Sedimentspridning och eventuell spridning av föroreningar kommer beskrivas på en generell nivå i miljörapporten utifrån de undersökningar som görs inom ramen för planläggningsprocessen. Inga detaljerade sedimentspridningsmodeller kommer att utföras inom ramen för planläggningen då landskapsregeringens avsikt är att generalplanen inte kommer att styra över vilka förankringsmetoder, fundament eller platser som verksamhetsutvecklaren väljer för de olika strukturerna. Däremot kan generalplanförslaget fastställa t.ex. känsliga vattenområden där säsongsrestriktioner för grumlande aktiviteter tillämpas. Inom ramen för de bottenundersökningar som utförts inom projekt Sunnanvind som grund till miljörapporten har sedimentprover tagits för att undersöka föroreningshalter i både ytsediment och djupare sedimentskikt. Resultaten från denna studie kommer att kunna användas till att dra preliminära slutsatser kopplat till effekter av sedimentspridning till följd av en framtida verksamhet.

Visuell påverkan

- a. *Viktigt att visuell påverkan utreds grundligt och att visualisering görs. Förslag att göra visualisering från högre punkter, exempelvis Bärö utsiktstorn.*
- b. *Ljuspåverkan och reflektioner från vindkraftverken bör utredas grundligt, hinderbelysning, färgsättning vindkraftverk, tid på dygn, väderförhållanden och solnedgång sommartid.*
- c. *Påverkan på vistelsemiljön och boendemiljön bör utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Visualisering har utförts vid flertalet utsiktsplatser vilka har redovisats inom Bilaga 2 till Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd från

platser på land där människor rör sig regelbundet. Visualiseringarna samt dess metodbeskrivning är tillgängliga på projekt Sunnanvind hemsida.

Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planlägningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

- b. Då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, vilken teknik som kommer tillämpas eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock tas upp i mer generella termer och hänvisa till liknande projekt om möjligt i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar på ljuseffekter.
- c. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Påverkan på yrkesfiske och sjöfart bör utredas.*
- b. *Påverkan på ytterskärgårdens yrkesfiske utifrån den påverkan vindkraftverken har på vatten, botten och fiskebestånd. Havsströmmar, salthalt och temperaturpåverkan som kan påverka ytterskärgårdens yrkesfiske. Småskaligt fiske är viktigt för skärgården.*
- c. *Skärgården är beroende av förbindelser, vindkraftverken ska ej försvåra förhållandena till goda förbindelser och infrastruktur.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Påverkan på yrkesfiske och sjöfart kommer att utredas och ligga till grund för de bedömningar som presenteras i miljörapporten. Se närmare information om möjliga utredningar och behov av konsekvensanalyser gällande påverkan på sjöfarten och yrkesfisket under punkterna för Trafikledsverkets, Traficoms och Fiskeribyråns yttranden.
- b. Ingen hydrodynamisk modellering planeras inom ramen för miljöbedömningen. En omfattande utredning gällande storskalig havsbaserad vindkrafts påverkan på bland annat strömmar, temperatur, salthalt, skiktning tas för närvarande fram av SMHI och ska presenteras under 2024. I den mån rapporten tillgängliggörs och resultaten är tillämpbara för projekt Sunnanvind kommer dessa ingå i miljöbedömningen.
- c. Påverkan på sjöfarten kommer att utredas inom ramen för planlägningsarbetet. I nuläget finns det inga indikationer på att vindkraftverken kommer att påverka skärgårdsförbindelser. Däremot kan större tonnage som trafikerar till och från Nystad påverkas.

Övrigt

- a. *De ekonomiska konsekvenserna behöver utredas och vara kända. Intäkter till kommunen behöver kartläggas och garanteras långsiktigt. Kommunerna som ligger i planområdet behöver få delta och ge synpunkter i framtagande av ekonomisk påverkan för kommunerna.*
- b. *Viktigt att klargöra ansvaret för vindkraftsparkar vid konkurs, sabotage, olyckor och övriga risker. Påverkan kommuner och myndigheter, ansvaret ska främst ligga på vindkraftsbolagen. Utreda ansvar för sanering och annan miljökonsekvens.*

- c. *Nedmontering av vindkraftverk behöver klargöras och ekonomiskt skyddas om vindkraftverken tas ur bruk, ansvaret ska ligga på vindkraftsbolagen ej på kommunerna. Ett alternativ kan vara en miljöfond för att skydda naturen.*
- d. *Elprisernas påverkan på Åland av en vindkraftspark inom planområdet bör utredas. Åland bör inte få dyrare priser, se över rättighet via avtal.*
- e. *Projektet bör främja lokal arbetskraft och se till allmännyttan av ett stort projekt.*
- f. *Bedömningen av alla konsekvenser bör vara så neutral som möjligt och så omfattande att det tydligt klargör påverkan, effekt och konsekvenser på planområdet och dess påverkan på det ytterskärgårdens miljöerna och vattenområden mellan kust och planområde.*
- g. *Alla utredningar bör omfatta hela projektets livscykel med tanke på omfattningen av projektet.*
- h. *Minimi antal vindkraftverk och GWh bör utredas för att konstatera förutsättningarna för en vindkraftspark.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska konsekvenserna utreds parallellt med planlägningsprocessen, men kommer inte att hanteras inom processen för framtagande av generalplanförslaget eller miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Ansvar, villkor och kravställningar kommer att behandlas i den auktionsförberedande processen. Landskapsregeringen avser således att behandla dessa frågor utanför planlägningsprocessen. Gällande frågor om miljöskydd och synpunkten om sanering, se landskapsregeringens svar under punkten för Kumlinge kommuns yttrande.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten och hänvisar till tidigare punkt.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten, men dessa frågor hanteras inte inom ramen för planlägningsprocessen eller miljöbedömningen.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- g. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- h. Landskapsregeringen kommer att ge estimat enligt maximalt byggbart område i generalplanförslaget, men det slutliga antalet vindkraftverk som kan byggas kommer att anges i detalj i verksamhetsutvecklarens projektspecifika planering och MKB. Den kommersiella aspekten av marknadskrav gällande förutsättningarna för uppförandet av havsbaserade vindkraftsparker inom planlägningsområdet kommer inte vara en del i landskapsregeringens framtagande av generalplanförslag och miljöbedömning.

3.3.5 Saltvik kommun

Avgränsningsområde

- a. *Kommunfullmäktige i Saltvik beslöt (KFGE 8 §/30.1.2023) att kommunen inte ger samtycke till generalplanering av det i havsplanen markerade norra delens södra område. Saltviks kommun ser att landskapsregeringen plockat bort detta område vilket är glädjande. Kommunen anser det synnerligen anmärkningsvärt att landskapsregeringen väsentligt utvidgat det norra området. Saltviks kommun har inte gett samtycke till planering av de utvidgade områdena. Således ska bara det ursprungliga nordligaste området i havsplanen ingå i planlägningsprocessen eftersom det bara är det som Saltviks kommun gett landskapsregeringen samtycke till. Saltviks kommun anser att landskapsregeringens agerande att utöka planlägningsområdet i detta skede som icke-förtroendeingivande. Det utvidgade*

området omfattar områden som i havsplanen är markerade som existerande farleder och områden för värdefull natur, kultur och miljö. Saltviks kommun ser det inte som positivt att flytta farleder närmare kusten eftersom det ökar risken för olyckor och kan störa befolkning, fritidsboende och besökare. Landskapsregeringen använder havsplanen då det gynnar deras syften men följer den inte när det inte gynnar dem vilket inte ökar förtroendet.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregering skickade den 01.09.2022 en begäran om samtycke till Saltvik kommun, att låta landskapsregeringen framarbeta generalplanering, inklusive miljöbedömning för vissa av landskapets vattenområden som är belägna inom kommungränserna för Saltvik. I begäran av samtycke framkommer inte ett geografiskt område då planläggningsområdet inte specificerats vid detta tillfälle. Landskapsregeringen har vid flera informationstillfällen presenterat planer på att ta fram ett större planläggningsområde. Efter detta inledande samråd tar landskapsregeringen fram ett utkast till generalplanförslag och utkast till miljörapport där planområde jämfört med planläggningsområdet i samrådsunderlaget kan ändras. Utkastet kommer delges kommunen vartefter det finns möjlighet att ge synpunkter på det. En preliminär tidtabell för när ett slutligt generalplanförslag delges kommunen, och även andra hållpunkter i processen, anges på sid 93–95 i samrådsunderlaget. Frågor gällande sjöfart hanteras i samråd med Transport- och kommunikationsverket Traficom som är behörig myndighet för dessa frågor. Aktuellt vattenområde som berörs i denna punkt kan komma att ändras i generalplanförslaget efter samråd med Trafikledsverket och Traficom. Se ytterligare information under punkterna för Trafikledsverkets och Traficoms yttranden.

Buller & vibration

- a. *Effekterna av buller vid kusten och ytteröarna är viktigt att utreda och dess långtidsverkande effekter behöver också utredas. Hur långt når bullret?*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplansförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt eventuella skyddsåtgärder.

Fisk & marina däggdjur

- a. *I det föreslagna planläggningsområdet samlas den lekmogna strömmingen innan den vandrar in i den norrländska skärgården för lek. Effekten på lekströmming bör noggrant undersökas med tanke på buller och grumligt vatten under byggnadsåren. I samrådsunderlaget nämns utökning av undervattensbuller och att åtminstone impulsivt ljud från pålning behöver regleras inom generalplanen. Påverkan under drift och avveckling behöver också utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Påverkan på bestånd av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planläggningsområdet är

bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika negativ påverkan på värden för de olika bestånden av fisk.

Fåglar & fladdermöss

- a. *Under tiden april till mitten av maj är vattenområdena kring Rannöarna uppsamling och viloplats för alfågel och havsorre inför flytten upp mot häckningsområden på den ryska tundran, liksom på hösten efter återkomsten från häckningsområdena. Påverkan på Rannöarnas fågelliv under etablering-, drift- och avvecklingsfasen bör utredas särskilt och tas med i miljörapporten.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen tackar för informationen. Påverkan på fågelbestånd kring Rannöarna kommer att beaktas i kommande miljörapport som bland annat innefattar en utredning av påverkan på Natura 2000-områden i närhet av planområdet. Därtill genomförs fågelinventeringar för att undersöka fåglarnas vår- och höstmigration inom ramen för projektet Sunnavind under våren och hösten 2024 för att komplettera befintligt kunskapsunderlag som inom området kan konstateras vara bristfälligt. Förväntad påverkan från en framtida utbyggnad av planområdet på berörda fågelarter kommer att bedömas och skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.

Förorening och utsläpp

- a. *Hur stora utsläpp av kemiska föroreningar, mikroplaster och andra skadliga föroreningar kan ske till luften och havet? Hur påverkas havsmiljön och djurliv? Hur stor blir skadan? Hur påverkas havsmiljön av utsläppsprodukter från eventuell välgasproduktion? Dessa frågor behöver utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer miljökonsekvenser från anläggning, drift och avveckling av havsbaserad vindkraft inom planområdet beskrivas till en nivå som syftar till att ställa villkor och begränsningar på en framtida utbyggnad så att utveckling av vindkraft kan ske på ett miljömässigt och hållbart sätt. Det är därmed själva generalplanförslagen som miljöbedömningen utförs för. Detta är en iterativ process mellan plan och miljöbedömning, där flera iterationer av både plan och miljöbedömning framarbetas. Avsikten är att generalplanen med planbestämmelser utgör en ram för en framtida utbyggnad av planområdet. Miljöbedömningen innefattar bedömningar av konsekvenser av t.ex. förväntade utsläpp, och påverkan på djurlivet. Då planen inte syftar till att detaljerat fastslå exakt vilken teknik som ska användas för utbyggnad kan exempelvis inte de precisa utsläppsnivåerna redovisas. Denna typ av uppgifter kommer dock behöva redovisas i ett senare skede i en projektspecifik MKB som tas fram av verksamhetsutvecklaren (eller verksamhetsutvecklarna) av planområdet. Det finns därmed även i ett senare skede möjlighet att ställa krav på utvecklarens projekt och säkerställa att det slutliga projektet inte avviker från den nivå av konsekvenser som bedömts som acceptabla i miljörapporten som tas fram inom ramen för generalplanförslaget.

Hydrologi & vattenkvalitet

- a. *Eventuell påverkan på vattenkvaliteten längs kusterna under byggnationen behöver utredas. Dessutom behöver påverkan i driftskede och avvecklingsskede utredas. De havsområden som omfattas av det föreslagna planläggningsområdet uppnår idag inte god status avseende vattenkvalitet. Kommer detta projekt att inte leda till försämrad vattenkvalitet?*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. *Ett resonemang kring projekt Sunnanvinds påverkan på vattenkvaliteten inom kustvattenförekomsterna beskrivs inom Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd kapitel 8.3 och kommer att vidareutvecklas i miljörapporten.*

Kulturmiljö, landskap, boendemiljö

- a. *Figur 46 är inte komplett.*
- b. *Förutom de miljömässiga konsekvenserna behöver även konsekvenser på det närliggande samhället och nuvarande användning av närliggande områden analyseras för att en helhetsbild ska kunna skapas. Till exempel om turismen i området kommer påverkas och om fastighetspriserna kommer påverkas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. *Landskapsregeringen ber Saltviks kommun inkomma med information om vad som saknas i Figur 46.*
- b. *En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas under våren 2024 fram för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Dessa kommer att ligga som grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.*

Sedimentspridning

- a. *Omfattning av sedimentspridning och grumling under anläggningsskedet behöver utredas noggrant. Även sedimentens innehåll av föroreningar (till exempel radioaktiva ämnen) och deras eventuella spridning behöver utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. *Sedimentspridning och eventuell spridning av föroreningar kommer beskrivas på en generell nivå i miljörapporten utifrån de undersökningar som görs inom ramen för planläggningsprocessen. Inga detaljerade sedimentspridningsmodeller kommer att utföras inom ramen för planläggningen då landskapsregeringens avsikt är att generalplanen inte kommer att styra över vilka förankringsmetoder, fundament eller platser som verksamhetsutvecklaren väljer för de olika strukturerna. Däremot kan generalplanen fastställa t.ex. känsliga områden där säsongsrestriktioner för grumlande aktiviteter tillämpas.*

Visuell påverkan

- a. *Samtlig påverkan av vindkraftverkens ljus och eventuella reflektioner dag och natt behöver utredas i projektets samtliga skeden. Det kommer påverka både människor men kanske även djur och växter. Tillförlitliga simuleringar av påverkan från hinderbelysning nattetid behöver göras.*
- b. *Det är viktigt både för allmänheten och beslutsfattare att omfattningen av projektet tydligt framgår och att den visuella effekten inte förminskas. I samrådsunderlagets bilaga 2 framgår*

visualiseringar och fotomontage. Dessa visualiseringar är otydliga. Korrekta visualiseringar är svåra att göra men eftersom dessa är avgörande för projektet behöver visualiseringarna göras bättre.

- c. Saltviks kommun önskar att en simulationspunkt bör vara från Saltvik. Förslagsvis skulle en visualisering med fotomontage göras på Rannöarna eftersom platsen är betydelsefull för många och det därför vore bra att få se en visualisering därifrån. En utredning över hur den visuella påverkan kommer påverka landskapsbilden och vistelsemiljön och kulturarvet behöver göras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock tas upp i mer generella termer, och hänvisning till liknande projekt om möjligt, i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar ljuseffekter.*
- b. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluokto 2, på projekt Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis.*
- c. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett worst-case förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).*

Övrigt

- a. Enligt underlaget kan elektriciteten som produceras i vindkraftsparken användas för att tillverka vätgas genom elektrolys. En närmare beskrivning av vad som händer med restprodukterna från vätgasproduktionen och vilken miljöpåverkan det kan få för havsvattnet behöver framgå. Beroende på val av produktionsmetod kan det komma att behövas nedläggning av rörledningar för vätgas inom planläggningsområdet. Av underlaget framgår att det i dagsläget inte finns fullskaliga vätgasanläggningar till havs utan att vätgasproduktionen sker på land. Påverkan av landbaserad vätgasproduktion och tillhörande installationer samt annan verksamhet på lands på miljön behöver utredas.*
- b. I dokumentet nämns att installationen av kraftverken görs med speciella fartyg, s.k. jack-up och att de stora stödbenen kan skada havsbotten. Miljörapporten bör uppskatta hur stor skadan kan bli.*
- c. Det är viktigt att trafikpåverkan från fartyg till och från verksamhetsställena utreds ordentligt. Fartygstrafiken påverkar både ovan vatten, i vattenytan och under vattenytan både som buller, fysisk påverkan men även som störande för omkringliggande människor, djur och växter. Utredningen behöver göras för undersökningsskede, byggnadsfas, driftsfas och avveckling. Hur stor blir påverkan på befolkningen och fritidsboende samt på djur, natur och havsmiljön?”*
- d. Miljöbedömningen och utredningarna behöver vara mycket omfattande genom projektets storlek och mångfacetterade påverkan och flertal faser. Bedömningen behöver vara neutral på så sätt att de negativa konsekvenserna faktiskt lyfts upp och att de få positiva*

konsekvenserna inte upprepade gånger lyfts upp för att rättfärdiga projektet. Underlaget som tagits fram upplevs skönmåla vindkraften.

- e. Skärgården på norra Åland är världsunik vilket har lyfts ett flertal gånger genom åren där röster tidigare höjts för att göra området till nationalpark. Att anlägga ett industriområde i detta område behöver övervägas mycket noggrant.*
- f. Även de ekonomiska konsekvenserna behöver utredas och vara kända. De eventuella intäkter Saltviks kommun kan få av projektet kommer behöva vara klarlagda och garanterade långsiktigt för att kommunens förtroendevalda och invånare ska kunna ta ställning till projektet.*

Ålands landskapsregeringens svar:

- a. En eventuell vätgasproduktion på land kommer att kräva en separat planläggningsprocess samt troligen en projektspecifik MKB-process. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i detta planläggningsarbete. Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten och dessa frågor kommer att behandlas i miljörapporten.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten. WSP Sverige AB är anlitade för att ta fram en oberoende miljörapport.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska konsekvenserna för de berörda kommunerna utreds parallellt med planläggningsprocessen, men är inget som kommer att hanteras inom processen för framttagande av generalplanförslaget eller miljörapporten.

3.4 Företag

Företags yttrande sammanfattas nedan.

3.4.1 Advokatbyrå Lena Laitinen

Avgränsningsområde

- a. *Utvidgandet av planområdet är massivt, från 674 km² till ungefär 1000 km², utan någon klar förklaring. En flytt av farled närmare land innebär aspekter som var och en borde utredas för sig – risken för olyckor och miljöskador ökar, buller och annan störning kan påverka människor och djur negativt. Det är överlag obegripligt hur de områden som i Havsplanen markerats som existerande farleder och områden för värdefull natur, kultur och miljö kallblodigt omvandlats till "lämpliga" placeringar för vindkraftverk. Vad är landskapsregeringens syfte här? Det väcker inget förtroende för landskapsregeringen att det till avsevärd kostnad och tidsåtgång framarbetas en havsplan som sedan sonika frångås när det av någon anledning verkar opportunt att göra så. Har det utretts huruvida Traficom har synpunkter på utvidgningen?*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen beslöt att anta havsplan för Åland 18.03.2021 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU. Havsplanen har tagits fram enligt bestämmelserna i 5 kap. 24a och 24b §§ vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, som stipulerar att havsplanen "är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag". Havsplanens områden är inte bindande, snarare allmänna zonindelningar som gjordes utifrån kriterier för att slå fast områden med olika intressen. Energiområdena karterades med utgångspunkt att områdena hade få intressekonflikter. Den nuvarande avgränsningen av planläggningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den ekonomiska potential som ett förstorat område medför. Projekt Sunnavind antar att hela området inte är byggbart i den utformning som presenterats inom samrådsunderlaget. Vindkraftsområdet kommer att avgränsas med hänsyn till olika miljöaspekter samt andra intressen.

Planläggningsområdets utformning innebär en flytt av ett sjöfartsområde identifierat i Havsplan för Åland, inte en farled, och är enligt landskapsregeringens uppfattning åländsk behörighet att besluta om. Planläggningen innefattar en utredning om det föreslagna nya sjöfartsområdets kringeffekter samt en analys om påverkan på sjötrafik. Traficom och Trafikledsverket har inkommit med synpunkter vilka kommer att beaktas.

Buller & vibration

- a. *Ljudföroreningen under drift bör undersökas noga och opartiskt. De långtidsverkande effekterna av buller behöver också utredas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplanförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden

under driftsfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt eventuella skyddsåtgärder.

Fåglar & fladdermöss

- a. *Det har inte utretts tillräckligt vad som händer med fågellivet om fåglarna ska behöva flyga igenom parken. Påståenden att de skulle lära sig att flyga runt en vindkraftspark finner inte tillräckligt stöd i forskningen. Planläggningsområdet riskerar att utgöra en totalblockage för fåglar.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Fågelinventeringar genomförs för att undersöka fåglarnas vår- och höstmigration inom ramen för projektet Sunnavind under våren och hösten 2024 för att komplettera befintligt kunskapsunderlag som inom området kan konstateras vara bristfälligt. Förväntad påverkan från en framtida utbyggnad av planområdet på berörda fågelarter kommer att bedömas och skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.

Planläggningsprocess

- a. *I och med att intrånget i den åländska landskapsbilden är enorm, är det högst väsentligt att samtliga inkomna kommentarer och synpunkter verkligen beaktas inför allt beslutsfattande.*
- b. *Flera berörda fastighetsägare har inte överhuvudtaget fått vetskap om processen och således undanhållits möjligheten att framföra synpunkter.*
- c. *Alltför många frågetecken kvarstår beträffande projektets påverkan på havsbotten, spridning av sediment, förorening av hav och luft, vattenkvalitet, störningar till omgivningen, buller både ovan och under ytan, påverkan på fisk och fågelliv, människornas (inklusive för landskapets överlevnad viktiga turisternas) välmående, och så vidare. Detta gäller såväl installationsskedet som driftsfasen och avvecklingsskedet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Samtliga yttranden som kommit in under samrådet beaktas inom denna samrådsredogörelse och i kommande planläggningsprocess.
- b. Hörandet i en generalplanprocess är beskrivet i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland 6. kapitel 30 §. Samrådsmötet är första offentliga tillfället för hörandet under en sådan process, som innehåller flera liknande tillfällen. Samrådet kungjordes för allmänheten genom annonsering i tidningarna Nya Åland och Ålandstidningen den 1 mars 2024, samt på regeringens och projektets hemsidor. Svarstiden på samrådet har varit 43 dagar. Projektet har också en hemsida, som bjuder på information och möjlighet att lämna in synpunkter. Information om projektet har även spridits via artiklar i lokaltidningar samt ett aktivt samarbete med kommuner och intresseorganisationer.
- c. Relevanta miljöaspekters värden och projektets påverkan på dessa kommer att vidareutvecklas under arbetet med miljörapporten.

Visuell påverkan

- a. *Den visuella effekten har givits mycket litet utrymme i samrådsunderlaget. Visualiseringarna som framställts är förskönande till entreprenörernas fördel, suddiga och tagna under molniga förhållanden. Dagtid är det framför allt under solsken människor vistas vid havet, och visualiseringarna borde framställa omständigheterna när solen lyser söderifrån rakt på*

möllorna. Det är uppenbart att hundratals vindkraftverk som sprider sig över hela norra horisonten, som är lika höga som Empire State Building, upp till fyra gånger så höga som Getabergen, kommer att synas med fullständig tydlighet från många fler håll på Åland än vad allmänheten i nuläget låtit sig förstå.

- b. Det nattliga ljusskenet och blinkandet bör tydliggöras konkret. Det är för sent sedan när de står där och allmänheten förstår att de aldrig mera kan skåda en ostörd stjärnhimmel eller norrskensnatt mot Norrhavet.
- c. Den skada detta kan innebära för Åland, dess anseende och attraktionsförmåga i framtiden är oberäknelig. Det bör också utredas tillförlitligt och neutralt.
- d. På sidan 26 i samrådsunderlaget finns fotografi på transformatorstation. Bilden är så tillvida intressant, att den visar (förutom den oattraktiva byggnationen) vindkraftverk i normalt solljus. Här får man en uppfattning hur klart de syns en solig dag – och inbillar man sig ett bredare synfält och några hundra av dem (istället för det totala som finns på bilden) får man lite uppfattning av hur det planerade industriområdet skulle se ut, hur vårt Norrhav skulle komma att se ut.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluoto 2, på Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis.
- b. Då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock tas upp i mer generella termer, och hänvisning till liknande projekt om möjligt, i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar på ljuseffekter.
- c. En landskapsbilds- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Övrigt

- a. Den skada projektet kan innebära för Åland, dess anseende och attraktionsförmåga i framtiden är oberäknelig. Det bör utredas tillförlitligt och neutralt. Påverkan på omgivningen under driftsfasen skulle bli kolossal, men detta har än så länge inte tydliggjorts tillfredställande vare sig för allmänheten eller beslutsfattare.
- b. Det har inte visats var och i vilken omfattning transformatoranläggningarna skulle komma att finnas.
- c. Avvecklingsfasen är minst lika viktig att beakta. OX2's representant Anders Wiklund sade på ett av infomötena både att projektkostnaden är minst 10 miljarder euro och att avvecklingskostnaden uppgår till 4 % av projektkostnaden. Detta skulle innebära att kostnaden för avveckling – i dagsläget, ingen vet hurdan prisutvecklingen blir på sikt – ligger på 400 miljoner euro. Detta är alltså minimibeloppet som måste finnas Åland tillhanda för att kunna avlägsna kraftverken ur havet den dag de inte längre är tjänliga. Om inte dessa pengar finns konkret tillgängliga den dagen verksamheten avtar (vilket kan ske i princip redan i en relativt när framtid till exempel om förmånligare alternativa energilösningar blir tillgängliga

eller driftbolaget går i konkurs och ingen tar över) lämnas Åland med ett Norrhav förstört av en industrigravgård som evigt monument av idioti.

- d. Skärgården på norra Åland är världsunik. Det har även talats om att göra området till nationalpark. Att anlägga ett industriområde i detta enastående område borde inte övervägas överhuvudtaget. Eftersom detta massiva projekt fortfarande övervägs, måste det ske neutralt, med öppenhet, noggrannhet och sakkunnighet, utan påverkan av de intressenter som står i beredskap att tjäna genom det och utan olika former av prestige bundet till det. All påstådd brådska bör tas med skepticism.
- e. De stora frågetecknen kvarstår. På de olika mötena kring projektet (samråd, info mm) som jag för egen del bevistat har det framgått att mycket litet är klart, förvånansvärt få frågor kunnat besvaras med annat än "bra fråga". Det som dock var särskilt oroväckande var att på avgränsningssamrådet den 6 mars 2024 gav de tjänstemän som arbetar för Sunnanvind intrycket av att allt redan är bestämt och att detta ska köras igenom oberoende. De verkade vidare arbeta i nära symbios med de anlitade konsulterna. Utan att på något sätt ifrågasätta konsulternas yrkesskicklighet är det ändå ett välkänt faktum att man får den slags utredning man beställer. Det räcker inte att det står något i en rapport, man behöver också förstå vad som inte står där, eller vad som eventuellt förminskats eller förstörats.
- f. Utredningen hitintills anger inte den nivå på trovärdighet allmänheten har rätt att förvänta sig.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen har genom ett öppet upphandlingsförfarande upphandlat WSP för att utföra en oberoende miljöbedömning. I miljörapporten kommer generalplanförslagets effekter och konsekvenser fördjupas jämfört med samrådsunderlaget.
- b. Landskapsregeringen kommer inte att ange exakt positionering av vindkraftverk eller transformatoranläggningar i generalplanförslaget. Placering av transformatorstationer kommer att framgå i verksamhetutvecklares projektspecifika planer och MKB-processer.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Frågor gällande kravställningar och allokering av medel för avveckling av framtida vindkraftpark kommer att behandlas i samband med processen för auktionering av vattenområden för havsbaserad vindkraft och förberedande och uppgörande av avtal med auktionsvinnare.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.4.2 Advokatbyrå Oscar Lindfors Ab

På uppdrag av Havsvidden Ab inlämnades följande yttrande.

Avgränsningsområde

- a. Det område som utreds inom ramen för projekt Sunnanvind måste naturligtvis anpassas att följa det område som i havsplanen för Åland har utpekats som lämpligt för havsbaserad vindkraft. Havsplanen har föregåtts av en samhällelig och allmän besluts- och godkännandeprocess som måste beaktas vid fortsatta åtgärder. Som sådan utgör havsplanen ett underlag som fungerat som och utgör en viktig beståndsdel i arbetet med havsbaserad vindkraft, och som ytterst fungerat som ensamt styrande underlag i var havsbaserad vindkraft kan komma att aktualiseras inom landskapet Ålands vattenområden.
- b. Havsplanen bär i juridiskt hänseende stora likheter med en sådan generalplan som enligt plan- och bygglagen antas av en kommun för dess övergripande markplanering. I enlighet

med de förvaltningsrättsliga principer som har fastställts av finsk domstol bör därför för havsplanen och arbetet med MKB:n gälla att enbart smärre avvikelser från havsplanen kan tillåtas, och då enbart avvikelser som inte förändrar det övergripandet syftet med havsplanen/generalplanen. En mera omfattande avvikelse skulle göra arbetet med, underlaget inför samt beslutet att anta havsplanen betydelselöst, vilket aldrig kan vara meningen med en havsplan.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen beslöt att anta havsplan för Åland 18.03.2021 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU. Havsplanen har tagits fram enligt bestämmelserna i 5 kap. 24a och 24b §§ vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, som stipulerar att havsplanen "är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag". Havsplanens områden är inte bindande, snarare allmänna zonindelningar som gjordes utifrån kriterier för att slå fast områden med olika intressen. Energiområdena karterades med utgångspunkt att områdena hade få intressekonflikter. Den nuvarande avgränsningen av planläggningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den ekonomiska potential som ett förstorat område medför. Projekt Sunnavind antar att hela området inte är byggbart i den utformning som presenterats inom samrådsunderlaget. Vindkraftparkområdet kommer att avgränsas med hänsyn till olika miljöaspekter samt andra intressen.
- b. I en havsplan identifieras den rumsliga tidsmässiga utbredningen av relevanta befintliga och framtida verksamheter, liknande en regionplan, medan en generalplan beskriver och reglerar havs-/markanvändningen i kommunen.

Buller & vibration

- a. Vindkraftverkens ljud effekter på Havsviddens anläggning, men också i övrigt, måste utredas noggrant. Utredningen bör omfatta ljud effekternas inverkan i olika vindriktningar och vindstyrkor, samt i olika decibelintervall. Ljud effekterna måste uppskattas och uppmätas på olika avstånd från vindkraftverkens tilltänkta placeringar och med beaktande av att arbetet med att slutligen bestämma den exakta placeringen av eller antalet vindkraftverk inte ännu har slutförts.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för projektutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplanförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt eventuella skyddsåtgärder.

Nollalternativ

- a. För att uppnå syftet med en MKB, d.v.s. att beskriva miljökonsekvenserna vid en planerad exploatering, måste MKB:n innehålla omfattande, tydliga och relevanta jämförelseaspekter, i form av "nollalternativ" samt till exempel i form av exploateringsalternativ på olika delar av det avsedda området och med olika antal och typer av vindkraftverk etc.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Nollalternativet kommer att beskrivas i miljörapporten. Även alternativa utformningar kommer att belysas. Landskapsregeringen genomför en miljöbedömning för planer och program, inte en miljökonsekvensbedömning för projekt, enligt landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Ambitionerna är att samla in information och skapa en överskådlig bild av havsområdets karaktäristik och hur vindkraften påverkar miljön, men miljöbedömningen kommer inte att vara lika detaljerad som en verksamhetsutvecklares MKB-förfarande, då exempelvis slutlig placering av vindkraftverk inom vindkraftsområdet i generalplanförslaget inte kommer fastställas.

Planläggningsprocess

- a. *En särskild omständighet som måste analyseras i MKB:n är att antalet havsbaserade vindkraftparker i Östersjön ökar markant, både i Finland och i Sverige. MKB:n bör därför särskilt uppmärksamma och beakta det faktum att den kraftiga utvecklingen av antalet havsbaserade vindkraftparker och vindkraftverk i Östersjöområdet i sig utgör en belastande omständighet som måste betraktas och tas upp som en negativ och ytterst försvårande miljöeffekt. Det gäller såväl redan uppförda projekt, projekt som för närvarande förverkligas samt projekt som ligger under planering.*
- b. *En översiktskarta som visar befintliga och planerade havsbaserade vindkraftparker i Östersjön bör bifogas materialet, samt bör de sammantagna effekterna av sådana projekt beaktas i den fortsatta ärendehanteringen.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, exempelvis hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.
- b. En karta som visar befintliga och planerade havsbaserade vindkraftverk (inom den del av Östersjön som finns i närhet till Sunnanvind) går att hitta på sida 35 i *Medverkans- och informeringsplan* samt *samrådsunderlag inför avgränsningssamråd*.

Visuell påverkan

- a. *Eftersom Havsviddens gäster besöker anläggningen för att få uppleva den ostörda utsikten mot Norrhavet, är landskapsbilden och eventuella förändringar i den av oerhört stor betydelse för Havsviddens affärsverksamhet. Uppförandet av vindkraftverk i siktlinjen från Havsviddens anläggning skulle medföra mycket negativa effekter för verksamheten. Vindkraftverken skulle medföra ett förfulande ingrepp på landskapsbilden, inte minst eftersom de närmast belägna vindkraftverken skulle kunna placeras så nära som 15–20 km från Havsviddens anläggning och enligt uppgift få en höjd om ca 400 meter. Oavsett placering och antal vindkraftverk skulle de vara klart synliga från Havsviddens anläggning.*
- b. *Effekterna av vindkraftverken och ingreppen i landskapsbilden skulle vara oåterkalleliga, och måste därför noggrant analyseras i en kommande MKB. Som minsta åtgärd måste MKB:n tydligt och i bildform visa "nollalternativet" samt hur vindkraftverken kommer att resa sig mot horisonten vid utsikt från norra Åland, bland annat men inte uteslutande från Havsvidden. Materialet bör inkludera både utsikt från vattennivå och från de högsta höjdpunkterna, också beaktande att existerande och kommande byggnation ytterligare kan förhöja utsiktspunkterna. Materialet bör också innehålla beskrivningar och jämförelse mellan olika placeringar av vindkraftverken, olika antal vindkraftverk samt olika typer av vindkraftverk.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. För att utreda påverkan på landskapsbilden har landskapsregeringen låtit genomföra visualiseringar enligt branschpraxis med fotomontage från bland annat Havsvidden. Syftet är att medborgare ska kunna bilda sig en så objektiv bild som möjligt av hur landskapet påverkas av en framtida havsbaserad vindkraftpark inom planläggningsområdet. Vidare kommer synbarhetsanalyser för olika siktförhållanden, med och utan vegetation, presenteras i kommande miljörapport tillsammans med en landskapsbilda- och kulturmiljöanalys för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på känsliga lokaler för landskapsbild, samt på kultur- och boendemiljön.
- b. "Nollalternativet" där inga vindkraftverk syns samt visualiseringar av olika parklayouter för flertalet utsiktsplatser har redan redovisats inom Bilaga 2 till *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd* från platser på land där människor rör sig regelbundet. Visualiseringarna samt dess metodbeskrivning är tillgängliga på projekt Sunnavind hemsida. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnavind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km). Se ytterligare information om bullerutredningar under punkten för Miljöministeriets yttrande.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Den svenska Transportstyrelsen har i december 2022 uppmärksammat att byggandet av ett högt antal havsbaserade vindkraftparker i Östersjön, specifikt Bottenviken och Bottenhavet, kan komma att förhindra och/eller försvåra kritiska sjötransporter. Problemet ligger i att förekomsten av is under vinterhalvåret kan komma att tvinga isbrytare och handelssjöfarten att avvika från de normala farlederna, samt att ett högt antal havsbaserade vindkraftparker i Östersjön i så fall kan komma att förhindra isbrytarna från att hitta lämpliga och säkra farvägar till och från kommersiella hamnar. Finlands – och Ålands – förmåga att importera och exportera varor kan därigenom komma att försvåras allvarligt. En sådan omständighet måste givetvis analyseras ytterst noggrant i MKB:n.*
- b. *Den tänkta placeringen av Sunnavind, norr om Åland och i trafiklinjen mellan Gävle och Åbo/Nystad, trafikerar regelbundet och året runt av ett högt antal handelsfartyg. Åtminstone farleden till/från Nystad bör därför markeras på allt kartunderlag och beaktas i kommande ärendehantering. Även om havsplanen ger utrymme för farleden, måste effekterna av vindkraftparken i olika typer väderleks- och isförhållanden analyseras i MKB:n.*
- c. *De negativa miljöeffekterna av att i händelse av nödsituation eller dåligt väder använda Havsviddens hamnanläggning som tillfartshamn under exploateringsprocessen måste analyseras i MKB:n.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen kommer att utreda de effekter en flytt av sjöfartsområdet kan ha på sjötrafiken. Planläggningsområdet slutliga utformning i landskapsregeringens generalplanförslag kommer att beakta de synpunkter som tagits emot av myndigheter som ansvarar för sjötrafikens säkerhet och funktionalitet.
- b. Större tonnage som trafikerar till och från Nystads hamn kan komma att påverkas av ändringen av områden tillgängliga för sjöfart. Effekterna av föreslagen omdirigering av större

tonnage till sjöfartsområdet norr om Åland kommer att analyseras. Hur sjötrafiken generellt påverkas under vinterförhållanden i samband med utveckling och anläggande av havsbaserade vindkraftsparker bör utredas i samarbete med ansvariga myndigheter i riket då de kumulativa effekterna av planerad havsbaserad vindkraft i Östersjön för närvarande är okända.

- c. För närvarande har Havsviddens hamnanläggning högst osannolik kapacitet eller djupförhållanden att fungera som en tillfartshamn under driftskedet.

3.4.3 Bostads Ab Havsvidden II, III, IV

Buller & vibration

- a. *Vindkraftverkens ljudeffekter både under drift samt under byggnadsfasen måste utredas noggrant. Det har på senare tid uppdagats att infraljud från vindkraftverk också utgör en möjlig hälsorisk för människor såväl som för djur och fåglar. Utredningen bör omfatta ljudeffekternas inverkan i olika vindriktningar och vindstyrkor, samt i olika decibelintervall. Ljudeffekterna måste uppskattas och uppmätas på olika avstånd från vindkraftverkens tilltänkta placeringar och dess konsekvenser måste beaktas. Då det på Åland finns ytterst lite bakgrundsljud kommer denna effekt på miljön vara stor.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval i generalplanförslaget. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt eventuella skyddsåtgärder.

Näringsliv och infrastruktur

- a. *De negativa konsekvenserna är verkligt stora för Åland som riskerar att förlora stora unika naturvärden som aldrig kan återställas, något som direkt kommer att få en förödande påverkan på turistnäringen.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Miljörapporten syftar till att utföra en objektiv bedömning av konsekvenserna utbyggnad av planläggningsområdet och att sätta ramarna för en sådan utbyggnad så sätt att negativa konsekvenser minimeras och är på en acceptabel nivå. Det finns begränsat med data och information om lokal rekreation och friluftsliv inom och i närheten av planläggningsområdet. Berörda kommuner och dess organisationer får gärna bistå projektet med underlag till denna del.
En landskapsbils- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön.
Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs i miljörapporten. Begränsningar för rekreation och friluftsliv till följd av vindkraftsparken kommer utredas inom ramen för miljörapporten.

Planlägningsprocess

- a. *Utöver Sunnavind diskuteras även andra vindkraftverksparker på planeringsstadiet. Det är angeläget att ni särskilt uppmärksammar den sammantagna belastningen av alla havsbaserade vindkraftparker och vindkraftverk i Östersjöområdet.*
- b. *En översiktskarta som visar befintliga och planerade havsbaserade vindkraftparker i Östersjön bör bifogas materialet, samt bör de sammantagna effekterna, både miljöeffekter samt finansiella effekter av sådana projekt beaktas i den fortsatta ärendehantering. Vår bild är att detta ytterligare förstärker de negativa miljöeffekter samt riskerna i de ekonomiska kalkylerna.*
- c. *Vi är helt övertygade om att om ni varit tydligare kring möjligheten att lämna synpunkter så hade ni fått in många fler svar. Vi anser också att er dvs landskapsregeringens information gällande detta varit undermålig.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, till exempel hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.
- b. En karta som visar befintliga och planerade havsbaserade vindkraftverk (inom den del av Östersjön som finns i närhet till projekt Sunnavind) går att hitta på sida 35 i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd*. Finansiella effekter eller ekonomiska kalkyler för projekt Sunnavind som helhet är inget som kommer tas med i miljörapporten då den behandlar projektets effekter på relevanta miljövärden.
- c. Hörandet i en generalplanprocess är beskriven i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland 6. kapitel 30 §. Samrådsmötet är första offentliga tillfället för hörandet under en process, som innehåller flera liknande tillfällen. Samrådet kungjordes för allmänheten genom annonsering i tidningarna Nya Åland och Ålandstidningen den 1 mars 2024, samt på regeringens och projektets hemsidor. Svarstiden på samrådet har varit 43 dagar. Projektet har också en hemsida, som bjuder på information och möjlighet att lämna in synpunkter. Information om projekt Sunnavind har även spridits via artiklar i lokaltidningar samt ett aktivt samarbete med kommuner och intresseorganisationer.

Skyddade områden

- a. *Påverkan på naturvårdens intressen måste utredas och analyseras ytterst noggrant. Planlägningsområdet ligger mitt i Norrhavet och intill Natura 2000-områden. Vindkraftverken kommer att ha en direkt negativ inverkan på bland annat fågelliv och dess konsekvenser måste beaktas bättre.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En mer grundlig bedömning kommer att utföras inom miljörapporten som kommer att vara baserad på mer underlag än vad som fanns tillgängligt under samrådsunderlagets framtagande. En underlagsutredning håller på att tas fram för att analysera påverkan på Natura 2000-områden och kommer att ligga till grund för miljörapportens bedömningar. Underlagsutredningen kommer även att ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden.

Visuell påverkan

- a. *Presenterad visualisering ger inte alls en rättvisande bild på hur stort ingreppet kommer att bli! Vindkraftverken kan komma att synas från flera delar av Åland. Då andra element som fyrar är mycket synliga från land och har mycket mindre dimensioner så är det inte rimligt att tro att vindkraftverken knappt är skönjbara vilket framtaget material tycks visa.*
- b. *Effekterna av vindkraftverken och ingreppen i landskapsbilden är oåterkalleliga, och måste därför noggrant analyseras i en kommande MKB. En stor del av Ålands attraktion vid besök är den obrutna horisonten i norr och den fantastiskt vackra naturen.*
- c. *Som minsta åtgärd måste den tydligt och i bildform (stillbilder samt i rörliga bilder) visa "nollalternativet" samt hur vindkraftverken kommer att resa sig mot horisonten vid utsikt från norra Åland. Materialet bör också innehålla beskrivningar och jämförelse mellan olika placeringar av vindkraftverken, olika antal vindkraftverk samt olika typer av vindkraftverk. Vi anser att detta måste viktas högt i den utredning som sker.*
- d. *Vindkraftverken kommer direkt att ha en stor negativ påverkan. Vindkraftverken kommer att påverka dagtid genom sina roterande blanka blad men även nattetid, genom krav på blinkande sken. Detta innebär att unika värden som en obruten horisont, ostörd stjärnhimmel och möjligheten att se norrsken helt går förlorad. Som minsta åtgärd måste underlaget tydligt och i bildform visa "nollalternativet" samt de negativa konsekvenserna av vindkraftverkens blinkande sken.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. För att utreda påverkan på landskapsbilden har landskapsregeringen låtit genomföra visualiseringar enligt branschpraxis med fotomontage. Syftet är att medborgare ska kunna bilda sig en så objektiv bild som möjligt av hur landskapet påverkas av en framtida havsbaserad vindkraftpark inom planlägningsområdet. Vidare kommer synbarhetsanalyser för olika siktförhållanden, med och utan vegetation, presenteras i kommande miljörapport tillsammans med en landskapsbilda- och kulturmiljöanalys för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på känsliga lokaler för landskapsbild, samt på kultur- och boendemiljön. Landskapsregeringen har på Sunnanvinds hemsida publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för projektet Tahkoluoto 2. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis.
- b. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.
- c. Nollalternativet visas i de visualiseringar som tagits fram. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planlägningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).
- d. Då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock att tas upp i mer generella termer och hänvisa till liknande projekt om möjligt i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar på ljuseffekter.

Övrigt

- a. *Vindkraftverken kommer att utgöra säkerhetspolitiska måltavlor som både kan riskera ekonomiska värden ur ett nordiskt perspektiv förutom rena miljövärden. Detta måste utredas ytterligare.*
- b. *Vindkraftverken har en begränsad teknisk livslängd varför nedmonteringen behöver belysas bättre i projektplanen. Hur ska detta hanteras och verkligen garanteras för ett så storskaligt projekt som detta? Denna analys måste gå igenom både praktiska och ekonomiska aspekter under lång tid, speciellt då vi tror att risken att verksamhetsutvecklare säljer "projektportföljen" till parter som saknar koppling till Åland är överhängande. Hur garanteras att kostnaderna inte drabbar åländska befolkningen?*
- c. *Vi ser ett antal risker i det finansiella upplägget, samt i de regionalpolitiska effekter som diskuterats. Bland annat nämns att kalkylerna måste göras mera transparenta, en viktig parameter i kalkylen är elpriset, när beaktas de regionalpolitiska effekterna på projekt Sunnanvind? Vidare lyft oklarheter kring anslutningspunkter.*
- d. *Möjligheterna till att kompensera genom att skapa arbetstillfällen med drift och underhåll av vindkraftverken ter sig svårt då det finns en fördel för andra verksamhetsutvecklare när infrastrukturen redan finns etablerade utanför Åland. Det gör att arrendet eller motsvarande egentligen är det enda som genererar ett positivt värde.*
- e. *Den planlagda utbyggnaden av havsbaserad vindkraft på Åland är ett enormt ingrepp i naturen och kommer att förändra det åländska skärgårdslandskapet för en lång tid framöver, och kommer att påverka alla ålänningar. Så den avkastning som tilltänkta vindkraftsparker genererar måste då gagna gemene ålänning och inte bara vindkraftparkernas storägare. Kompensationen som de betalar i form av arrende och annan kompensation måste då vara så rejäl att det mer än väl uppväger de negativa effekter på natur, miljö och turistnäringen som vindkraftparkerna kommer att orsaka.*
- f. *Den avgörande orsaken till att vi valt att äga klipphus i bostadsaktieform är den unika naturen och ostörda utsikten mot Norrhavet som erbjuds idag. Det samlade värdet av fastigheterna idag är ca 9 Miljoner Euro. Det är för oss helt klart att uppförande av vindkraftverk i siktlinjen från våra hus skulle få en mycket negativ effekt på värdet på våra fastigheter, och helt ändra landskapsbilden för hela norra Åland.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Vindkraftverk har i nuläget en teknisk livslängd på 30+ år. Avvecklingen av vindkraftverken efter driftskede kommer att regleras i avtalslösningar och andra överväganden under den auktionsförberedande processen. Även tillämplig lagstiftning för nedmontering och avveckling av vindkraft kommer att utredas. Utöver det kommer en organisation bildas i syfte att övervaka förpliktelseerna undertecknade i avtalet samt processen att förverkliga havsbaserade vindkraftsparkområden i enlighet generalplan, gällande lag och andra förpliktelser.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska aspekterna utreds parallellt med planläggningsprocessen, men kommer inte att besvaras inom generalplanförslaget eller miljörapporten. Diskussioner hålls kontinuerligt med berörda myndigheter, verksamhetsutvecklare och stamnätsbolag angående anslutnings- och lagringsmöjligheter. Detaljerade anslutningsmöjligheter och deras slutliga utformning är dock något som ligger utanför landskapsregeringens framttagande av generalplanförslag.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.4.4 Copenhagen Infrastructure Partners

Avgränsningsområde

- a. *Konsortiet noterar och välkomnar att utvecklingsområdet för havsbaserad vindkraft som anges i MIP är större än det utsedda havsbaserade vindkraftsområdet i havsplanen. Förändringarna i området för en havsbaserad vindkraftspark välkomnas och verkar förnuftigt vid denna tidpunkt där det finns lite information om markens tillstånd. Förändringarna flyttar utvecklingen längre till havs och att flytta sjöfartstrafiken längre söderut närmare kustlinjen skulle göra det möjligt att inkludera ett större område med lägre vattendjup, bättre lämpat för utveckling av havsbaserad vindkraft.*
- b. *MIP ger exempel på hur vindkraftparksområdet kan byggas ut utifrån två olika vindkraftverksstorlekar. Konsortiet håller med om tillvägagångssättet att använda alternativ med olika WTG-storlekar vid denna tidpunkt av planeringsprocessen. Det nämns dock att Landskapsregeringen kommer att kunna fastställa restriktioner för antal och höjd på WTG för att säkerställa att miljökonsekvenserna är på acceptabla nivåer. Landskapsregeringen bör se till att begränsningar av antal och storlek på turbiner inte begränsar eller leder till en minskning av det projekt som kan utvecklas. Vidare, när man bestämmer parametrar som turbinstorlek och höjd, bör man noggrant överväga tidpunkten för konstruktionen och turbinens tillgänglighet vid den tidpunkten för att säkerställa att projektet kommer att framtidssäkras med tankar på erfarenhet från industrin att turbinen har ökat avsevärt i storlek med tiden.*
- c. *Layouterna som beskrivs i MIP är baserade på installation av turbiner över hela projektområdet. För miljöbedömningen bör de föreslagna layouterna som visas i MIP tydligt beskrivas som worst-case scenarier, där det maximala antalet turbiner installeras över hela projektområdet. Det bör noteras att i avsnitt 8.12 Kulturmiljö, landskap och boendemiljö har dessa layouter benämnts "worst-case scenarios". En minskning av planområdet som för närvarande anges i MIP bör noggrant övervägas i detta tidiga skede av planeringsprocessen. Idealt sett bör överväganden om minskning av planområdet baseras på den projektspecifika miljökonsekvensbedömningen där mer detaljerad information om markförhållanden och miljödata över planområdet kommer att finnas tillgänglig. Detta säkerställer att det havsbaserade vindkraftsområde som ska auktioneras ut fortfarande kommer att vara av en skala som möjliggör ett kommersiellt genomförbart projekt. Användningen av en design envelope under hela planerings- och tillståndsprocessen för projektet kommer också att säkerställa att det mest optimala projektet kan byggas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Syftet med att tillsätta restriktioner på maximalhöjd och antal är att skapa ett ramverk för verksamhetsutvecklare att förhålla sig till, och således sätta ett gränsvärde för eventuella miljöeffekter för att eventuell utbyggnad av planläggningsområdet ska vara på acceptabel nivå vad gäller miljöeffekter.
- c. Det är landskapsregeringens bedömning att det enligt plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland krävs en generalplan för en havsbaserad vindkraftspark av denna storlekklass. I generalplanförslaget avser landskapsregeringen begränsas den maximala ytan, höjden och mängden som på basis av miljöbedömningen kan tillåtas. I begränsningar för

maximal höjd och/eller effekt beaktas kommande utveckling av vindkraftverk inom de närmaste 10–15 åren. Generalplanens bestämmelser och områdesavgränsningar definierar enbart de yttre gränserna och lämnar utrymme för verksamhetsutvecklarnas optimering och planering inom dessa områden.

Buller & vibration

- a. *Konsortiet vill uppmärksamma den senaste ITAP-rapporten finansierad av den tyska myndigheten Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (BSH) i samband med påverkan från driftbuller.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Fåglar & fladdermöss

- a. *I MIP anges att det kan bli nödvändigt med driftreglering på grund av påverkan på fladdermöss. Innan man överväger om inskränkning kommer att krävas rekommenderar vi att en mer noggrann kartläggning av migrationsstråk görs och att tätheter av fladdermöss över planeringsområdet bestäms genom övervakning. Behovet av eventuell produktionsminskning bör bedömas som en del av den projektspecifika miljöbedömningen. De ytterligare studier som föreslås för fladdermöss bör anpassas till de ytterligare undersökningar som föreslås för fåglar i rapporten.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En kartläggning av fladdermössens rörelse i närhet till, samt inom planlägningsområdet utförs under 2024 inom ramen för planlägningsprocessen. Denna information kommer ge indikationer på dess eventuella migrationsstråk inom området som sedan kan ligga till grund till huruvida eventuella regleringar inom planen är aktuella.

Planlägningsprocess

- a. *Figur 24 visar havsbaserad vindkraftsprojekt i drift och under planering i förhållande till planområdet. Konsortiet noterar att MIP-planeringsområdet överlappar med ett stort område som beskrivs som verksamhetsutvecklarens planering av projekt inom planeringsområdet. Hur planerar Sunnavind-projektet att hantera denna potentiella överlappning och säkerställa att det bästa och mest optimala projektområdet inom planeringsområdet kan utnyttjas för den kommande auktionen?*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Det område som beskrivs som "verksamhetsutvecklarens planering av projekt inom planlägningsområdet" är ett av de områden som är utpekade i Ålands havsplan för potentiell havsbaserad vindkraft. Landskapsregeringen har som mål att utforma ett slutligt generalplanförslag med ett planområde som baserar sig på analyser och resultat framtagna under planlägningsprocessen. Nyttjanderätt till vattenområden som berörs av generalplanförslaget kommer att tilldelas enbart genom auktion.

Skyddade områden

- a. *För att säkerställa att skyddade livsmiljöer och arter inte påverkas negativt bör generalplaneringsprocessen fastställa beteckningen för området och relevanta data relaterade till bevarandeförvaltning, vilket möjliggör en bedömning av den potentiella påverkan på arter och livsmiljöer. De föreslagna begränsningsåtgärderna och faktiska säkerhetsavstånd som krävs till N2000-områdena hanteras bättre baserat på resultaten av den projektspecifika MKB:n för att säkerställa att lämpliga och adekvata åtgärder föreslås.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En fristående underlagsutredning för att analysera påverkan på Natura 2000-områden kommer att genomföras. Underlagsutredningen kommer ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att övergripande minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden. Ytterligare bedömningar om behov av anpassning till Natura 2000-områden och bevarandevärden förväntas vara en del av verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB där vald teknik preciseras.

Teknik

- a. *Det är viktigt att i detta tidiga skede av processen begränsa eventuella restriktioner för den möjliga tekniska lösningen för att säkerställa utvecklingen av ett kommersiellt genomförbart projekt. Därför är det viktigt att använda ett design envelope för planeringsändamål med olika konceptscenarier och intervall för parametrar som görs i MIP. I förhållande till de föreslagna fundamentkoncepten kommer det att krävas detaljerad information om markförhållandena för att komma fram till det bästa fundamentvalet för den aktuella platsen.*
- b. *Tabellen som visar påverkansfaktorer för olycksrisk bedöms vara lägre under byggnation och avveckling än under drift. Under drift kommer det att vara avsevärt färre personer som arbetar vid vindkraftsparken till havs och mycket mindre fartygsaktivitet, vilket också borde minska risken för olyckor i jämförelse med bygg- och avvecklingsfasen. Dessutom bör lämpliga HSE-åtgärder finnas på plats under alla projektfaser för att minimera den potentiella risken för olyckor för alla projektfaser.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Planbegränsningar och rekommendationer på framtida utveckling kommer där det anses nödvändigt utifrån områdets ekologiska resiliens för att undvika otillåtna eller ohållbara miljökonsekvenser. Detta kan exempelvis röra sig om maxantal och maxhöjd för vindkraftverk, driftreglering eller maximal tillåten bullernivå för att minimera påverkan på natur och miljö.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Transport & logistik

- a. *För att förstå sammanhanget för de risker som beskrivs i avsnittet om olycksrisker skulle det vara användbart att se statistiska detaljer om med vilken frekvens bränder, anspelningar och kollisioner har inträffat i befintliga vindkraftsparker till havs. Det skulle dessutom vara användbart att sätta sannolikheten för konsekvenser/effekter i ett sammanhang som gjorts i de föregående avsnitten i kapitel 7. Det finns data tillgänglig i relation till skadeolyckor i relation till havsbaserad vindkraftsverksamhet enligt nedan. Tillgänglig information om*

bränder i havsbaserade vindkraftverk, miljöföroreningsincidenter och fartygskollisioner i samband med havsbaserad vindkraftsverksamhet är begränsad.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten och tackar för delgivningen av statistik.

Övrigt

- a. *Konsortiet har noterat följande i tabell 2 i MIP som sammanfattar påverkansfaktorerna:*
- *Tabellen anger att utsläppen till både luft och hav är högre under driftsfasen än under bygg- och avvecklingsfasen. På grund av fler aktiviteter, inklusive fartygsaktivitet under konstruktions- och avvecklingsfaserna, förväntar vi oss att potentiella effekter blir högre under dessa faser än under driftsfasen.*
 - *Konsortiet håller med om att påverkansfaktorerna för avveckling kommer att bero på det valda tillvägagångssättet som kommer att föreslås i det vinnande projektets avvecklingsplan. Avvecklingen av vindkraftsprojektet till havs skulle dock innebära liknande aktiviteter som de som planeras för anläggningsfasen. Därför verkar det osannolikt att nivån på effekterna av eventuella konsekvenser skulle vara lägre för avvecklingsfasen jämfört med byggnadsfasen.*
- b. *Konsortiet noterar att omfattningen av MIP är begränsad till den havsbaserade vindkraftsparkens område i Sunnanvind projektet, vilket kan få konsekvenser och orsaka förseningar för utbyggnaden av den havsbaserade vindkraftsparken.*
- c. *Efter detaljerade utredningar bedömer konsortiet att den mest attraktiva projektkonfigurationen innebär anslutning av havsbaserad vindkraft till Åland med tillhörande vätgasproduktion på land som en väg till marknaden för den havsbaserade vindkraftselen. Enligt konsortiets uppfattning anses ett koncept med enbart överföring av el till närliggande marknader för närvarande inte vara en kommersiellt genomförbar lösning. Denna preliminära slutsats baseras bland annat på Ålands relativt låga efterfrågan, samt prognoserna för att kunna ansluta till det svenska och finska nätet.*
- d. *Jämfört med enbart havsbaserad vindkraft förväntas ett integrerat projekt generera högre inkomstströmmar och ha en kumulativt högre positiv inverkan på utbildningsmöjligheter såväl som Ålands affärsmiljö. Dessutom kommer ett integrerat projekt att stärka Ålands energisjälvförsörjning och omställning i linje med Ålands dekarboniseringsmål. Det är dock för närvarande oklart från MIP hur planeringsprocesserna för havsbaserad vindkraft och landbaserad vätgasinfrastruktur skulle samordnas. På grund av projektets beroende av vätgasproduktion och -export anser konsortiet att det är avgörande att samordningen av MIP täcker planeringsprocessen både för havs- och landbaserade tillgångar.*
- e. *Konsortiet yttrar sig om intäktsmöjligheterna och rekommenderar att Ålands landskapsregering implementerar en modell med vinstdelning och med låga förskottsbetalningar för att öka sannolikheten för projektförverkligande. Detta tillvägagångssätt förväntas maximera Ålands intäkter över tid.*
- f. *Det är oklart när fältundersökningar och desktoputredningar som listas i avsnitt 10 i MIP kommer att äga rum. Planeras undersökningarna och studierna att genomföras som en del av MKB av planen så att data kommer att samlas in för att informera MKB om planen, eller kommer undersökningarna och desktopstudier, inklusive datainsamling, att utföras av den vinnande anbudsgivaren och därmed ingå i den projektspecifika MKB-processen för att möjliggöra tillståndsansökningar? Med listan över fältundersökningar och desktopstudier skulle det vara användbart att detaljera tidpunkten för de listade undersökningarna och studierna och hur data kan användas i planeringsprocessen. Vi noterar att*

Landskapsregeringen kommer att initiera fågelinventeringsstudier, vilket välkomnas eftersom det kommer att ge en del av den information som behövs för att initiera bedömningen av de potentiella effekterna på fåglar tidigt i processen.

- g. Om data samlas in före auktionen och görs tillgängliga för budgivare eller vinnande budgivare, skulle konsortiet välkomna möjligheten att lämna synpunkter på omfattningen av fältundersökningarna för att säkerställa att insamlade data och resultatet av studierna kan användas på det mest optimala sättet, och om möjligt minska behovet av ytterligare studier och platsundersökningar som ska genomföras efter auktionen. Detta skulle vara fördelaktigt ur både ett kostnads- och tidsperspektiv för utvecklingen av havsbaserad vindkraft utanför Ålands kust.*
- h. Slutligen vill konsortiet lyfta fram vikten av att ha en tidslinje för alla nödvändiga processer som leder till auktionering av det föreslagna havsbaserade vindkraftsparkområdet (fysisk planering, miljökonsekvensbeskrivning och tillstånd) för att säkerställa att havsbaserad vindkraftsutveckling på Åland kan genomföras och uppnås i tid och i enlighet med de politiska ambitionerna.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Tabellen 2 i MIP:en kommer att utvecklas vidare inom miljörapporten, varvid nya bedömningar kommer att utföras och relevanta påverkansfaktorer och dess avgränsningar kommer att redogöras för grundligare där även synpunkter inkomna under samrådet beaktas. Den preliminära bedömningen är att de viktigaste effekterna under anläggningsskedet motsvarar grumlande verksamhet och undervattensbuller och dessa påverkansfaktorer redogörs för separat i tabell 2. Vad gäller andra typer av utsläpp till luft och vatten under dessa skeden är det framförallt utsläpp relaterade till närvaro av fartyg och andra installationsanläggningar m.m. som bedöms vara relevanta. Effekterna av denna typ av utsläpp på miljön inom Sunnavind bedöms preliminärt som små då de bara representerar en bråkdel av de utsläpp som nuvarande sjötrafik ger upphov till och då den stora geografiska spridningen gör att de bättre analyseras i ett större regionalt eller internationellt perspektiv. Under driftskedet är utsläpp till vatten och luft generellt låga, men i de fall utbyggnaden av Sunnavind innebär produktion av vätgas inom området tillkommer sannolikt ett utsläpp av saltvatten och uppvärmt varmvatten lokalt kring eventuella vätgasproduktionsanläggningar som pågår under projektets hela livslängd. Även om dessa utsläpp visserligen preliminärt bedöms ha en begränsad effekt innebär de en ny typ av påverkan till vattenmiljön som förändrar nuläget och som behöver beaktas.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten. En eventuell vätgasproduktion på land kommer att kräva en separat planläggningsprocess samt troligen en projektspecifik MKB-process. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i detta planläggningsarbete. Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Studierna som listas i *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd* kap. 10 är data som framför allt förväntas genomföras av verksamhetsutvecklaren inom den projektspecifika MKB-processen. Dock kommer de studier som ansetts behövas för att kunna utföra en miljöbedömning av planen utföras av landskapsregeringen genom miljökonsultbolaget WSP. Vissa av de studier som landskapsregeringen planerat för kan bli heltäckande till den grad att verksamhetsutvecklaren

inte kommer behöva komplettera studien. Behov av komplettering planeras presenteras i generalplanförslagets miljörapport.

- g. Den underlags- och fältdata som landskapsregeringen samlar in har till syfte att skapa ramar för utvecklingen, minska risker för landskapet och verksamhetsutvecklare och säkra att miljövärden inte äventyras till följd av etableringen. Beslut om hur insamlade data kan komma att publiceras, tas senare.
- h. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.4.5 DKCO Advokatbyrå Ab

På uppdrag av OX2 Åland Ab / Noatun Åland Norra Kb inlämnades följande yttrande.

Avgränsningsområde

- a. *I samrådsunderlaget noteras att "den geografiska utbredningen av planområdet ska preciseras och alternativ kring både geografiskt läge och teknisk utformning ska studeras med tanke på miljöeffekter". Man talar här om planområdet, trots att skrivningen snarare avser området för en slutlig havsbaserad vindkraftspark. Man särskiljer genomgående i samrådsunderlaget inte tillräckligt nyanserat på planläggningsområdet, vilket av naturliga skäl även kan omfatta andra områden än de exakta områden på vilka havsbaserad vindkraft kommer att placeras, och området som kan bli föremål för havsbaserade vindkraftverk.*
- b. *I den tekniska och visuella scenariobeskrivningen av en havsbaserad vindkraftspark inom det planerade området i Samrådsunderlaget anges endast ett teoretiskt "maximumscenario" – "worst case" – för antalet vindturbiner. Samrådsunderlaget nyanserar inte alternativ till detta och de miljömässiga, tekniska och kommersiella faktorer som begränsar vilken omfattning och typ av projekt som de facto kommer att kunna genomföras på det planerade området.*
- c. *Samrådsunderlaget gör heller inte några ansatser till nyansering av Projekt Sunnanvinds egen planering i förhållande till den kortfattade beskrivningen av de vid dags dato kända privata projektutvecklingsinitiativen på mindre områden inom planläggningsområdet. Sammantaget är detta ägnat att skapa osäkerhet och oförmåga att effektivt ta del av Samrådsunderlaget särskilt för den stora allmänheten, som av förklarliga skäl utan att få insyn och vägledning har mycket begränsade möjligheter att bedöma dessa aspekter.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I stycket som DKCO hänvisar till, refererar landskapsregeringen till det slutliga planområdet i landskapsregeringens förslag till generalplan. Planområdet kan ändras under planläggningsprocessens gång. I inledningen av samrådsredogörelsen på sida 3 framkommer de olika delarna geografiska grundbegrepp i denna planläggningsprocess. Landskapsregeringen ämnar inte fastställa den exakta placeringen av vindkraftverk inom planområdet.
- b. Landskapsregeringen har i detta skede enbart tagit hänsyn till tekniska och teoretiska faktorer som begränsar vilken maxhöjd samt maximala antalet vindkraftverk som är möjligt inom största möjliga vindkraftparksområde inom planområdet som kan förväntas vara rimlig inom projekt Sunnanvinds antagna tidsramar.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Landskapsregeringens ambition är att driva en öppen och transparent samråds- och miljöbedömningsprocess där medborgarnas, myndigheters och övriga intressenters åsikter och synpunkter beaktas till den grad detta är möjligt.

Lagstiftning

- a. *I samrådsunderlaget noteras uttryckligen att havsområden inte detaljplaneras och att målsättningen är att bygglov kommer att kunna beviljas direkt på basis av generalplanerna. Beträffande det planläggningsområde som presenteras framförs att man senare i processen, efter utförd miljöbedömning, sannolikt kommer att precisera och begränsa planeringens innehåll på ett sätt som säkerställer miljökonsekvenser på "rimlig nivå", där begränsningarna sannolikt även kommer att gälla antal verk och deras maximala höjd. Här framträder viss brist på analys av under vilka förutsättningar en generalplan kan ges direkta rättsverkningar och utgöra grund för bygglov enligt åländsk plan- och bygglagstiftning.*
- b. *I samrådsunderlaget hänvisar man till bestämmelsen i 10 § i plan- och bygglagen för Åland om "områden i behov av planläggning" utan att närmare motivera varför det ifrågavarande planläggningsområdet uppfattas utgöra ett sådant område och vad det innebär för planläggningen. Samrådsunderlaget som helhet ger delvis en bild av att Projekt Sunnanvind inte har beaktat bland annat alla aspekter av hur man kan möjliggöra anpassning till bästa teknik vid tidpunkten för bygglovet och minimering av besvärisker avseende generalplanen i sig och bygglov som beviljas baseras på den.*
- c. *Intressenten noterar att tiden från utskicket av inbjudan till samrådstillfället var endast en vecka, från den 28 februari till den 6 mars. Detta kan betraktas som en kort tid. I samrådsunderlaget hänvisas till bestämmelserna om hörande i planläggningsförfarandets beredningsskede, som anger regler för delgivning. Dessa bestämmelser avser som utgångspunkt ett samråd som ordnas avseende utkastet till plan, dvs. i ett senare skede av planläggningsprocessen än vad som nu är fallet. Kraven äger således inte direkt tillämplighet på det nu ifrågavarande samrådstillfället. Det finns inget uttryckligt ställningstagande i gällande lagstiftning om hur man betraktar detta samrådstillfälle och tillkännagivandet av det utgående från allmänna krav på delgivning. Landskapslagstiftningen om miljöbedömningsförfarandet anger inte särskilda krav på delgivning eller tidsfrister för avgränsningssamråd. Till följd av det ifrågavarande hörande-/samrådstillfallets oklara rättsliga status ur planläggningsförfarandets synvinkel kan allmänna krav på delgivning i planläggning anses ha riktgivande verkan för detta samrådstillfälle, och fastän tiden för delgivning av det ifrågavarande samrådstillfället inte utgör ett lagstridigt förfarandefel bör principerna för god förvaltning iakttas med försiktighet i all processhantering.*
- d. *Vid en rättslig analys av texten framträder en genomgripande brist på fullständig förankring i det rättsliga ramverk som styr det ifrågavarande planläggnings- och miljöbedömningsförfarandets genomförande. Därtill kan även den angivna tidsplanen, som i stor utsträckning styrs av det tillämpliga rättsliga ramverket, betraktas som optimistisk. För att främja legitimiteten hos och minska processriskerna i Projekt Sunnanvinds planläggnings- och miljöbedömningsförfarande krävs att särskild noggrannhet iakttas beträffande dessa aspekter.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen utgår från §21 i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland.
- b. Landskapsregeringens bedömning är att aktuellt vattenområde och den exploatering som planeras får antas utgöra sådant område i behov av planläggning enligt 10 § plan och bygglagen. Landskapsregeringens målsättning är att bygglov inom ett område i behov av planläggning kan beviljas när områdets byggnadsrätt angetts i en generalplan. Bästa teknik vid tidpunkten för bygglovet hanteras genom att ta höjd för den tekniska utvecklingen som kan prognostiseras för de närmaste 10–15 åren. Minimering av besvärisker hanteras genom

en heltäckande miljöbedömnings- och generaplaneringsprocess, som följer plan- och bygglagen och annan relevant lagstiftning.

- c. Hörandet i en planlägningsprocess är beskriven i 6 kap. 30 § plan- och bygglagen. Eftersom ifrågavarande samråd är en del i landskapsregeringens process att ta fram generalplanförslag med tillhörande miljöbedömning används hänvisning till bestämmelserna om hörande i plan och bygglagen. Samrådsmötet är första offentliga tillfället för hörandet under en process, som innehåller flera liknande tillfällen. Samrådet kungjordes för allmänheten genom annonsering i tidningarna Nya Åland och Ålandstidningen den 1 mars 2024, samt på regeringens och projektets hemsidor. Svarstiden på samrådet har varit 43 dagar. Tiden mellan utskicket av inbjudan till samrådspresentationen och frågeställningsforumet var kort, men denna aktivitet kan inte betraktas som "samrådstillfälle". Inga synpunkter samlades in under detta möte utan samtliga synpunkter samlades in i skriftlig form under en längre period än det som är vanligt vid liknande samrådsprocesser. Informationen från presentationen gick att ta del av i efterhand på projektets hemsida, där man dessutom publicerat hela mötet.
- d. Landskapsregeringen har svårt att ta ställning till synpunkten då referens saknas till de rättsliga ramverk som nämns i synpunkten. Landskapsregeringen noterar synpunkten gällande tidsplanen och landskapsregeringen kan konstatera att den är utmanande.

Planlägningsprocess

- a. *Samrådsunderlaget konkretiserar inte hur, i vilken omfattning samt var och vart man i detta skede planerar för ledningskorridorer och landtagningar för anslutningsledningar. Samrådsunderlaget tar heller inte ställning till hur olika alternativ för anslutning av den havsbaserade vindkraftens produktion till stamnätet på Åland och/eller Finland och/eller Sverige eller direkt till enskilda konsumtionsändamål kan påverka planens miljöbedömning. Säkerställandet av tillgång till anslutningsledningar och -punkter i behövlig utsträckning är även en central kommersiell förutsättning för projektutveckling. Vid planläggning på generalplansnivå förutsätts ett helhetsgrepp om det planerade området och de utåtriktade verkningar som följer av verksamheter som planläggningen möjliggör.*
- b. *Som en del av generalplanläggningen för havsbaserad vindkraft bör man som en del av planhelheten integrera en omsorgsfull planering för behovet av anslutningsvägar och -ändamål. Projekt Sunnanvind behöver ta ett aktivt grepp om frågan om möjliga anslutningspunkter, som i dagsläget begränsas av såväl tekniska som praktiska och formellt rättsliga hinder. Inom ramen för planens miljöbedömning förutsätts en mer nyanserad utvärdering av tillgängliga alternativ. Tillräcklig planering och konsekvensbedömning kan även utgöra en central delförutsättning för bland annat beviljandet av tillstånd för utförande av vattenföretag och projekttillstånd för en högspänningsledning.*
- c. *I samrådsunderlaget konstateras att "generalplanen kräver kommunalt godkännande, samråd och fastställande", men att den initiala beredningen av planläggningen avses genomföras i sin helhet av Projekt Sunnanvind baserat på "kommunernas samtycke". Projekt Sunnanvind hänvisar till att man utarbetar generalplanen baserat på ett "planlägningsinitiativ". Samrådsunderlaget anger inte med vilken omfattning och baserat på vilken rättslig grund Projekt Sunnanvind anser sig utöva sitt uppdrag att sköta arbetet med att bereda planen och hur förhållandet till kommunerna hanteras.*
- d. *I samrådsunderlaget framträder att planlägningsförfarandet och förfarandet för miljöbedömningen av planen avses samordnas så, att höranden/samråd genomförs i praktiken samtidigt och formellt gemensamt. Det saknas dock närmare beskrivning eller motivering av hur och på vilka rättsliga grunder denna samordning avses genomföras. Detta gäller ur såväl praktiskt som formellt perspektiv. Den åländska landskapslagstiftningen saknar*

bestämmelser om formell samordning av dessa förfaranden. Det tilltänkta samordnandet baseras således inte på ett förutsebart regelverk och saknar motiveringar, vilket är ägnat att skapa osäkerhet om processen kan genomföras enligt gällande lagstiftning.

- e. Osäkerheten om hur samordningen mallar med tillämplig lagstiftning accentueras av att samrådsunderlaget ger sken av en bristfällig förståelse för den tillämpliga åländska landskapslagstiftningen och de processordningar den uppställer. Samrådsunderlaget benämns "Medverkans- och informeringsplan", som Intressenten noterar är ett begrepp den åländska lagstiftningen inte känner till. Det nu utlysta "samrådet", i detta skede av planläggningsprocessen, och den upprättade "medverkans- och informeringsplanen" saknar juridiskt källstöd i den åländska landskapslagstiftningen om planläggningsförfarandet.*
- f. Liknande brister i Samrådsunderlaget framträder avseende landskapslagstiftningen om miljöbedömningsförfarandet. Bland annat hittas noteringen "utifrån utlåtandena och åsikterna [i skedet då den slutliga miljörapporten lagts fram] avger Ålands Hälso- och miljöskyddsmyndighet en motiverad slutsats om miljörapporten". Noteringen skapar misstankar om en, troligtvis omedveten, sammanblandning av MKB-förfarandet för en verksamhetsutvecklares projekt och miljöbedömningsförfarandet för en plan, då en "motiverad slutsats" utgör en del av MKB-förfarandets terminologi men däremot inte är en del av miljöbedömningsförfarandet.*
- g. Beaktandet av potentiella projekt och planeringsbehov inte bara inom utan även i geografisk och/eller teknisk anslutning till planläggningsområdet är högst relevant, med särskilt avseende på kumulativa effekter.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I landskapsregeringens generalplanförslag kommer enbart bestämmelser innanför planläggningsområdet att anges. De externa effekterna för exempelvis exportkablar kan dryftas på generell nivå, men är anhängiga till verksamhetsutvecklares val och kommer att belysas närmare i verksamhetsutvecklares projektspecifika MKB.
- b. Exportkablarbarnas miljöbedömning bör utföras som en del av en verksamhetsutvecklares projektplanering och tillståndprocess. Eventuell planering av anläggande av exportkablar på Åland görs enligt särskilda tillståndprocesser i enlighet åländsk lagstiftning och till viss mån rikets lagstiftning, medan exportkablar utanför Ålands territorium helt görs enligt rikets eller Sveriges respektive regelverk.
- c. Landskapsregeringen tar fram ett generalplanförslag inklusive miljörapport för de berörda allmänna vatten för respektive kommun som berörs av projekt Sunnanvind. Generalplanläggningsinitiativ (inklusive generalplanförslag och miljörapport) framläggs för respektive kommun. Det är sedan upp till respektive kommun att behandla initiativet med generalplanförslag och miljörapport i enlighet med den ordning som föreskrivs och de processbestämmelserna gällande planläggning som anges i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland. Landskapsregeringen bär ansvaret för regionplaneringen på Åland. Havsplanen är ett resultat av denna plannivå som inkluderar flera kommuner och görs mera översiktligt. Alla projekt som inkluderar flera kommuner och har konsekvenser för hela Åland samt är strategiskt viktiga, hanteras av landskapsregeringen. Tidigare fanns en regionplanbyrå som hanterade dessa frågor, men nu hanteras dessa frågor på projektbasis efter behov (regleras i 11 och 12 §§ plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland). Landskapsregeringen, som förvaltare av landskapet Ålands allmänna vatten, kan ge initiativ om planläggning av allmänt vatten i en kommun med anledning av bestämmelserna i ovan nämnda 11 och 12 §§.

- d. Dessa brister i den åländska landskapslagstiftningen är kända för landskapsregeringen och projektet. Det tilltänkta samordnandet av planering och miljöbedömning kan motiveras med lagens syfte när närmare definiering saknas, varvid hänvisas till 1 § plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland. Ett vindkraftsprojekt i den omfattning som Sunnanvind har inte tidigare genomförts på Åland, vilket bidrar till det delvis bristfälliga juridiska underlaget.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Se svaret ovan.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten, se vidare landskapsregeringens svar gällande Ålands Miljö- och Hälsoskyddsmyndighets remissvar.
- g. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, till exempel hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

Övrigt

- a. *Som en del av planläggningen och miljöbedömning av planen behöver potentiell vätgasproduktion behandlas på en mer detaljerad nivå. Särskild vikt behöver läggas vid säspekter av vätgasproduktion som absolut inte kan förbises i sammanhanget. En potentiell vätgasanläggning inverkar bland annat på ett betydande sätt på utvärderingen av riskanalys- och säkerhetskrav enligt bland annat regleringen av kemikaliesäkerhet och industriella anläggningar med fara för allvarliga olyckshändelser. Dessa aspekter bör, förutom i senare projektspecifika tillståndprocesser, även beaktas och reflekteras redan i planläggningen.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En eventuell vätgasproduktion på land kommer att kräva en separat planläggningsprocess samt troligen en projektspecifik MKB process. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i detta planläggningsarbete. Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten.

3.4.6 Fingrid Oyj

Teknik

- a. *Enligt Fingrids uppfattning är det för närvarande inte möjligt att direkt ansluta projekt som ligger på Ålands territorialvatten till stamnätet på fastlandet. Vid planeringen av anslutningarna för vindkraftsprojekt på Åland bör man samarbeta med Kraftnät Åland och i lagtekniska frågor med arbets- och näringsministeriet.*
- b. *Generellt sett kan man konstatera att genomförandet av nätanslutningar för stora enskilda projekt alltid kräver fallspecifika utredningar och aktivt samarbete med Fingrid under hela projektet. Det är troligt att anslutningen av projekten också kräver betydande förstärkningar av det befintliga stamnätet. I miljökonsekvensbedömningen måste det beaktas att det inte finns information om genomförbarheten av de föreslagna anslutningslösningarna vid detta skede, och anslutningspunkten och anslutningskapaciteten reserveras för projektet först i anslutningsavtalet.*
- c. *I projekt som ansluts till Finlands elnät måste man beakta att den största tillåtna stegvisa effektändringen, som elsystemet tål utan att äventyra driftsäkerheten, är högst 1300 MW vid kraftverkets anslutning. Därför måste produktionsprojekt med en effekt på över 1300 MW antingen separeras tekniskt och reglertekniskt som oberoende kraftverk eller så måste kunden begränsa nätanslutningens påverkan så att den stegvisa effektändringen i anslutningen aldrig överstiger 1300 MW. Kravet på differentiering innebär i praktiken till*

exempel att anslutningsledningar på land inte kan genomföras med en gemensam stolplösning, eftersom anslutningsledningarna utgör radiella förbindelser och förlusten av en gemensam stolpe skulle direkt leda till att kraftverkets elnät skiljs från och möjligen en effektändring på över 1300 MW.

- d. Vid konstruktion av anslutningen måste man bl.a. följa de allmänna anslutningsvillkor (YLE) samt kraftverkens systemtekniska krav (VJV).*
- e. Eventuella havskablar som placeras i närheten av Fingrids havskablar kräver en separat korsningsutlåtande från Fingrid.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen tackar för utlåtande och välkomnar diskussioner angående koordinationen av anslutningsmöjligheter mellan Åland och Finland.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I generalplanförslagets miljöbedömning kan det beaktas att det inte finns information om genomförbarheten av de olika anslutningsmöjligheterna vid uppgörande av förslaget. Eventuell anslutningspunkt(er) preciseras i ett senare skede och enligt Fingrids nuvarande regelverk reserveras anslutningskapacitet först i anslutningsavtalet till stamnätet.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten och är medvetna om de anslutningsbegränsningar som existerar i nuläget.
- d. Konstruktioner av anslutning och tillhörande krav och villkor är något som kommer behöva hanteras av verksamhetsutvecklaren och inte av landskapsregeringen.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.4.7 Ilmatar Offshore Ab

Avgränsningsområde

- a. Att redan i ett så tidigt skede utesluta ett område som identifierats i Ålands antagna havsplan som lämpligt för havsbaserad vindkraft, innan Sunnanvind genomfört egna fältundersökningar, och innan den första Generalplansskissen har föreslagits, är något som vi starkt ifrågasätter.*
- b. Ilmatar har investerat betydande belopp i utredningar av områdets lämplighet för havsbaserad vindkraft och planerar att presentera resultatet i den MKB som är under arbete. ÅLR har därmed åsamkat Ilmatar enorma, onödiga kostnader som uppkommit i samband med planering, industriell finansiering, medborgardialoger, bedömning av den regionala ekonomiska påverkan samt studier av fågel- och havsliv. Att utesluta området Väderskär utan någon vetenskaplig grund eller väl underbyggda argument går inte i linje med ÅLR:s vision och målsättning att skapa förutsättningar för branschen. Framför allt vill vi som verksamhetsutvecklare påpeka att detta riskerar att underminera investerares förtroende för ÅLR som havsbottenägare för framtida projekt.*
- c. En exkludering av projektområde Väderskär innan pågående utredningsresultat har redovisats kan inte anses vara byggd på tillräcklig information och är inte gjord i enlighet med ÅLR:s andemening med Sunnanvindprojektet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I beaktande av kommunernas intressen och närliggande skyddsområden, har landskapsregeringen valt att exkludera ett område som finns med i havsplanen för potentiell energiproduktion från planläggningsområdet.

- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I principbeslutet som fattades 25.8.2022 gällande samtycke att utföra undersökningar på landskapet Ålands allmänna vattenområden, kan följande utläsas: "...Samtycke innebär inte heller någon prioritet till möjlig ekonomisk exploatering eller rätt till eventuellt framtida användande för det aktuella området eller något annat område. Landskapsregeringen kan med framtida beslut komma att ändra på de områden som kan utvecklas för havsbaserad vindkraft. Även beslut om de processer som tillämpas för eventuell fördelning av områden kan över tid komma att ändras. Detta gäller även under tidsperioden för undersökningarna. Alla ekonomiska och andra risker och ansvar för planerande och genomförande av undersökningar bärs av den ansökande."
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Försvarsintressen

- a. *Vi noterar att utfallet från Sunnanvinds dialog med Försvarsmakten gällande övningsområde inom avgränsat projektområde avviker från de dialoger Ilmatar har fört, vilket resulterat i en buffertzon för Ilmatars projektområde Stormskär.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

Näringsliv & infrastruktur

- a. *Genom att exkludera Ilmatars projektområde Väderskär från Sunnanvind går ÅLR potentiellt miste om 38 miljoner euro i havsbottenarrenden, 136 miljoner euro i fastighetsskatt och mer än 1000 nya heltidsjobb. Detta kan kompenseras genom att Ilmatars projektområde Segelskär adderas, ett område som identifierats av Ilmatar, och som har potential att generera dubbelt så mycket direkt och multiplikativ påverkan som Väderskär kunde ha gjort.*
- b. *Ilmatar uppmuntrar ÅLR att i dialog med etablerade verksamhetsutvecklare arbeta för att fler åländska verksamhetsutvecklare anlitas på marknadsmässiga grunder för de arbeten som behöver utföras i samband med respektives process.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen är öppen till att föra dialog med verksamhetsutvecklare gällande arbeten som behöver utföras i samband med planeringen om genomförande av havsbaserade vindkraftsprojekt på Åland.

Planläggningsprocess

- a. *Generalplanen ska föregås av en heltäckande miljöutredning. Ilmatars pågående MKB-arbete för projekt Stormskär och Väderskär görs på en grundligare nivå än den som Sunnanvinds generalplan kan komma att innehålla. Projektägarna för Sunnanvind är välkomna att bekanta sig med Ilmatars olika utställda projektdokument för att kunna genomföra en mer heltäckande miljöutredning. Ilmatar bedriver projektutveckling i flera områden i Bottniska viken. Yttranden och myndigheters utlåtanden på Ilmatars utställda dokument kan vara vägledande för arbetet med generalplanen.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringens målsättning med en miljöbedömning inom ramen för projekt Sunnanvind och Ilmatars miljökonsekvensbedömning för projekten Stormskär och Väderskär

är olika. Skilda förutsättningar skiljer projekten åt, såsom tillämpliga bestämmelser i landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning och krav på innehållet. I de fall Ilmatar har egna utredningar och insamlat data som kan delges landskapsregeringen så välkomnas detta initiativ.

Teknik

- a. *I kapitel 5.2, sista stycket, nämns det "På vattendjup ned till 50 meter är bottenfasta installationer mest förekommande men på djupare vatten är flytande fundament mer fördelaktiga". Påståendet saknar referens och det förblir oklart vilka bedömningar som har gjorts för de djupbegränsningar som nämns för de olika fasta fundamenttyperna samt hur man bedömt vilka fundament som lämpar sig bäst för vilka djup. Ilmatar anser inte att 50 meter är en avgränsande faktor som skulle innebära att flytande fundament vore mer fördelaktiga än fasta fundament inom planläggningsområdet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar och tackar för informationen. Landskapsregeringen avser inte att avgränsa val av fundament eller val av teknik för installation i kommande generalplanförslag. Generalplanförslaget kommer heller inte att avgränsa planområdet utifrån byggnadstekniska antaganden om vilken typ av fundament som är mest lämplig. Planbegränsningar eller krav på framtida utveckling kommer där det anses nödvändigt utformas utifrån områdets ekologiska resiliens för att undvika otillåtna eller ohållbara miljökonsekvenser. Detta kan exempelvis röra sig om maxantal och maxhöjd för vindkraftverk, driftreglering eller maximal tillåten bullernivå för att minimera påverkan på natur och miljö.

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Ilmatar har även utrett det projektområde som hos oss benämns Segelskär, i dialog med landets sjöfartsmyndigheter. Myndigheterna har till Ilmatar givit utlåtandet att nuvarande sjöfartsled som går norr om projektområde Väderskär inte är möjlig att flytta längre söderut. Att döma av Sunnanvinds förnyade utredningsområde tycks motsvarande dialoger inte ha förts. Vår slutsats är att utvidgningen av utredningsområdet söderut inte är ändamålsenlig och därmed är inte heller exkludering av projektområde Väderskär tillämplig i praktiken. I vidare dialog med sjöfartsmyndigheterna har fler synpunkter framkommit och beaktats. Det framfördes att Ilmatars sammanhängande projektområden inom AX och EEZ (Vågskär) bör ha sin västra gräns i linje med varandra, vilket möjliggör ett bättre hänsynstagande till sjöfart i syd/nordlig riktning.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen påpekar att ärendet berör ett sjöfartsområde, inte en farled, och är enligt landskapsregeringens uppfattning åländsk behörighet att besluta om. Exkluderingen av det södra området utpekad i Ålands havsplan, har bedömts som nödvändigt på basis av sociala-, säkerhets- och miljömässiga grunder. Landskapsregeringen har noterat Traficom och Trafikledsverkets synpunkter angående den västra gränsdragningen av planläggningsområdet samt även deras synpunkter gällande landskapsregeringens förslag att flytta sjöfartsområdet i Havsplan för Åland söderut. Landskapsregeringens dialog med de aktuella myndigheterna fortsätter under planläggningsprocessen.

Övrigt

- a. *Det är oklart kring vilka förberedande undersökningar som planeras när och var. Kommer eventuella exportkablar korridorer också att identifieras/undersökas?*
- b. *I kapitel 9 behöver informationen om Ilmatar Offshore uppdateras. Placeringen för Vågskär i figur 57 behöver revideras för att representera korrekt placering av projektområdet Vågskär. Placeringen av projektområdet Stormskär bör revideras för att visa Stormskärs egentliga avgränsningsområde, med hänvisning till projektområdets nordostliga hörn där Stormskär inte överlappar med Försvarmaktens område. Antalet 20 MW turbiner som Ilmatar planerar på områdena är: Stormskär 100, Väderskär 23, Vågskär 98.*
- c. *I kapitel 10, saknar vi en bedömning av potentiella kumulativa effekter av omkringliggande projektområden och hur man planerar ta hänsyn till dessa.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Vilka utredningar som genomförs kommer att redogöras för i ett senare skede i planläggningsprocessen. Placering av korridorer för exportkablar omfattas inte i nuläget av landskapsregeringens framarbetande av generalplanförslag.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten och reviderar uppgifterna.
- c. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.

3.4.8 Suomen Erillisverkot Oy

Projektet har ingen inverkan på Suomen Erillisverkot Oy:s nätoperatörstjänster och företaget yttrar sig därmed inte.

3.5 Föreningar

Föreningars yttrande sammanfattas nedan.

3.5.1 Birdlife Finland rf

Avgränsningsområde

- a. *Projektplanen är generellt ogenomförbar. Det är omöjligt att på förhand göra en tillförlitlig bedömning av hur ett så stort projekt påverkar naturmiljön, eftersom det finns så många osäkerhetsfaktorer. Konsekvensbedömningen måste grunda sig på undersökningar och försiktighetsprincipen måste iakttas. Vi rekommenderar att projektplanen minskas avsevärt så att en tillförlitlig konsekvensbedömning kan genomföras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Miljökonsekvenser kommer bedömas både inom generalplanförslagets miljörapport och verksamhetsutvecklares projektspecifika miljökonsekvensbedömning. Skyddsåtgärder utreds inom generalplanförslaget och i det fall landskapsregeringen anser att det finns för stora osäkerheter gällande till exempel underlag eller påverkan, kan rekommendationer på kompletterande utredningar ges i miljörapporten.

Fåglar & fladdermöss

- a. *För de fågelundersökningar som krävs för projektet hänvisar vi till vår rekommendation baserad på den officiella tyska rekommendationen och uppmantrar att genomföra undersökningarna enligt rekommendationen.*
- b. *Vi uppmanar er också att läsa av resultaten och metoderna i studien "Sensitiiviset lintualueet Suomen merialueilla tuulivoimala-alueiden sijoittelun suunnitteluun" som beställts av det finska miljöministeriet 2023."*
- c. *Vi anser att det är viktigt att data och resultat från de fågelundersökningar som genomförs i projektet är tillgängliga och inte behandlas som en företagshemlighet. Detta kommer att göra det möjligt för intressenter att utvärdera inte bara själva undersökningarna, utan också de slutsatser och konsekvensbedömningar som dras av dem.*
- d. *Det är viktigt att konsekvensbedömningen av projektet för varje fågelart anger vilka studier bedömningen baseras på och att de osäkerheter som är förknippade med bedömningen ska noteras i texten.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Både vertikal och horisontell radar används för att undersöka vår- och höstmigrationen under 2024 och kompletteras med visuella observationer. Landskapsregeringen är medvetna om att ett års studier inte är tillräckligt för att med god tillförlitlighet samla in fågeldata, men det skapar ett underlag som hittills saknats helt. Kompletterande undersökningar kopplat till fågel kan komma att rekommenderas i miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen är medveten om den rapport om vindkraft och fåglar som Finlands miljöministeriet publicerat år 2016. Den publikation som Birdlife hänvisar till, har inte publicerats enligt de uppgifter landskapsregeringen erhållit från miljöministeriet. Landskapsregeringen hoppas att rapporten, när den publiceras, även utkommer på svenska.
- c. Fågelundersökningarnas resultat planeras offentliggöras om inga hinder för spridning av specifika data förekommer.

- d. Konsekvensbedömningen kommer att redovisa vilka studier som bedömningen baseras på samt dess osäkerheter.

Skyddade områden

- a. *Uttrycker oro över effekterna på häckande sjöfåglar i Norra Ålands hav och Bottenhavet, bland annat silltrut och sillgrissla. Det finns risk för negativ påverkan på Natura 2000-områden. Dessutom skulle kraftverket skapa ett extremt stort vandringshinder på fåglarnas flyttväg, vilket skulle kunna få betydande konsekvenser även på enbart populationsnivå, och konsekvenserna skulle vara kumulativa med andra projekt på samma flyttväg.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Det kommer att tas fram en fristående underlagsutredning för att analysera påverkan på Natura 2000-områden. Underlagsutredningen kommer även ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden. En underlagsutredning kommer även tas fram för att undersöka planområdets påverkan på häckande fågel.

3.5.2 Dånö samfällighet och Dånö samfällida vatten

Hänvisar till **privatperson K:s** yttranden, se yttrandet i sin helhet i Bilaga 4.

3.5.3 Finlands naturskyddsförbund rf

Avgränsningsområde

- a. *Det presenterade planläggningsområdet anses vara problematiskt eftersom det ligger mycket nära Ålands yttre skärgård och är placerad tvärs över en viktig flyttväg för fåglar. Planområdet ligger för nära flera av områdets tordmule- och silltrutkolonier, som hör till Östersjöns största.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Planområdet har flyttats längre ut från skärgården än det som föreslagits inom havsplanen. Både vertikal och horisontell radar används för att undersöka vår- och höstmigrationen under 2024 och kompletteras med visuella observationer. Landskapsregeringen är medvetna om att ett års studier inte är tillräckligt för att med god tillförlitlighet samla in fågeldata. Rekommendationer på kompletterande undersökningar kopplat till fågel kommer att anges i miljörapporten vid behov. Det kommer att tas fram en fristående underlagsutredning för att analysera påverkan på Natura 2000-områden. Underlagsutredningen kommer även ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden. En underlagsutredning kommer även tas fram för att undersöka planområdets påverkan på häckande fågel.

Fisk & marina däggdjur

- a. *Många av Östersjöns viktiga områden för gråsäl ligger mycket nära planläggningsområdet: Södra Sandbäck, Bredan, Ytterstberg, Märkallarna, Klacken (Sverige) samt många andra platser som är viktiga för hårömsning. Sälarnas födosöksområden borde undersökas med hjälp av GPS-sändare.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Flertalet utredningar håller på att tas fram, bland annat en utredning av påverkan på Natura 2000-områden. Skyddsåtgärder utreds inom generalplanförslaget och i det fall landskapsregeringen anser att det finns för stora osäkerheter gällande till exempel underlag eller påverkan, kan rekommendationer på kompletterande utredningar ges i miljörapporten för att säkerställa att påverkan på naturlivet minimeras.

Fåglar & fladdermöss

- a. *Det planerade området är ett mycket viktigt födosöksområde för flera fågelarter under häckningssäsongen och är även viktig för flyttande fåglar. För flyttande fåglar (och häckande fåglar som silltrut) kan ett 90 km brett vindkraftsområde orsaka omfattande barriär-, undanträngnings-, och kollisionsriskeffekter. Finlands Naturskyddsförening är mycket oroad över projektets inverkan på områdets fågelliv. Den planerade vindkraftsparkens möjliga konsekvenser på häckande och migrerande fåglar måste noggrant undersökas då riskerna för fågellivet på Åland och i Finland kan vara enorma. Omfattande GPS-studier gällande häckfåglarnas rörelsemönster och födosöksområden behövs i MKB-processen. Flyttfågelstudierna borde täcka hela områdets bredd. Åtskilliga landfasta och fartygsbaserade observationspunkter samt radarpunkter borde utnyttjas samt hela området taxeras med helikopter för rastande fåglar i olika tidpunkt. Flyttfågelstudier borde använda som observationspunkter åtminstone Sölskär, Rannö, Yttre/ Inre Bredan och Isokari och kanske också Märket. Det behövs 2 år i minimum för fältarbete för fåglar.*
- b. *Naturskyddsförbundet ger exempel på studier som visar på att det kan bli negativa effekter på fågelkolonier på avstånd längre än 10 km från havsbaserad vindkraft.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Både vertikal och horisontell radar används för att undersöka vår- och höstmigrationen under 2024 och kompletteras med visuella observationer. Landskapsregeringen är medvetna om att ett års studier för att med god tillförlitlighet samla in fågeldata är begränsat, men samtidigt skapas dataunderlag för ett område där information tidigare saknats. Det kommer att tas fram en fristående underlagsutredning för att analysera påverkan på Natura 2000-områden. Underlagsutredningen kommer även ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden. En underlagsutredning kommer även tas fram för att undersöka generalplanförslagets påverkan på häckande fågel. Förväntad påverkan från en framtida utbyggnad av planområdet på berörda fågelarter kommer att bedömas och skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen tackar för delgivningen av studierna.

Planläggningsprocess

- a. *En stor mängd havsbaserad vindkraft planeras i Södra Bottenhavet och MKB:n borde även ta ställning till eventuella samverkans effekter.*
- b. *Landskapet borde helst besluta om att integrera rapporterna från olika företag som bedriver MKB separat för samma område i Sunnanvindsprojektet, även om bara ett fortsätter.*

- c. *I MKB:n är det också nödvändigt att utreda projektets långtidsuppföljning.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer kumulativa effekter att beskrivas översiktligt och basera sig på underlag som hänvisar till potentiella samverkande faktorer, t.ex. hur eventuella additiva effekter kan uppstå genom att flera havsbaserade vindkraftparker byggs.
- b. Landskapsregeringen hade också önskat kunna integrera de underlag och tillhörande rapporter som intresserade verksamhetsutvecklare utfört där flertalet försök till kontakt söktes till samtliga verksamhetsutvecklare. Eftersom verksamhetsutvecklarna inte har varit villiga att dela med sig av det underlag de samlat in eller de metoder som använts har detta tyvärr blivit omöjligt. Landskapsregeringen konstaterar även att en projektspecifik MKB inte har samma förutsättningar som en miljöbedömning av planer. Landskapsregeringen genomför en miljöbedömning för planer och program, inte en miljökonsekvensbedömning för projekt, enligt landskapslag (2018:31) om miljökonsekvensbedömning och miljöbedömning. Ambitionerna är att samla in information och skapa en överskådlig bild av havsområdet karaktäristik och hur vindkraften påverkar miljön, men miljöbedömningen kommer inte att vara lika detaljerad som en verksamhetsutvecklare MKB-förfarande.
- c. I landskapsregeringens planläggningsprocess utreds vilken grad av uppföljning av effekter som ska regleras inom planen och/eller av beslutsgivande myndigheter.

Visuell påverkan

- a. *Siktanalysen måste vara mycket omfattande och inkludera animationer samt punkter som Sälskär, Geta utsiktsplatser, Rannö, Vädersär, Isokari, Vekara.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En siktanalys i GIS har utförts från hela Åland (se figur 51 i samrådsdokumentet) och kommer kompletteras ytterligare i miljörapporten. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnavind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

Yrkesfiske & sjöfart

- a. *Eftersom en väsentlig del av det nya planläggningsområdet överlappar med två sjöfartsområden, skulle vidare ett nytt 90 km långt sjöfartsområde skapas mellan vindkraftsområdet och yttre skärgården. Arealen för det nya sjöfartsområdet ser ut att vara åtminstone ca. 300 km². Det planerade nya sjöfartsområdet hör till MKB:n.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Generalplanförslagets påverkan på sjöfarten, inklusive den föreslagna flytten av sjöfartsområdet söderut från planläggningsområdet, planeras utredas inom ramen för miljöbedömningen.

Övrigt

- a. *Finlands naturskyddsförbund anser att hela området borde karteras med samma metoder som användes för Åland SeaMap samt Velmu.*
- b. *Latitudokoordinaterna i dokumentens kartor är lite felaktiga.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten och tackar för upplysningen.

3.5.4 Obunden Samling på Åland rf

Avgränsningsområde

- a. *Obunden Samling på Åland rf yttrar sig gällande utökningen av planområdet som utförts utan vidare dialog med berörda kommuner är att betrakta som ett övertramp mot den kommunala självbestämmanderätten.*
- b. *Det nu utvidgade området påverkar befintliga, viktiga, farleder. Det innefattar också områden som är viktiga ur natur- och miljöskäl, det går inte heller att förringa den påverkan detta innebär på kulturella värden i närheten av området. Avvikelsen från havsplanen är inte acceptabel.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen har vid flera informationstillfällen för förtroendevalda och allmänheten presenterat planerna att förstora området.
- b. Landskapsregeringen har beaktat Traficoms och Trafikledsverkets utlåtanden och kommer att justera avgränsningen av planläggningsområdet, ifall det i utredningarnas resultat visar sig nödvändigt. Både miljö- och kulturvärden utreds i planläggningsprocessen.

Fisk & marina däggdjur samt Fåglar & fladdermöss

- a. *Det är bekymrande att påverkan för djurliv innefattande fågel, däggdjur och fisk inte beaktas i tillräcklig utsträckning. Arter så som silltruten saknas i materialet varvid man kan ifrågasätta grunden till materialets bedömningar och övervägningar. Det är av yttersta vikt att säkerställa all påverkan på djurlivet för att få kloka bedömningar om projektet verkligen kan fortskrida utan äventyra detta. Rörelse- och lekområden för såväl fågel som fisk finns i närheten, eller i, det nu uppdaterade planläggningsområdet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Flertalet utredningar tas fram av projekt Sunnanvind inom ramen för landskapsregeringens framtagande av generalplanförslag, bland annat fågelinventering, fladdermusinventering, utredning om häckande fågel inom planområdet och en utredning av påverkan på Natura 2000-områden. Skyddsåtgärder utreds inom generalplanförslaget och i det fall landskapsregeringen anser att det finns för stora osäkerheter gällande till exempel underlag eller påverkan, kan rekommendationer på kompletterande utredningar ges i miljörapporten för att säkerställa att påverkan på naturlivet minimeras.

Hydrologi & vattenkvalitet

- a. *Sedimentsspridning och vattenföroreningar är ytterligare en viktig del av konsekvensbedömningen. Det vore av yttersta vikt att säkerställa att vi inte på något vis riskerar att förvärpa Östersjöns mående eller vattenkvalitet. Därtill bör projekt Sunnanvind avvakta den forskning som pågår vid svenska SMHI angående havsbaserad vindkrafts påverkan på såväl vind som vatten för att kunna inkludera och nyttja denna forskning i det fortsatta arbetet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Sedimentspridning är beroende av de exakta platserna där byggandet kommer att ske. Inga detaljerade sedimentspridningsmodelleringar kommer därför att utföras inom ramen för miljöbedömningen av generalplanförslaget. Däremot kan generalplanförslaget fastställa exempelvis känsliga områden där säsongsrestriktioner för grumlande aktiviteter tillämpas. En omfattande utredning gällande storskalig havsbaserad vindkrafts påverkan på bland annat strömmar, temperatur, salthalt, skiktning tas för närvarande fram av SMHI och ska presenteras under 2024. I den mån rapporten tillgängliggörs och resultaten är tillämpbara för projekt Sunnanvind kommer dessa resultat att kunna ingå i miljöbedömningen.

Visuell påverkan

- a. *De visualiseringar som gjorts har troligen uppgjorts enligt bästa förmåga, men det finns en klar uppfattning att dessa inte överensstämmer med verkligheten. Projekt Sunnanvind bör ta fram nya visualiseringar och därtill komplettera materialet med verkliga bildmaterial och visualiseringar från redan förverkligade projekt. Detta material bör tas fram från olika vinklar, i olika väder och siktförhållanden samt även vid olika årstider.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluoto 2, på Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. *I projektplanen omnämns även möjligheterna till vätgasproduktion för att öka nyttan och lönsamheten i etableringen. Däremot tar man inte hänsyn i tillräcklig utsträckning till de områden som kan komma att bli aktuella för en rörläggning, detta måste förtydligas och framgå. Därtill bör ytterligare samråd och utställning av planen hållas med anledning av detta, det är av yttersta vikt att tydliggöra detta för mark- och vattenägare som kan påverkas av denna planering och deras medgivande bör inhämtas av de verksamhetsutvecklare som är intresserade av en eventuell vätgasproduktion innan man går vidare. Därtill bör det utredas vilken påverkan en produktion kan ha på såväl land- som havsmiljön, man bör även beakta vattenförsörjningen som tidigare nämnts som kritiskt gällande dricksvatten. En vätgasproduktion kan ytterligare belasta en känslig försörjning.*
- b. *Målsättningen med planen anges vara att möjliggöra för etableringen av havsbaserad vindkraft, redan här kan kritik riktas. Målsättningen bör vara att utreda om det är möjligt att etablera havsbaserad vindkraft utan betydande ingrepp och påverkan för natur, miljö, djurliv och befolkning.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En eventuell vätgasproduktion på land kommer att kräva en separat planläggningsprocess samt troligen en projektspecifik MKB-process. De specifika effekter som utvecklingen av vätgasproduktion på land kommer att ha, ingår således inte i detta planläggningsarbete.

Vätgasproduktionens eventuella effekter kommer att beröras enbart på en allmän nivå i miljörapporten. Rörläggning liksom kabeldragning kan enbart behandlas på en allmän nivå i generalplanförslaget och dess miljöbedömning. Rörläggning och dess påverkan kommer dock att ingå, om vätgasproduktion blir aktuellt, i den projektspecifika MKB som utförs av en verksamhetsutvecklare.

- b. Projekt Sunnanvind följer det projektdirektiv som antagits den 02.09.2021 vars övergripande mål är att skapa goda förutsättningar för etablering av storskalig havsbaserad vindkraft inom de åländska havsområdena. I miljörapporten kommer planens miljökonsekvenser beskrivas till en nivå som syftar till att ställa villkor och begränsningar på en framtida utbyggnad så att utveckling av vindkraft kan ske på ett miljömässigt och hållbart sätt. Det är därmed själva generalplanen för projekt Sunnanvind (med antagande om att denna verkställs), inklusive dess utvidgade utredningsområde, som miljöbedömningen kommer att utföras på.

3.5.5 Saggö skärgårdsstiftelse sr

Övrigt

- a. *Tidsschemat (figur 58) verkar orealistiskt. Det fortsatta miljöbedömningsarbetet som innefattar insamling av data, utredningar och fördjupade analyser på planområdet och i kabelkorridorer är mycket tidskrävande, i synnerhet då landskapsregeringens miljöbedömning måste vara seriös, hållbar, tillförlitlig och kritisk. Det enda miljökonsekvensbeslutet som kan tas redan i slutet av 2025 är nollalternativet.*
- b. *Vi rör oss på ett område med nationellt intresse. Norra skärgårdens unika naturvärden, Östersjöns största silltrutskoloni, största tordmulekolonier och en obebyggd skärgård förpliktar Landskapet till största försiktighet.*
- c. *Också besvärprocessen tar sin tid. Även om Projektet Sunnanvinds uppdrag är att göra största möjliga nytta för Åland finns det många ålänningar som berörs illa av projektet och som vill utnyttja sin lagliga besvärs.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Både vertikal och horisontell radar används för att undersöka vår- och höstmigrationen under 2024 och kompletteras med visuella observationer. Landskapsregeringen är medvetna om att ett års studier inte är tillräckligt för att med god tillförlitlighet samla in fågeldata. Rekommendationer på kompletterande undersökningar kopplat till fågel kommer att anges i miljörapporten vid behov. Det kommer att tas fram en fristående underlagsutredning för att analysera påverkan på Natura 2000-områden. Underlagsutredningen kommer även ligga till grund för att kunna bedöma hur generalplanförslaget behöver anpassas för att minimera påverkan på Natura 2000-områdenas bevarandevärden. En underlagsutredning kommer även tas fram för att undersöka planområdets påverkan på häckande fågel.
- c. Landskapsregering noterar synpunkten.

3.5.6 Vestergeta samfällighet

Avgränsningsområde

- a. *Vestergeta samfällighet noterar att landskapsregeringen utvidgat planområdet och understryker vikten av att eventuellt fortsatt planeringsarbete utgår från de områden vilka anges ha potential för havsbaserad vindkraft i gällande havsplan.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen beslöt att anta havsplan för Åland 18.03.2021 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU. Havsplanen har tagits fram enligt bestämmelserna i 5 kap. 24a och 24b §§ vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, som stipulerar att havsplanen "är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag". Havsplanens områden är inte bindande, snarare allmänna zonindelningar som gjordes utifrån kriterier för att slå fast områden med olika intressen. Energiområdena karterades med utgångspunkt att områdena hade få intressekonflikter. Den nuvarande avgränsningen av planläggningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den ekonomiska potential som ett förstorat område medför. Projekt Sunnavind antar att hela området inte är byggbart i den utformning som presenterats inom samrådsunderlaget. Vindkraftsområdet kommer att avgränsas med hänsyn till olika miljöaspekter samt andra intressen.

Buller & vibration

- a. *Effekterna av buller är viktigt att utreda och dess långtidsverkande effekter måste klargöras. Buller från vindkraftverken kan bli störande och minska välbefinnandet för människor som bor eller vistas längs kusten. Kontinuerligt ljud kan även ha en negativ effekt på det marina livet genom att öka ljudet i omgivningen och på så sätt påverka djurens kommunikation.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval under planläggningsfasen. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftsfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt skyddsåtgärder.

Fåglar & fladdermöss

- a. *De planerade vindkraftverkens påverkan på fågellivet bör givetvis utredas i miljökonsekvensbedömningen.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Det fågelliv som berörs av generalplanförslaget kommer att utredas närmare inom ramen för miljöbedömningen. Både vertikal och horisontell radar används för att undersöka vår- och höstmigrationen under 2024 och kompletteras med visuella observationer. En underlagsutredning kommer även tas fram för att undersöka vindkraftsparkområdets påverkan på häckande fågel. Rekommendationer på kompletterande undersökningar kopplat till fågel kommer att anges i miljörapporten vid behov.

Förorening och utsläpp

- a. *Det måste noggrant utredas vad för typ av utsläpp en vindpark av föreslagen storlek genererar; kemiska föroreningar, mikroplaster, servicetrafik etc. Dess miljöpåverkan kan inte förbises och skall tas i beaktande.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer potentiella utsläpp från anläggande, drift och avveckling beskrivas i generella termer. Sedan behöver en verksamhetsutvecklare precisera i en projektspecifik MKB vilka utsläpp som blir troliga till följd av de material och arbetsfartyg som planeras användas vid anläggande av vindkraftparken.

Hydrologi & vattenkvalitet

- a. *Påverkan på vattenkvaliteten längs kusterna under byggnationsåren behöver utredas. Dessutom behöver inverkan i driftskedet och avvecklingsskedet utredas. Redan idag är det så att våra vatten inte håller god kvalitet. Att anlägga och i ett senare skede avveckla en stor vindkraftspark kommer därtill sannolikt att påverka vattenmiljön negativt.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Ett resonemang kring projekt Sunnanvind påverkan på vattenkvaliteten inom kustvattenförekomsterna beskrivs inom *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd* kapitel 8.3 och kommer vidareutvecklas i miljörapporten.

Kulturmiljö, landskap, boendemiljö

- a. *Förutom de miljömässiga följderna behöver även konsekvenser för det närliggande samhället analyseras. Boende- och kulturmiljön längs kusterna kommer att påverkas. Förutsättningarna för jakt, fiske och turism bör utredas och beaktas. Påverkan på fastighetsvärdena bör beaktas liksom det ekonomiska avbräck verksamhetsutvecklare, fastighetsägare och boende i närmiljön kan komma att lida.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En landskapsbilds- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten. Fakta och information gällande den lokala turismnäringen saknas till stor del. Geta kommun eller lokala föreningar får gärna bistå projekt Sunnanvind med underlag som kan användas till ovannämnda analys.

Sedimentspridning

- a. *Då Östersjön är ett av världens mest förorenade hav bör omfattningen av sedimentspridning vid byggnation och demontering utredas noggrant. Även sedimentens innehåll av föroreningar som miljögifter och radioaktiva ämnen och dess eventuella spridning behöver utredas ingående.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En inventering av bottenmiljön utförs under våren 2024 där man bland annat utför provtagningar av havsbottens sediment inom planläggningsområdet, där dess

föroreningsnivåer analyseras av ackrediterade laboratorium. Inga sedimentspridningsmodelleringar som visar på hur långt partiklar från havsbotten kan komma att transporteras vid anläggning av vindkraftparken kommer att utföras inom ramen för framtagande av generalplanförslaget och dess miljörapport. Landskapsregeringen avser inte fastställa den exakta placeringen av vindkraftverk eller förankringsmetod som verksamhetsutvecklaren kommer att använda sig av för byggnation av de olika strukturerna. Däremot kan generalplanförslaget fastställa exempelvis känsliga områden där säsongsbegränsningar för grumlande aktiviteter tillämpas.

Visuell påverkan

- a. *Vindkraftverkens ljus och eventuella reflektioner dag och natt måste utredas i projektets samtliga skeden. Artificiellt ljus i mörka områden kan komma att påverka såväl människors hälsa negativt som innebära ogynnsamma effekter för däggdjur, fåglar, fiskar och mikroorganismer.*
- b. *Det är avgörande både för allmänheten och beslutsfattare att omfattningen av projektet tydligt framgår. Därför får inte den visuella effekten förminskas. Korrekta visualiseringar bör göras och tillförlitliga simuleringar av påverkan av hinderbelysning nattetid göras.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Påverkan på landskapsbilden kommer att utredas i miljöbedömningen. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluoto 2, på projekt Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktförhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. *Skärgården på norra Åland är världsunik och det har även från myndighetshåll diskuterats att göra området till nationalpark. Att anlägga en stor vindkraftspark här kan komma att få omfattande negativa konsekvenser för livsmiljön för både människor och djur.*
- b. *Delägarna i Vestergeta samfällighet påverkas i hög grad av en eventuell anläggning av havsbaserade vindkraftsverk i anknytning till dess område. Vattnet utsätts för okända belastningar, fågel- och fiskliv i vårt område påverkas likaså värdet på vår mark och vårt vatten. Inte bara vår unika närmiljö påverkas av det visuella intryck vindkraftverken innebär utan även vi boende kommer att påverkas.*
- c. *Vestergeta samfällighet anser att den utredning inklusive miljökonsekvensbedömning Ålands Landskapsregering avser göra måste besvara de frågor samfälligheten ovan ställt och ta hänsyn till de påpekanden och farhågor samfälligheten framfört i den fortsatta handläggningen av ärendet. När detta är gjort önskar samfälligheten få tillfälle att ta slutligt ställningstagande i frågan.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Miljörapporten syftar till att utreda den påverkan som nämns.
- c. Landskapsregeringen tar hänsyn till samfällighetens synpunkter genom detta bemötande. Samfälligheten kommer vid ytterligare tillfällen i planlägningsprocessen kunna ge synpunkter på presenterat underlag.

3.5.7 Östergeta bys samfällda

Avgränsningsområde

- a. *Östergeta Bys samfällda anser det som synnerligen anmärkningsvärt att Landskapsregeringen väsentligt utvidgat planområdet. Vi understryker vikten av att eventuellt fortsatt planeringsarbete måste utgå från de områden vilka anges ha potential för havsbaserad vindkraft i gällande havsplan.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen beslöt att anta havsplan för Åland 18.03.2021 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU. Havsplanen har tagits fram enligt bestämmelserna i 5 kap. 24a och 24b §§ vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, som stipulerar att havsplanen "är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag". Havsplanens områden är inte bindande, snarare allmänna zonindelningar som gjordes utifrån kriterier för att slå fast områden med olika intressen. Energiområdena karterades med utgångspunkt att områdena hade få intressekonflikter. Den nuvarande avgränsningen av planlägningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den ekonomiska potential som ett förstorat område medför. Projekt Sunnavind antar att hela området inte är byggbart i den utformning som presenterats inom samrådsunderlaget. Vindkraftsområdet kommer att avgränsas med hänsyn till olika miljöaspekter samt andra intressen.

Buller & vibration

- a. *Effekterna av buller är viktigt att utreda och dess långtidsverkande effekter måste klargöras. Buller från vindindustrin blir störande och minskar välbefinnandet för människor som bor eller vistas längs kusten. Kontinuerligt ljud har en negativ effekt på det marina livet genom att öka ljudet i omgivningen och på så sätt maskera djurens kommunikation.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Utredning gällande effekter från buller vid vindkraftverkens byggnation ligger inom ramen för verksamhetsutvecklarens projektspecifika MKB, då en sådan modellering kräver information om teknikval. Landskapsregeringen avser inte fastställa teknikval under planlägningsfasen. Planens miljöbedömning kommer dock innefatta en modellering av den förväntade ljudbilden under driftfasen. Landskapsregeringen kan i generalplanförslagets planbestämmelser ange rikt- och tröskelvärden för buller, samt skyddsåtgärder.

Fisk & marina däggdjur

- a. *Fisk påverkas negativt om de utsätts för förhöjda, varaktiga koncentrationer av partiklar i vattnet, eftersom partiklarna kan fästa på deras gälar och göra så att upptaget av syre försvåras. Fiskyngel är särskilt känsliga. Således kommer anläggningsfasen och demonteringen av vindkraftverken utsätta fiskbeståndet för stor belastning.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Påverkan på bestånden av fisk under anläggning, drift och avveckling kommer att utredas utifrån den data som finns för projektområdet och från övriga relevanta studier. Dokumenterade data gällande vandrande eller lekande fisk inom planläggningsområdet är bristfällig. Skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget och kompletterande utredningar rekommenderas vid behov i miljörapporten för att undvika negativ påverkan på värden för de olika bestånden av fisk.

Fåglar & fladdermöss

- a. *Det har länge varit känt att vindkraftverk kan utgöra en fara för fåglar. Den negativa påverkan består dels av dödliga olyckor, dels av försämrad eller förstörd livsmiljö. Det är också med studier klarlagt att den direkta fågeldödligheten ökar med verkens storlek. Den industri som planeras här skulle utan tvekan vara en katastrof för fågellivet.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Fågelinventeringar genomförs för att undersöka fåglarnas vår- och höstmigration inom ramen för projektet Sunnanvind under våren och hösten 2024 för att komplettera befintligt kunskapsunderlag som inom området kan konstateras vara bristfälligt. Förväntad påverkan från en framtida utbyggnad av planområdet på berörda fågelarter kommer att bedömas och skyddsåtgärder kommer att ses över inom generalplanförslaget. I de fall osäkerheter kvarstår i kunskapsunderlaget ges rekommendationer på kompletterande utredning och uppföljning i miljörapporten.

Förorening och utsläpp

- a. *Det måste noggrant utredas vad för typ av utsläpp den här typen av industri genererar; kemiska föroreningar, mikroplaster, servicetrafik etc. Dess miljöpåverkan kan inte förbises och måste tas i beaktande.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. I miljörapporten kommer potentiella utsläpp från anläggande, drift och avveckling beskrivas i generella termer. Sedan behöver en verksamhetsutvecklare precisera i en projektspecifik MKB vilka utsläpp som blir troliga till följd av de material och arbetsfartyg som planeras användas vid anläggande av vindkraftparken.

Hydrologi & vattenkvalitet

- a. *Påverkan på vattenkvaliteten längs kusterna under byggnationsåren behöver utredas. Dessutom behöver inverkan i driftsskede och avvecklingsskede utredas. Våra vatten håller redan idag inte god kvalitet. Att anlägga och senare skede avveckla en stor energiindustri kommer att påverka vattenmiljön negativt.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Ett resonemang kring projektet Sunnanvinds påverkan på vattenkvaliteten inom kustvattenförekomsterna beskrivs inom *Medverkans- och informeringsplan samt samrådsunderlag inför avgränsningssamråd* kapitel 8.3 och kommer vidareutvecklas i miljörapporten.

Kulturmiljö, landskap, boendemiljö

- a. *Förutom de miljömässiga följderna behöver även konsekvenser för det närliggande samhället analyseras. Boende- och kulturmiljön längs kusterna kommer att försämrats avsevärt. Förutsättningarna för jakt, fiske och turism blir sämre. Fastighetsvärdena kommer som att sjunka. Detta kommer att innebära ett ekonomiskt avbräck för verksamhetsutvecklare, fastighetsägare och boende i närmiljön.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Projektets påverkan på landskapsbilden, kulturmiljön och boendemiljön kommer utredas närmare inför miljörapporten. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten. Geta kommun eller lokala föreningar får gärna bistå projekt Sunnanvind med underlag som kan användas till ovannämnda analys.

Sedimentspridning

- a. *Det torde stå klart för alla att Östersjön är ett av världens mest förorenade hav. Omfattningen av sedimentspridning vid byggnation och demontering måste utredas noggrant. Även sedimentens innehåll av föroreningar som miljögifter och radioaktiva ämnen och dess eventuella spridning behöver utredas ingående.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. En inventering av bottenmiljön utförs under våren 2024 där man bland annat utför provtagningar av havsbottens sediment inom planläggningsområdet, där dess föroreningsnivåer analyseras av ackrediterade laboratorium. Inga detaljerade sedimentspridningsmodelleringar som visar på hur långt partiklar från havsbotten kan komma att transporteras vid anläggning av vindkraftparken kommer utföras inom ramen för framtagande av generalplanförslaget och dess miljörapport. Landskapsregeringen avser inte fastställa den exakta placeringen av vindkraftverk eller förankringsmetod som verksamhetsutvecklaren kommer använda sig av för byggnation av de olika strukturerna. Däremot kan generalplanförslaget fastställa exempelvis känsliga områden där säsongsbegränsningar för grumlande aktiviteter tillämpas.

Visuell påverkan

- a. *Vindkraftverkens ljus och eventuella reflektioner dag och natt måste utredas i projektets samtliga skeden. Allt fler vetenskapliga rapporter visar att ljusföroreningar är ett underskattat miljöproblem. Artificiellt ljus i mörka områden kan påverka såväl människors hälsa negativt samt innebära ogynnsamma effekter för däggdjur, fåglar, fiskar och mikroorganismer.*
- b. *Med de begränsade visualiseringar som idag finns står det klart att byggnationer av den här storleken har en för Åland aldrig förut skadad visuell påverkan. Det är avgörande både för allmänheten och beslutsfattare att omfattningen av projektet tydligt framgår. Därför får inte*

den visuella effekten förminskas. Korrekta visualiseringar måste göras och tillförlitliga simuleringar av påverkan av hinderbelysning nattetid behöver göras.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock tas upp i mer generella termer, och hänvisning till liknande projekt om möjligt, i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar ljuseffekter. En landskapsbilda- och kulturmiljöanalys tas fram under 2024 för att analysera vilka effekter planområdet kan ha på landskapsbilden, samt på kultur- och boendemiljön. Underlagsrapporten kommer ligga till grund för de bedömningar som utförs inom miljörapporten.
- b. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluoto 2, på projekt Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktforhållanden över 50 km).

Övrigt

- a. *Skärgården på norra Åland är världsunik och det har även från myndighetshåll diskuterats att göra området till nationalpark. Att anlägga ett stort industriområde här kommer trots försiktighets- och skyddsåtgärder få omfattande negativa konsekvenser för livsmiljön för både människor och djur. Den unika skärgården skulle fördärvas med en storskalig etablering av havsbaserad vindkraft.*
- b. *Delägarna i Östergeta samfällighet påverkas mycket ogynnsamt av en eventuell anläggning av havsbaserad vindkraftsindustri i anknytning till dess område. Vattnet utsätts för okända belastningar, fågel- och fiskliv i vårt område kommer påverkas negativt. Värdet på vår mark och vatten skulle rasa. Vi skulle inte bara se vår unika närmiljö förstöras av det visuella intryck vindkraftverken innebär. Vi kommer som boende också att utsättas för ljus- och ljudföroreningar som påverkar vårt välbefinnande negativt.*
- c. *Östergeta Bys samfällida anser att det mest förnuftiga vore att Ålands Landskapsregering i detta skede med hänsyn ovanstående inser att området inte är lämpligt för havsbaserad vindkraft. För att spara resurser borde planläggning och miljöbedömning avslutas omgående.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten. Syftet med miljöbedömningen är att utreda vilka effekter en eventuell vindkraftspark har på planläggningsområdet. Resultaten av de utredningar som görs kommer att presenteras i miljörapporten.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten.

3.5.8 Ålands natur och miljö rf

Ålands natur och miljö rf yttrar sig genom ett standardsvar på utlåtandeförfrågningar om land- och havsbaserad vindkraft, då de anser att svarstiden var för kort. Bland annat lyfts följande:

- a. Föreningen förhåller sig positiv till utvecklandet av förnyelsebara energikällor.
- b. Vindkraften på Åland bör byggas så att de negativa effekterna på miljö och natur av utbyggnaden av vindkraften minimeras, under alla led av verksamheten.
- c. Den åländska skärgården och dess närliggande miljöer är en vildmark och ett kulturlandskap som är värd att bevara för kommande generationer. Vi anser därför att man inte bör exploatera oexploaterade områden, om redan exploaterade områden kan anses vara lämpliga för vindkraft.
- d. Vid byggande av vindkraft till havs bör man därtill ta i beaktande vilken påverkan anläggningen kan ha på fåglar (både migrerande och lokala bestånd), fiskbestånd, marina däggdjur och ekosystemet rent generellt.
- e. Redan i lokaliseringsstadiet bör man även ta i beaktande hur landskapsbilden påverkas av vindkraftverken och således minimera den negativa påverkan på landskapsbilden.

Ålands landskapsregerings svar:

a-e. Landskapsregeringen noterar synpunkterna. Dessa kommer att beaktas i framtagande av miljöbedömning för generalplanförslaget. Hörandet i en generalplanprocess är beskrivet i plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland 6. kapitel 30 §. Samrådsmötet är första offentliga tillfället för hörandet under denna process, som innehåller flera liknande tillfällen. Samrådet kungjordes för allmänheten genom annonsering i tidningarna Nya Åland och Ålandstidningen den 1 mars 2024, samt på regeringens och projektets hemsidor. Svarstiden på samrådet har varit 43 dagar. Projektet har också en hemsida, som bjuder på information och möjlighet att lämna in synpunkter. Information om projektet har även spridits via artiklar i lokaltidningar samt ett aktivt samarbete med kommuner och intresseorganisationer.

3.5.9 Ägarna till Saggö 1:13 i Saltvik

Ägarna till Saggö 1:13 i Saltvik har inga specifika synpunkter på samrådet men har inkommit med information gällande projektet som helhet, att beskrivningen inte skiljer sig nämnvärt från OX2:s och Ilmatars och miljöbedömning.

Ålands landskapsregerings svar:

Landskapsregeringen noterar synpunkterna.

3.6 Synpunkter från allmänheten

Totalt har 24 yttranden från allmänheten inkommit. Av inkomna synpunkter är det 15 som berör påverkan på naturmiljö, 10 som berör visuell påverkan, 5 berör miljöpåverkan, 6 berör planläggning och miljöbedömningen och berör näringsliv, sjöfart och infrastruktur. Utöver ovan nämnda har drygt 15 yttrande inkommit som berör övriga typer av synpunkter på projektet än de ovan nämnda.

Allmänhetens yttranden sammanfattas nedan för respektive område.

3.6.1 Naturmiljö

- a. *Av de yttranden från allmänheten som berör påverkan på naturmiljön handlar majoriteten om oro för negativ påverkan på framför allt fågel, fladdermöss, fisk och marina däggdjur (i synnerhet tumlare och säl) från exempelvis buller, vibrationer, ljusföroreningar (blinkningar), verkens rörelser, grumling av sediment samt eventuell frigörelse av gifter i sedimentet.*
- b. *En stor andel av yttrandena tar upp projektets negativa påverkan på fåglar och störningar på fågellivet från buller, barriäreffekter, påverkan på övervintrande fåglar samt kollisioner med verkens rotorblad (främst tordmule och silltrut). En del av yttrandena uttrycker även en oro för negativ påverkan på fladdermöss. Flera anser att vindkraftparken kan innebära en negativ påverkan på fisk och några relaterar specifikt till strömming och lax. Marina däggdjur såsom tumlare och säl tas även upp kopplat till negativ påverkan av vindkraftparken. Vidare lyfts att planläggningsområdet ligger för nära Natura 2000-områden.*
- c. *Vissa yttranden har synpunkter gällande vindkraftparkens negativa påverkan på naturmiljön i allmänhet. Norrhavets orördhet lyfts ofta som motiv mot en vindkraftparksetablering. Enligt många yttrande kommer stora havsmiljöer förstöras som är unika för Åland. I ett yttrande ställs frågan hur projektet går ihop med HELCOMS actionplan för Östersjön som har som mål att 10 % av den totala havsytan runt en region ska vara skyddade områden.*
- d. *Flera av yttrandena tar upp att mikroplaster, metaller, oljor och kemikalier kommer släppas ut i havet från vindkraftverken men även från botten sedimentet. Även negativa effekter på djurlivet och människor generellt lyfts.*

Ålands landskapsregerings svar:

a-d. I miljörapporten kommer miljökonsekvenser från anläggning, drift och avveckling av havsbaserad vindkraft inom planområdet beskrivas till en nivå som syftar till att ställa villkor och begränsningar på en framtida utbyggnad så att utveckling av vindkraft kan ske på ett miljömässigt och hållbart sätt. Det är därmed själva generalplanen för projekt Sunnavind (med antagande om att denna verkställs), inklusive dess utvidgade utredningsområde, som miljöbedömningen kommer att utföras på. Detta motsvarar alltså en iterativ process mellan plan och miljöbedömning, där flera iterationer av både plan och miljöbedömning kan behövas för att identifiera rätt nivå av planbegränsningar. Generalplanen med planbestämmelser, efter den är antagen av kommunen, utgör sedan en ram för en framtida utbyggnad av planområdet. Miljöbedömningen innefattar bedömningar av konsekvenser av exempelvis förväntade utsläpp och påverkan på djurlivet och i de fall underlaget bedöms vara bristfälligt ges rekommendationer på kompletterande utredningar i miljörapporten. Då planen inte kommer specificera vilken teknik som ska användas vid anläggning, kan till exempel inte precisa utsläppsnivåer redovisas. Denna typ av uppgifter kommer dock behöva redovisas i ett senare skede i en projektspecifik MKB som tas fram av verksamhetsutvecklaren (eller -utvecklarna) av vindkraftparkområdet. Det finns därmed även i ett senare skede, efter att eventuell generalplan antagits av kommunen, möjlighet

att ställa krav på utvecklarens projekt och säkerställa att det slutliga projektet inte skiljer sig från den nivå av konsekvenser som bedömts som acceptabla i miljörapporten som tas fram för projekt Sunnanvinds generalplanförslag.

3.6.2 Visuell påverkan

- a. *Av de yttranden från allmänheten som berör påverkan på landskapsbilden är många kritiska till lokaliseringen. Många uttrycker en oro för att en högt värderad obruten horisontlinje som anses viktig för turismen i området och Åland som helhet kommer att störas/försvinna och att vindkraftverken kommer att synas och höras från land. Flera anser att projektet medför en negativ påverkan på kustlinjen, som är betydelsefull för norra Åland, samt att den planerade vindkraftsparken kommer påverka turismen och rekreationsvärden i området negativt och därför leda till minskade arbetstillfällen. Vindkraftverkens hinderbelysning anses komma att uppfattas som störande och några anser att de presenterade visualiseringarna inte är verklighetstroga. Visualiseringar under andra väderförhållanden efterfrågas. Förslag på nya platser från vilka visualiseringar bör göras har listats. Många anser att vindkraftverk till havs förfular kustlinjen som har betydelse för åländsk historia och identitet. En person lyfter att värdet fritidshus på norra Åland kommer minska.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Projektets påverkan på landskapsbild, kulturmiljö, turism och boendemiljö kommer utredas närmare inför miljörapporten varvid en fristående underlagsutredning upprättas som underlag till miljöbedömningen. Begränsningar för rekreation och friluftsliv till följd av vindkraftsparken kommer utredas inom ramen för miljörapporten. Landskapsregeringen har publicerat ett dokument som jämför projektets visualiseringar med den visualisering som utförts för Tahkoluoto 2, på projekt Sunnanvinds hemsida. Denna visar på att den metod som används för visualiseringarna som gjorts inom projekt Sunnanvind överensstämmer med generell branschpraxis. Inga kompletterande visualiseringar med rörliga bilder eller från nya platser planeras utföras i det här skedet inom ramen för projekt Sunnanvind. Landskapsregeringen anser att redan utförda visualiseringar ger en fullgod bild av hur vindkraftsparkområdet skulle upplevas vid ett *worst-case* förhållande, det vill säga om hela planläggningsområdet skulle byggas ut och vid en maximal höjd av verk och vid klart väder (siktforhållanden över 50 km). Däremot kommer kompletteringar av synbarhetsanalysen tas fram inför miljörapporten då det i dagsläget inte är helt självklart vilken sorts nattbelysning som kommer att installeras, eller i vilken utsträckning den kommer att behövas, görs ingen specifik utredning av påverkan inom ramen för projekt Sunnanvind. Varningsljusens möjliga påverkan kommer dock tas upp i mer generella termer och hänvisa till liknande projekt om möjligt i miljörapporten. Frågan är viktig för alla vindkraftsprojekt inom Finlands havsområden, varför behöriga myndigheter bör eftersträva att möjliggöra tekniska lösningar som minskar på ljuseffekter.

3.6.3 Miljöpåverkan

- a. *Av de yttranden från allmänheten som berör projektets miljöpåverkan har synpunkter om att vindkraftverk inte är miljövänligt samt anses ha en kort livslängd framförts. Det finns frågetecken från allmänheten kring hur materialet från verken kommer att återvinnas för att inte påverka miljön negativt efter avveckling. Det framförs att material från vindkraftverk inte kan återvinnas och därför förstör miljön. I flera yttranden framgår en oro för att anläggandet av vindkraftsparken kommer att medföra olika typer av miljöfarliga utsläpp eller läckage under driftsfasen (t.ex. av koldioxid, marint skräp, fyllnadsmaterial och växellådsolja). I ett*

yttrande uppges att det åtgår mycket material och energi vid tillverkning av vindkraftverk vilket har en negativ påverkan på miljön.

- b. I ett yttrande uttrycks oro för att uttaget av vindenergi med vindkraftverken skulle leda till förändrade/minskade luftströmmar.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Miljörapporten kommer omfatta bedömningar av konsekvenser för relevanta miljöaspekter, samt anpassningar och skyddsåtgärder som vidtagits för att minska miljöpåverkan. Generella beskrivningar gällande vindkraftverkens material, livscykelanalys (LCA) och livslängd kommer att tas upp utifrån det kunskapsläge som finns vid tiden för miljörapportens framtagande. Eftersom utvecklingen kopplat till vindkraftverkskonstruktioner sker mycket snabbt i dagsläget, kommer planen inte att inkludera begränsningar i teknik- eller materialval. I miljörapporten kommer potentiella utsläpp från anläggande, drift och avveckling därmed beskrivas i generella termer. Verksamhetsutvecklare kommer närmare kunna precisera i sin projektspecifika MKB vilka utsläpp som blir troliga till följd av de material- och teknikval och arbetsfartyg som kommer användas vid anläggande av vindkraftverk. Vad gäller metoder kopplat till återvinning av vindkraftverk utvecklas dessa idag på marknaden och tekniken kommer att vara betydligt mer förfinad då det är dags för avveckling av eventuellt framtida havsbaserade vindkraftverk.
- b. En omfattande utredning gällande storskalig havsbaserad vindkrafts påverkan på bland annat strömmar, temperatur, salthalt, skiktning tas för närvarande fram av SMHI och ska presenteras under 2024. I den mån rapporten tillgängliggörs och resultaten är tillämpbara för Sunnanvind kommer dessa ingå i miljöbedömningen.

3.6.4 Planläggning, miljöbedömning och lagstiftning

- a. *Ett flertal personer ställer sig frågande till utvidgningen av planlägningsområdet. Vidare påpekas att motiven till utvidgningen är otydliga. En person yttrar sig om att vara emot den nya avgränsningen. Andra anser att planområdet och antal verk bör minskas.*
- b. *Flera yttranden ställer sig frågande till planprocessen. Enligt flera yttranden anses processen odemokratisk, bland annat lyfts utvidgningen av planområdet som exempel. Vidare påpekas att information till allmänheten om samrådet var bristfällig samt att listan av sakägare i samrådsunderlaget inte är fullständig.*
- c. *En person yttrar sig gällande risken med att lokala verksamhetsutvecklare redan givits undersökningstillstånd och kunnat sätta sig in och bekanta sig med förhållandena inom planlägningsområdet. Personen anser att det kan medföra komplicerade juridiska situationer när beslutet om tilldelning av områden görs, när likhetsprincipen vid anbudsgivning frångåtts.*
- d. *En person yttrar sig om att miljömässigt är nollalternativet det enda acceptabla alternativet, samt att osäkra ekonomiska vinningar inte får tillåtas riskera Ålands unika miljöer.*
- e. *Några yttranden berör frågan kring hur projekt Sunnanvind strider mot EU-direktivet om placeringen av energiområden, RED III som antogs 2023, då Norrhavet utsågs till en av Finlands 100 naturpärlor 2016. Vidare lyfts en fråga om hur projekt Sunnanvind överensstämmer med EU:s strategi om att 30 procent av EU:s land- och havsområden ska skyddas.*

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen beslöt att anta havsplan för Åland 18.03.2021 i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU. Havsplanen har tagits fram enligt bestämmelserna i 5 kap. 24a och 24b §§ vattenlag (1996:61) för landskapet Åland, som stipulerar att havsplanen "är riktgivande för kommuner och andra myndigheter vid planläggning och prövning av användning av kustvatten och marina vatten på det sätt som det föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag". Havsplanens områden är inte bindande, snarare allmänna zonindelningar som gjordes utifrån kriterier för att slå fast områden med olika intressen. Energiområdena karterades med utgångspunkt att områdena hade få intressekonflikter. Den nuvarande avgränsningen av planläggningsområdet har som syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att maximera utredningsytan samt öka den ekonomiska potential som ett förstorat område medför. Projekt Sunnanvind antar att hela området inte är byggbart i den utformning som presenterats inom samrådsunderlaget. Vindkraftsområdet kommer att avgränsas med hänsyn till olika miljöaspekter samt andra intressen.
- b. Markplanering är en central del i den demokratiska förvaltningen på Åland. Demokratin i markplanering baserar sig på lagstadgade processer, beslut i demokratiskt utvalda organ och hörandet vid flera steg under planeringen. Generalplanprocessen ska följa plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland, där hörande beskrivs i 6. kapitel 30 §. Samrådsmötet är det första offentliga tillfället för hörandet under en planläggningsprocess, som innehåller flera liknande tillfällen. Samrådet kungjordes för allmänheten genom annonsering i tidningarna Nya Åland och Ålandstidningen den 1 mars 2024, samt på regeringens och projektets hemsidor. Svarstiden på samrådet har varit 43 dagar. De inlämnade yttranden används för att granska och komplettera underlaget för planeringen och miljöbedömningen.
- c. Undersökningstillstånd har tilldelats på likvärdiga principer. De privata verksamhetsutvecklarnas vilja eller ovilja att investera i utredningar redan i detta skede påverkar inte landskapsregeringens planeringsprocess eller auktion av vindkraftsområden.
- d. Genomförande av projekt Sunnanvind innebär att landskapsregeringen tar ett helhetsgrepp av utveckling av storskalig havsbaserad vindkraft för en ordnad och uppstyrd process på Åland vilket har som syfte att minimera de ekonomiska riskerna samtidigt som den ekonomiska nyttan för medborgarna maximeras.
- e. RED III-direktivets (Renewable Energy Directive III) huvudmål är att öka andelen förnyelsebar energi av all förbrukad energi i EU till 45 % år 2030. Direktivet innehåller bl.a. målsättningar för förnyelsebart bränsle för trafik. Målsättningen för förnyelsebar el i trafiken är x4, dvs 400% ökning mot läget 2023. Projekt Sunnanvind är en del av denna globala och lokala omställning. Genom miljöbedömningen identifieras de känsligaste områden för natur som kan lämnas utanför vindkraftsområden. I denna bedömningsprocess samlas nya data in om området, som kan i sin tur användas för att identifiera möjliga skyddsområden i framtiden. Miljöbyrån inom landskapsregeringen arbetar med att ta fram en plan för att uppnå EU:s strategi för skyddade områden.

3.6.5 Näringsliv, sjöfart och infrastruktur

- a. *En synpunkt gällande att projektet inte kommer att generera arbetstillfällen har inkommit. Enligt yttrandet kommer uppbyggnad, underhåll och service skötas av icke-åländska verksamhetsutvecklare som redan är specialiserade inom området och som gör jobbet till ett lägre pris. Vidare lyfts att vindkraft har dålig lönsamhet.*

- b. Ett yttrande berör försvarsintressen och påpekar att en vindkraftsanläggning erbjuder ett utmärkt gömställe för främmande ubåtar och skydd för främmande undervattensverksamhet. Sabotageverksamhet mot el- och vätgasproduktion kan också ske helt dolt.
- c. En person yttrar sig kring att risken för haveri och behovet av att göra en risk- och konsekvensanalys.
- d. I ett yttrande lyfts att det finns en grynna inom det nya farledsområdet.
- e. I ett yttrande framkommer att besiktning bör säkerställas genom att de fartyg och plattformar som opererat inom Finskt (Åländskt) territorialvatten och den Finländska ekonomiska zonen uppfyller de krav vad gäller toalett och annat avfall som preciseras i Statsrådets förordning om miljöskydd för sjöfarten 28.1.2010/76.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska konsekvenserna utreds parallellt med planläggningsprocessen, men är inget som kommer att hanteras inom processen för landskapsregeringens framtagande av generalplanförslag eller miljörapporten.
- b. Försvarsintressen bevakas av Försvarsmakten som i olika skeden av planläggningsprocessen och genomförande, har behörighet att påverka utformandet av planer och uppförande.
- c. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- d. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten. I enlighet med lagen om fartygs tekniska säkerhet och säker drift av fartyg (1686/2009) 6 kapitel 36§, är det Traficom som utför besiktning av finska fartyg. Traficom kan bemyndiga ett erkänt klassificeringssällskap att utföra en besiktning partiellt eller helt. Enligt 37§ kan Traficom begära att en myndighet i en stat som är fördragsslutande part i SOLAS-konventionen, MARPOL 73/78-konventionen, lastlinjekonventionen eller barlastvattenkonventionen utför någon annan än en första besiktning. Traficom är även tillsynsmyndighet för att kraven i lagen om marin utrustning (1503/2011) följs.

3.6.6 Övrigt

Det har även kommit in yttranden som inte berör ovan kategorier. Dessa presenteras nedan:

- a. Ifrågasättande av WSPs kompetens kring att göra miljökonsekvensbeskrivningar då bolaget har ett uttalat mål om att skynda på den gröna omställningen.
- b. Projekt Sunnavind splittrar Ålands befolkning.
- c. En fristående kompetent instans bör granska projektet utifrån de negativa effekterna.
- d. Flera yttranden rör vätgasproduktion. Det finns en oro kring dess negativa konsekvenser på miljön och man ställer sig frågande till varför detta inte diskuteras inom projektet.
- e. Flera yttrar sig om att man motsätter sig projektet och att det bör avslutas.
- f. I nuläget har det inte kunnat visas på hur mycket pengar detta projekt skulle inbringa och om man ser sig omkring i omvärlden märker man snabbt att denna industrialisering inte längre är lönsam. Det finns andra och bättre möjligheter för Åland att bli en del av den gröna omställningen.
- g. Det är viktigt att det arbete som WSP påbörjat med en preliminär miljöbedömning slutförs med de listade punkter som ingår i Samrådsunderlaget på sidan 87. All data som samlas in måste vara klar och presenteras för anbudsgivarna inför auktionerna.
- h. Flera yttrar sig kring att utredningarna ska få ta den tid som behövs för att kunna göra välgrundade beslut.
- i. Vindkraft skapar instabilitet i elsystemet och leder till förhöjda elpriser.

Ålands landskapsregerings svar:

- a. WSP Sverige har anlitats för att utföra en oberoende miljöbedömning och har således inte en påverkan på landskapsregeringens hållbarhetsagenda. Landskapsregeringen påpekar att de sju strategiska utvecklingsmålen definieras i utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland som ska uppnås senast år 2030. Det att WSP även har ett mål som allmänt bedöms möjliggöra det som ett flertal nationer har ratificerat genom undertecknande av internationella avtal såsom Parisavtalet, bedöms av landskapsregeringen inte påverka bolagets kompetens i utförandet av miljöbedömning.
- b. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- c. WSP Sverige har anlitats för att utföra en oberoende miljöbedömning och ta fram ett generalplanförslag. Det framtagna materialet kommer att granskas av oberoende myndigheter, organisationer och privatpersoner vid flera tillfällen under planläggningsprocessen.
- d. En eventuell vätgasproduktion på land bedöms även kräva en separat planläggningsprocess, vilket är en orsak till att vätgasen endast omfattas på allmän nivå inom denna planläggningsprocess.
- e. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- f. Landskapsregeringen noterar synpunkten. De ekonomiska konsekvenserna utreds parallellt med planläggningsprocessen, men är inget som kommer att hanteras inom processen för framtagande av generalplanförslaget eller miljörapporten. Genomförande av projekt Sunnanvind innebär att landskapsregeringen tar ett helhetsgrepp av utveckling av storskalig havsbaserad vindkraft för en ordnad och uppstyrd process på Åland vilket har som syfte att minimera de ekonomiska riskerna samtidigt som den ekonomiska nyttan för medborgarna maximeras.
- g. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- h. Landskapsregeringen noterar synpunkten.
- i. Balansen i elnätet upprätthålls genom att stamnätsoperatörer kontinuerligt reglerar efterfrågan och utbud, som utgörs av samtliga energislag. Stamnätsoperatörer ansvarar för att det finns tillräcklig överföringskapacitet i överföringssystemet, så att handel på elmarknaden sker på driftsäkert sätt. Elpriset på den avreglerade europeiska elmarknaden (Nord Pool) påverkas således av flera faktorer; utbud och efterfrågan av samtliga energislag, tillgänglig överföringskapacitet, långtidskontrakt med balansansvariga elleverantörer, elprisområden med mera. På grund av elmarknadens volatilitet, fluktuerar elpriset ofta vid olika tider av dygnet. Vindkraften som ett av de energislag som bidrar till utbudet, kan bidra till stundvis fluktuerande priser, beroende på vindförhållanden, överföringskapacitet och förbrukning. Elsystemet står förvisso inför utmaningar när utfasningen av fossil produktion framskrider, men samtidigt utvecklas nya teknologier för energilagring och flexibilitet på marknaden.